

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ,

κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος

1872—1873.

Ἐπὶ τῆς ἑφορίας τοῦ πανιερ. ἀγ. Διδυμοτείχου κ. Σωφρονίου καὶ τῶν εὐ-
γενεστάτων κκ. Κωνσταντίνου Ἰ. Φωτιάδου βίη, Ζανῆ Χρυσοβελόνου,
Θεμ. Κοσσούδη, Ζ. Ἀλεξανδρίδου, Λεωνίδου Χρυσοβελόνου καὶ Ν. Πα-
σπαλῆ.

Ἰπὸ τοῦ

*Καρδαμίνης ε' ε'
αὐτῆς τε*

ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ

ΑΡΧΙΜ. ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΒΡΥΕΝΝΙΟΥ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

ΤΥΠΟΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ.

1873.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΕΧΘΛΗΣ

κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος

1872—1873.

Τῆ 1ῃ. Σεπτεμβρίου, ἡμέρα τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, μετὰ τὴν συνήθη ἱερὰν τελετὴν καὶ τὰς πατρικὰς πρὸς τὴν Σχολὴν εὐχὰς καὶ παραινέσεις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀνθίμου τοῦ Γ', ὁ Σχολάρχης ἀπήντησεν ὡδε.

Παναγιώτατε Δέσποτα.

Καὶ αὖθις ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῆς ὑμετέρας θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τῆς περὶ δὲ χορείας τῶν σεβασμίων Ἀρχιερέων τὴν ἐναρξίν τῶν ἑαυτῆς μαθημάτων ποιουμένη ἡ Σχολή, καὶ ταῖς σοφαῖς καὶ πατρικαῖς Σου ὑποθίκαις καὶ παραινέσεσιν ἐφοδιαζομένη, πέποιθεν ὅτι ἐν εἰρήνῃ καὶ μετὰ καρποφορίας διανύσει καὶ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον.

Ἡ Σχολή, Π. Δ., εἰς ἐν καὶ μόνον ἀφορῶσα, εἰς τὴν πιστὴν καὶ ἀνελλιπῆ τῶν ἑαυτῆς καθηκόντων ἐκπλήρωσιν, οὐδὲν ἄλλο ἐπιδιώξει παρὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ ἱερωτάτου καὶ κοινωφελοῦς αὐτῆς σκοποῦ. Ἡ διαπαιδαγώγησις τῆς ἐμπειστοτευμένης ἡμῖν νεολαίας, ἡ ἠθικὴ καὶ διανοητικὴ ἀνάπτυξις καὶ διάπλασις αὐτῆς ἔσται καὶ αὖθις τὸ διηνεκὲς μέλημα ἡμοῦ τε καὶ τῶν ἐμῶν συναδέλφων καὶ συγκαθηγητῶν. Ἐντελής δὲ πειθαρχία καὶ ἄοκνος ἐπιμέλεια καὶ σπουδὴ καὶ φιλοτιμία περὶ τὰς καλὰς καὶ ὠφελίμους μαθήσεις ἔσεται πάντως τὸ ἔργον τῶν ἀγαπητῶν ἡμῶν μαθητῶν.

Ἡλικὸν ἀγαθὸν παράγεται τῇ κοινωνίᾳ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀμοιβαίας καὶ εἰλικρινοῦς συνεργασίας διδασκάλων τε καὶ διδασκομένων, μαρτυροῦσιν

οὐ ἀγαθοὶ καὶ χρηστότατοι ἄνδρες, οὓς ὁσημέραι παρέχουσιν εἰς τὰς τάξις τῆς κοινωνίας αἱ σχολαί, αἱ ἀναγεννῶσαι καὶ καθαιρούσαι καὶ λαμπρύνουσαι ἡμᾶς καὶ αὐτὸ τοῦτο ἀνθρώπους ἀποκαθιστῶσαι.

Τὴν ὑψηλὴν ταύτην ἀποστολὴν ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν, ἀρχόμεθα τοῦ ἔργου ἡμῶν προηγεῖται δὲ, κατὰ τὰ εἰθισμένα, ἐναρκτήριος λόγος, ὃν ἐτοιμάσας ἔχει ὁ ἐκ τῶν διδασκάλων τῆς Σχολῆς κ. Ἀναστάσιος Κουρμουζιάδης.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΑΣΤΕΝΑΡΙΩΝ

καὶ ἄλλων τινῶν παραδόξων ἐθίμων καὶ προλήψεων.

Παραγιώτατε Δέιποτα καὶ σεβασμία καὶ φιλόμιμος Ὁμήγυρις!

Α'. Προοίμιον.

§. 1. Τῷ ἀπὸ τίνος χρόνου ἐπικρατήσαντι ἔθει τῆς σχολῆς ἐπόμενος καὶ τοῖς ὀρισμοῖς τῆς διευθύνσεως πειθόμενος, περὶ Ἀναστεναρίων νὰ εἶπω ἐπεχείρησα· τοῦτο μὲν, διότι τὸ πρᾶγμα, πρὸς τοὺς θεσμοὺς τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας ἀπαθόν, συντόνου χρίζει ἐπιμελείας καὶ ἐνεργείας, ἵνα μὴ τὰ τέκνα αὐτῆς ἐν βαθεῖ σκότῳ καὶ πλάνῃ διαπορεύωνται· τοῦτο δὲ, ἵνα καὶ ἐκ τῶν παραδόξων ἐθίμων τῶν ἐν γωνίᾳ τινὶ τῆς Θράκης μέχρι τοῦδε διατηρουμένων, οἱ τῶν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης σοφῶν νοθείαν ἡμῶν καταγνόντες καὶ τὴν ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καταγωγὴν κινδύηλον κηρύξαντες, κατάδηλοι γένωνται ὅτι ἄγνοιαν τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου ἔφθησαν ὀφλισκάνοντες· διότι οἱ νῦν ἐκασταχῆ Ἕλληνες, καίτοι διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἐκπαλαί ἀπεξεδύθησαν, ὅμως μὲν τοι ὁ δῆμος ὁ τῶν γυναικῶν μάλιστα, πολλὰ μὲν τῆδε κάκεισε τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας ἀρχαῖα ἔθιμα διεφύλαξεν, ἔστι δ' ὅπου καὶ τὰς ἀρχαίας τελετὰς ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον μετέβαλε καὶ τὰς τῆς Ἑλληνικῆς πολυθείας πομπὰς καὶ τὰς θυσίας καὶ τοὺς χοροὺς εἰς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν εἰσήγαγε· καὶ ἡ πρὸς τὰ πανάρχεια ἔθνη ἀφοσίωσις, τῆς ἐπιμόνου σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας τῶν ἀείποτε λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας κα-

τίσχυσεν, ὡς, τοῦ λόγου προϊόντος, κατάδηλον γενήσεται· τούτων τοίνυν ἕνεκα περὶ Ἀναστεναρίων ὁ λόγος ἔσεται.

Β'. Περιγραφή τῆς χώρας.

§. 2. Παρὰ τὴν Θρακικὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου Πόντου, αἱ Ἑλληνίδες πόλεις Μήδεια, Ἀγαθούπολις, Βασιλικὸς, Σωζούπολις, Ἀγγιάλος, Πύργος καὶ Μεσημβρία περιίστανται, χορὸν τινα ἐφῶρθμον πρὸς τὸν φλοῖσθον τῶν κυμάτων τοῦ Πόντου συγκροτοῦται. Μεσογειότερον δὲ τῆς Ἀγαθουπόλεως, βαθεῖα καὶ μακρὰ καὶ γλοερὰ κοιλάς ἀναπέπταται, ἔνθεν καὶ ἐνθεν ὑφ' ὑψηλῶν ὀρέων περιεφραγμένη. Ποταμοὶ δὲ δύο ἀπὸ τῶν ἐκατέρωθεν ὑπωρείων καταρρέοντες, τὴν κοιλάδα ποτίζουσι, καὶ μεσοποταμίαν τερπνὴν ἀποτελοῦντες, εἰς τὸν Εὐξείνου Πόντον ἐκβάλλουσιν, ὁ μὲν εἰς τὸ παράλιον χωρίον Ῥέσβι, ἐξ οὗ καὶ ἐπικένληται, ὁ δ' εἰς τὸ Γαλαζάκι, νοτιώτερον, πλησίον τῆς Ἀγαθουπόλεως. Χωρία δὲ παραποτάμια καὶ ἐν ταῖς ὑπωρείαις διεσπαρμένα εἰσὶ, μικρὸν ἀλλήλων ἀπέχοντα, ὧν οἱ κάτωτοιοι, οἱ μὲν ἐκ τῆς γεωργίας, οἱ δὲ ἐκ τῆς κτηνοτροφίας, οἱ δὲ πλείστοι ἐκ τῆς ξυλείας τὴν βίον πορίζονται· ὀλίγοι δὲ τινες ἀνθρακεῖς εἰσὶ. Διὰ δὲ τὸ πανταχόθεν ἀπόκλειστον τῆς χώρας, ἡ μετὰ τῶν πέριξ ἐπιμυξία δύσκολος καὶ ἐκ τούτου Τυφλὴ Ἐπαρχία ἐπικέκληται (Κιὸρ Καζᾶ).

§. 3. Ἡ δὲ φύσις ἐνταῦθα τὸ μὲν ἔαρ προσημεϊδιᾷ ἰλαρὰ καὶ χαρίεσσα· ὄρη κατάσκια, δένδρα οὐρανομήκη, πηγαὶ κρυστάλλινοι, χλόη ἀνθηρὰ, λήϊα κυματίζοντα, ποταμοὶ ἡρέμα τὰ διαυγῆ αὐτῶν ρεῖθρα κυλιόντες καὶ ποικιλανθῆς πέπλος τὴν κοιλάδα κατακοσμῶν ἅπασαν· ἔνθα, πῆ μὲν ποιμνίων οἱ ἄρνες χαρίεστατα πρὸς τὸν αὐλὸν τῶν ποιμένων καὶ τὴν μελωδίαν τῶν κωδῶνων τῶν ἑαυτῶν μητέρων περιπηδῶσι· πῆ δὲ οἱ μόσχοι τῆς ἀγέλης περὶ τὴν ἡρεμον στοργὴν καὶ ἀφέλειαν τῶν ἀγελάδων τοὺς χαριεστάτους δρόμους περιτρέχουσι παίζοντες· πῆ δὲ πῶλοι βαθυχαῖται καὶ ἀγέρωχοι εὐάρεστον τῆ ἀκοῇ χρεμετίζουσι καὶ ὡσπερ σταδιοδρόμοι τινὲς ἐπιχαρίτως τὴν πεδιάδα διατρέχουσι. Τὸν δὲ χειμῶνα τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως λιαν μεγαλοπρεπὲς ἀναπτύσσεται· ὄρη χιονοσκεπῆ καὶ ὑψικάρηνα, ὡσπερ πολλοὶ τινες καὶ σοβαροὶ γέροντες, περικάθηνται· ἄνεμοι ἀγρίως μυκώμενοι, χειμῶν βαρὺς καὶ παγετώδης, σινδῶν κατάλευκος τὸ πᾶν ἐπικαλύπτουσα καὶ ποταμοὶ θολοὶ, ὀρμητικοὶ καὶ μετὰ πατάγου κατερχόμενοι· τοῖς δ' εἰς τὴν παραλίαν καταβαίνουσι θάλασσα ἀγρία καὶ ἠχέσσα, μανιωδῶς κατὰ τῶν βράχων τὰ ὡσπερ τινὰ ὄρη ἀνυψούμενα κύματα συντρίβουσα. Τὸ δ' ἐκπληκτικὸν τοῦτο τῆς φύσεως θέαμα τὴν φαντασίαν τῶν κατοίκων καταπλήττει, καὶ ἐν τῇ ἐκπλήξει

καὶ ἐκστάσει τῆς ψυχῆς αὐτῶν, οἰστροπληγῆς γινόμενοι, τὰ τε οὐχ ὀρατὰ ὀφθαίσι καὶ τὰ οὐκ ἀκουστὰ ἀκούουσι καὶ τὸ νευρικὸν αὐτῶν σύστημα συνταράσσεται καὶ ἄναστενάρια γίνονται.

§. 4. Τὸ δὲ διὰ τε τὸ πενιχρὸν τοῦ πόρου καὶ τὸ ἀπόκεντρον τοῦ τόπου ἐπικρατοῦν βαθὺ σκότος τῆς παχυλωτάτης ἀμαθείας, θαυμασίως εἰς τὴν μέγρι τοῦδε διατήρησιν πολλῶν ἐθιμῶν τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας συνετέλεσε, καὶ δὴ καὶ τῆς τελετῆς τῶν ὀργίων τοῦ Διονύσου, ἐκχριστιανισθείσης μὲν καὶ ἀλλοίαν τινὰ μορφήν λαβούσης, φύσιν δὲ τὴν αὐτὴν διαφυλαξάσης, ὡς ἐκ τῶν ἐπομένων καταδῆλον γενήσεται.

§. 5. Ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τῶν ποταμῶν Ῥέσβι καὶ Βελέκα, πλησίον τῆς Ἀγαθουπόλεως, τὰ χωρία Ῥέσβι καὶ Γαλαζάκι κείνται, ὀλίγον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα· καὶ τὸ μὲν περὶ τὰς ἐξήκοντα, τὸ δὲ περὶ τὰς εἰκοσιν οἰκίας περιέχοντα. Τούτων δὲ δυτικώτερον, ἐπὶ τριῶν λόφων, ἀποτελούντων τρίγωνον, ἐπικαθίσταται τὸ Προδίβον ἢ Προδίλαβον, οἰκίας περιέχον περὶ τὰς ἑκατὸν καὶ εἰκοσι καὶ δύο ὥρας ἀπέχον τῆς Ἀγαθουπόλεως· μίαν δὲ καὶ ἡμίσειαν ὥραν περίπου δυτικώτερον τούτου, τὸ Κωστί, χωρίον παραποτάμιον καὶ ἐξ ἑκατῶν καὶ ὀγδοήκοντα οἰκιῶν συνιστάμενον· πρὸς μεσημβρίαν δὲ τούτου δύο ὥρας μακρὰν, τὸ Πυργόπλον (Μιρρὸς Πύργος). Ἐν ἅπασι δὲ τοῖς χωρίοις τούτοις τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν λαλοῦσι, κατ' ἰδιότησαν προφορὰν, ἐν παρατεταμένῃ φωνῇ, καὶ πλείστας ἀρχαιοτάτας λέξεις διασώζουσιν· οἷον, ἐγέρθηκα, χεῖμαῆρος, κήπος, βυάκι, παστὸς, πεδιάδα κτλ. Βορείωτερον δὲ τοῦ Κωστί μίαν ὥραν, κείται τὸ Βούργαρι, χωρίον Βουλγαρικόν, ἐξ ἑκατῶν καὶ εἰκοσιν οἰκιῶν συνιστάμενον· τούτου δὲ μίαν ὥραν δυτικώτερον, κείται τὸ Μούρτσον, οἰκίας περιέχον ὀγδοήκοντα· καὶ τούτου μίαν ὥραν μεσημβρινώτερον, ἐπὶ λόφου κείται τὸ Γραμματικόβον, Βουλγαρικὸν ὠπαύτως χωρίον, ἐξ οἰκιῶν ἑκατῶν καὶ πεντήκοντα συνιστάμενον. Ἐν δὲ τοῖς τρισὶ τούτοις χωρίοις ἡ Βουλγαρικὴ γλῶσσα λαλεῖται καὶ ἐκ τῶν γειτόνων μόνον αἱ Ἑλληνικαὶ προλήψεις μετεδόθησαν, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ γλῶσσα, διότι οὐδενὶ οὐδέποτε ἡ ἐξελληνιστὶς τούτων ἐπῆλθεν, ἅτε τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου μεταδιδούσης καὶ πόρρω τοῦ κοσμικοῦ σκοποῦς ἐπιδιώκοντος φυλετισμοῦ ἀπεχούσης.

§. 6. Τούτων τοίνυν τῶν χωρίων, τὸ μὲν Κωστί, Βούργαρι, Μούρτσον, Ῥέσβι καὶ Πυργόπλον, τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον ἑορτάζουσι καὶ ἐν τῇ μνήμῃ τούτου τελοῦσι τὰ ὄργια· τὸ δὲ Προδίλαβον, Γαλαζάκι καὶ Μούρτσον, τὸν ἅγιον Παντελεήμονα, τὸ δὲ Βούργαρι καὶ τὸν προφήτην Ἠλίαν. Πλὴν δὲ τῶν ἐπιστήμως καὶ λαμπρῶς ἑορταζομένων ἑορτῶν τοῦ ἁγίου Κωνσταντῖνου, τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος καὶ τοῦ προφήτου Ἠλίου,

ἑορτάζουσιν ἐν θυσίαις καὶ τὰ γενέσιον τῆς Θεοτόκου, τῇ ὀγδῷ Σεπτεμβρίου, καὶ τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, κατὰ τὴν ὀγδὴν καὶ δεκάτην Ἰανουαρίου, καὶ τοῦ Προδρόμου τὸ γενέσιον, κατὰ τὴν εἰκοστὴν τετάρτην Ἰουνίου, ἀλλ' ἄνευ πομπῆς καὶ παρατάξεως.

§. 7. Καὶ ταῦτα μὲν τὰ χωρία ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Σωζουαγαθουπόλεως, πλὴν τοῦ Πυργόπλου, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Βιζύης ὑπαγομένου. Ἑορτάζεται δ' ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν Ἑλληνικοῖς χωρίοις τῆς ἐπαρχίας Βιζύης, οἷον ἐν Σοργάς (α), ἁγίῳ Ἰωάννῃ, Ματσουρᾷ, Πλέτσα, ἁγίῳ Στεφάνῳ, Πιναλᾷ καὶ ἁγίῳ Γεωργίῳ. Καὶ ἐν Ἀφκαριῷ δὲ καὶ ἄλλοθι που τῆς ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως. Πολλὰ δὲ τῶν τούτοις γεινιαζόντων χωρίων, οἷον τὸ Κάλαβον, Ζάβουρνον, ἡ Δίβιτσα, ὁ Βασιλικὸς καὶ ἡ Ἀγαθούπολις, οὐ μόνον τῶν ὀργίων ἀπέχουσι, ἀλλὰ καὶ τῶν τελούντων αὐτὰ ὡς μωρῶν καὶ αἰρετικῶν καταφρονοῦσιν.

Γ'. Προεόρτια τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου Κωνσταντῖνου.

§. 8. Ἡ δὲ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Κωνσταντῖνου καὶ ἄλλοθι μὲν λαμπρῶς ἑορτάζεται, μαλιστα δ' ἐν Κωστί, τῷ φερωνύμῳ τοῦ ἁγίου χωρίῳ· αἱ αὐταὶ δὲ τελεταὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις συνηθίζονται· τῆς δὲ ἑορτῆς ἄρχονται οὕτω. Τῇ δευτέρᾳ Μαΐου, περὶ τὸ δειλινόν, αἱ γυναῖκες καὶ αἱ παρθένοι, καθαρὰ ἐνδεδυμέναι, λαβοῦσαι τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Κωνσταντῖνου, ἐξέρχονται μετὰ θυμιαμάτων καὶ λαμπάδων εἰς τὸ τοῦ χωρίου ἁγίασμα, περιπεφραγμένον καὶ ὑψηλοῖς δένδροις κατάσκιον, ἔνθα καὶ περίπτερον ὠκοδόμηται. Ἀπὸ δὲ τῶν χόρτων καὶ τῆς ἄμμου αὐτὸ καθάρισσαι καὶ τὴν φράκτην ἐπίδιορθώσασαι, τὰς λαμπάδας ἀνάπτουσι, θυμιάσι, νίπτονται καὶ χρήματά τινα ἐν τῇ ἱερᾷ πηγῇ ῥίπτουσιν· ἔπειτα δὲ χορὴν συγκροτήσασαι καὶ τοῖς σύνθεσιν ἄσματος χορεύσασαι, ἐν πομπῇ οἰκαδὲ ἐπιστρέφουσιν· ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς ἡμέρας μέχρι τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου, ὁ χορὸς καθ' ἑκάστην ἐξακολουθεῖ πρὸς ἐσπέραν.

(α) Ὁργάς Ἰωας, καὶ Σοργάς ἐκ τοῦ εἰς τὰς Ὁργάς προῆλθαι Ἰωας.

Δ'. Ἡ ἐν τῇ φάραγγι Βλαχόβω πανηγυρις.

§. 9. Τῆ δὲ πρὸ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου κυριακῇ, κοινῇ τελεῖται ἑορτὴ ὑφ' ἀπάντων τῶν περιουκούντων ἐν τινι φάραγγι, καλουμένη Βλαχόβω, κατὰ τὴν περιοχὴν τὴν Τριπόρι ἐπιλεγομένην. Ἐκεῖ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς πέτρας ἱεραὶ πηγαὶ τὰ διαυγῆ καὶ κρυσταλλώδη αὐτῶν νάματα ἀναβλύζουσιν, ἐκάστη εἰς ἕκαστον τῶν χωρίων ἀνήκουσαι. Πλησίον δὲ νάπη μικρὰ, χλοερὰ καὶ σύνδενδρος. Ἐκεῖσε τοίνυν ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει ἀπερχοῦνται προπορευομένων ἀνδρῶν θυμιατήρια κρατούντων καὶ μετ' εὐλαβείας θυμιώντων τὰ Ἀναστενάρια, τὰς χορευούσας εἰκόνας φέροντα καὶ ἐν σεμνότητι ἀκολουθοῦντα, τῆς μουσικῆς παιανίζουσας· κατόπιν δ' αἱ εὐλαβεῖς οἰκογένειαι, φέρουσαι ἐκάστη ἄρνιον πρὸς θυσίαν, καὶ πρὸς εὐωχίαν τὰ δῶρα τοῦ Βάκχου καὶ τῆς Δήμητρος. Οὕτω δὲ ἡ πομπὴ τὸν ποταμὸν Βελέκαν διὰ μονοξύλων παραλλήλων γεφυρῶν διαβάσα, εἰς τὸν ἱερὸν τόπον ἀφικνεῖται· τὰ δὲ τέως κεκλεισμένα ἀγίασμα ἀνοίξαντες, καθαρίζουσι· καὶ οἱ μὲν ἱερεῖς, ἕκαστος ἐν τῇ ἱερᾷ πηγῇ τοῦ ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ δικαιοδοσίαν χωρίου, τὸν ἁγιασμὸν ψάλλουσιν. Ἀναστενάρης δὲ μετ' εὐλαβείας περιστάμενος, ἀντλεῖ τὸ πρὸς τὸ νύψασθαι καὶ τὴν πόσιν ἀγίασμα τοῖς προσερχομένοις, οἵτινες λαμπάδας καὶ θυμιάματα καὶ χρήματα προσφέρουσιν.

§. 10. Ἐν δὲ τῇ νάπη περίπτερον, ἢ μάλλον, παράπηγμα ἐκάστου χωρίου ἀκοδόμηται, ἐν οἷς τὰς εἰκόνας ἕκαστοι ἐναποθετοῦσι καὶ Ἀναστενάρια πλησίον τούτων ἴστανται· οἱ δ' εὐλαβεῖς προσερχόμενοι, προσκυνοῦσι, λαμπάδας ἀνάπτοντες καὶ θυμιάματα προσφέροντες· πολλοὶ δὲ καὶ ἐξομολογοῦνται τοῖς παρεστώσιν Ἀναστεναρίοις τὰ ἑαυτῶν παραπτώματα, ἄφραστον παρ' αὐτῶν ἐξαιτούμενοι· οἱ δὲ μυστικῶς καὶ πρὸς τὸ οὐδ' αὐτοῖς νοθετοῦσι τὰ δέοντα, τὸν ἐξίλασμον δι' ὑποσχέσεως θυσιῶν καὶ χρηματικῶν δωρεῶν δωρούμενοι· καπνὸς δ' εὐώδης τῶν θυμιαμάτων, ὡς νέφος, εἰς οὐρανὸν ἀναβαίνει· τὸ δὲ πλῆθος ἐπὶ τῆς γλῶσσης καὶ ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων καθήμενοι, διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος τὴν πρὸς εὐωχίαν ὄρεξιν προμηθεύονται· νεανία δ' ἀνθηροὶ περὶ τοὺς ὄρελους τὰ ἄρνια, ὑπὸ τῶν ἱερέων εὐλογηθέντα, ἐπὶ τῆς ἀνθρακίως περιστρέφουσιν· ἡ δὲ κνίσσα τὰς ῥίνας τῶν πανηγυριζόντων καταθέλγει καὶ αὐτοὺς τοὺς Ὀλυμπίους θεοὺς ἐκεῖσε καταβιβάζει. Ἐπειδὴ δ' ἐψηθῶσιν αἱ θυσίαι, ὁ ἱερεὺς, ὡς ποτ' οἱ βασιλεῖς τῆς Σπάρτης, τὴν πλάτην ἀντὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ δέσμα εἰς ἀντιμισθίαν τῆς εὐλογίας λαμβάνει. Καὶ οἱ μὲν αὐτόχθονες ἱερεῖς αὐτόθι συνευθυμοῦσιν, οἱ δὲ ξένοι ἀποπέμπονται, ἵνα μὴ, τὰ ὄργια κατοπτρεύοντες, τοῖς ἀρχιερεῦσι ταῦτα καταγγέλλωσιν. Ἐπειτα δὲ τὸ συμπόσιον παρα-

τίθεται, αἱ πλόσκαι κελαδοῦσι καὶ ὁ Βάκχος τὰς κεφαλὰς ἐκθερμάνει, τὸν θίασον παροτρύνει εἰς χορὸν, οὐπὲρ ἄρχονται οὕτως.

§. 11. Ἐν ἐκάστῳ παραπήγματι, ἐνθα αἱ εἰκόνας ἴστανται, τὰ Ἀναστενάρια, ἄνδρες ἢ γυναῖκες, τὰς χεῖρας ὀριζοντεῖως τεταμένας ἔχοντας ἢ καὶ λευκὰ ῥινόμακτρα κρατοῦντες καὶ ἐχ' ἐχ', ἴχ' ἴχ', οὐχ' οὐχ', ἐπιφωνοῦντες, τὸν ἀντικρυστὸν χορὸν δύο ἢ τρεῖς κατὰ πρῶτον χορευοῦσι, δεξιά καὶ ἀριστερὰ κινούμενοι. Ἐν δὲ τῷ μεταξύ καὶ ἄλλοι προσέρχονται καὶ κατὰ τὰ μικρὸν οἰστροπλήγες γινόμενοι, γοργότερον κινοῦνται· καὶ ἐκμανέντες, τὰς εἰκόνας τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἀρπάζουσι καὶ ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ ταύτας κρατοῦντες, ἄνω, κάτω, δεξιά, ἀριστερὰ ταύτας κινοῦσιν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ οἱ πανηγυρίζοντες πρὸς τὴν ἦχον τῆς μουσικῆς συρτὸν χορὸν συγκροτοῦσιν, οὗτινος ἐν τῷ μέσῳ ἀτάκτως καὶ μανικῶς τὰ Ἀναστενάρια ἀλλόμενα, τὰς εἰκόνας μεθ' ὄρμης, οἷς ἂν τῶν χορευόντων προτιμῶσιν, εἰς προσκύνῃσιν προσφέρουσι· τοῦ δ' ἐνθουσιασμοῦ ἐν ἀλλοκότοις κινήσει καὶ ἄλμασιν ἐπαυξομένου, καὶ πῶς ἐκτὸς ἑαυτῶν τὰ Ἀναστενάρια γινόμενα, ὀρμῶσι δρομῶς καὶ ὥσπερ πτηνὰ τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση καὶ τοὺς κρημνοὺς διερχόμενοι, εἰς τὸ ἴδιον χωρίον ἕκαστος ἐπανέρχονται· οἱ δὲ πανηγυρίζοντες τὰς ἑαυτῶν οἰκογενεῖας παραλαβόντες, οἵκαδε ἐπιστρέφουσι καὶ παννύχιοι χορευοῦσι.

§. 12. Κατὰ δὲ ταύτην τὴν πανηγυριν, ἔστιν ὅτε, εἰς ἡ δύο ἢ καὶ τρεῖς τῶν παρόντων θεόληπτοι γίνονται, ἢ, κατὰ τὴν ἐγγχώριον φράσιν, « τοὺς πιάνει ὁ ἅγιος » ἢ καὶ « ἐγκαλεῖ ἡ εἰκόνα τὸν καθαρὸν ἀνθρωπον » καὶ τρέμοντες καὶ ἀφρίζοντες καὶ τὸ βλέμμα αὐτῶν ἀγριεύοντες καὶ ὑπὸ σπασμῶν καταλαμβανόμενοι, λειποθυμοῦσιν (α)· οἱ δὲ παρόντες λαμπάδας κρατοῦντες, τοὺς θυμιῶσι μετ' ὀλίγον δὲ ἀναπηδήσαντες μεθ' ὄρμης, τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου ἀρπάζουσι καὶ μανικῶς πηδῶντες καὶ χορεύοντες, εἰς τὰ ὄρη ἐξαλλοὶ τρέχουσι, μέχρις ἂν οὗτο διὰ τοῦ χοροῦ ἡ οἰστρομανία καταπαύσῃ.

Ε'. Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ τὰ κατ' αὐτὴν ὄργια τῶν Ἀναστεναρίων.

§. 13. Κατὰ δὲ τὴν ἐβδομάδα τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου, οἱ κάτοικοι

(α) Λιγουρεύουσι, κατὰ τὴν ἐγγχώριον φράσιν, ἐκ τοῦ λιγούρα = λειποθυμία ἐκ τοῦ Λατινικοῦ ligurio, ὅθεν τὸ λιγουρίζω τῆς καθομιλουμένης.

τοῦ Κωνστί ξύλα ἐκ τοῦ δάσους φέρουσι· κατὰ τὴν παραμονὴν δὲ μάλι-
στα, ἅπαντες οἱ εἰς ἐργασίαν ἀποδημῶντες, εἰς τὸ χωρίον συντρέχουσι,
οἱ μὲν ἐπὶ τῶν ὄμων, οἱ δ' ἐπὶ τῶν ὑποζυγίων, οἱ δὲ ἐφ' ἀμαξῶν ξύλα φέ-
ροντες καὶ σωρὸν μέγαν ἀποτελοῦντες.

§. 14. Ὁ δὲ Ἀρχιαναστενάρης ἐκ τῶν ἱερῶν χρημάτων ταῦρον τριε-
-ῆ, τέλειον (ἀνευνοχύστον) πρὸς θυσίαν ἀγοράζει· τὴν δὲ παραμονὴν τῆς
ἑορτῆς, ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀρχιαναστενάρου πομπὴ ἐξαρτῆται· καὶ ἡ μὲν
μουσικὴ προηγείται παιανίζουσα· ἄνδρες δὲ, θυμιατήρια κρατοῦντες, ἀφθό-
-ως θυμιῶσι τὰ Ἀναστενάρια, κρατοῦντα τὰς ἐπενδυμένας καὶ κεχυ-
-σμένας εἰκόνας, τοὺς κωδωνοφόρους ἐρυθροὺς ἐπενδυτάς φορούσας, καὶ ἐν-
-θουσιωδῶς χορεύοντα καὶ ἀλαλάζοντα· ὁ δὲ λαὸς πανδημεὶ ἀκολουθεῖ,
ἀγαλλόμενος. Οὕτω δὴ τοῦ χωρίου ἐξεληθόντες, καὶ τὸν ἱερὸν ταῦρον πα-
-ραλαβόντες, εἰς τὸν ναὸν ἄγουσι καὶ ὀπισθεν τοῦ ἱεροῦ βήματος τοῦτον
προσδένουσιν ἐν κρίκοις προσηλωμένοι ἐξεπίτηδες. Ἐκεῖ δὲ καὶ πάντες
τοὺς ὑπ' αὐτῶν τεταγμένους ταύρους προσφέρουσι· τὰ δὲ ἀρνία καὶ πρό-
-βατα, ζῶντα ὑπὸ τοῦ ἱερέως εὐλογηθέντα διὰ τῆς τῶν κρεῶν ἢ τῶν ποι-
-μνίων εὐχῆς, οἴκοι θυσιάζουσι.

§. 15. Τὴν δ' ἐσπέραν πλῆθος πολὺ πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Ἀρχιστενάρ-
-ρου, ἔνθα καὶ τὸ ἱερώτατον τέμενος τοῦ ἁγίου, συνέρχεται. Ἐπειδὴν δ'
ἐκεῖ πίθους ὄλους οἰνοπνεύματος ῥοφήσωσι, ἐξάρχονται τῆς πομπῆς, παι-
-ανίζουσης τῆς ἱερᾶς μουσικῆς, ἧτις ἐκ τοῦ ἱεροῦ μεγάλου τυμπάνου τῶν
καππούδων καὶ τοῦ αὐλοῦ καὶ τῆς λύρας καὶ τοῦ Βουλγαρικῆς ἀσκαύλου
(κάϊτας) σύγκειται. Ἐπειδὴν δ' εἰς τὸν ναὸν φθάσῃ, μόνα τὰ Ἀναστε-
-νάρια εἰσελθόντα, ἐν τῷ μέσῳ μετ' εὐλαβείας ἴστανται· ὁ δὲ Ἀρχιανα-
-στενάρης ἀνὰ τρεῖς γονυκλισίας πρὸ τῶν εἰκόνων τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς
Θεοτόκου καὶ τῶν χορευουσῶν εἰκόνων τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ποιησά-
-μενος, παραλαμβάνει ἐκάστην τῶν τοῦ ἁγίου, καὶ ἀφ' οὗ φέρῃ αὐτὴν εἰς
ἐκάστην τῶν τοῦ χοροῦ, ἵνα δῆθεν ἀσπασθῇ ταύτας, ἐγχειρίζει αὐτὴν
τῶν Ἀναστεναρίων τινὶ καὶ τὴν τελευταίαν αὐτὸς κρατεῖ· οὕτω δὲ τοῦ
ναοῦ ἐξεληθόντες, εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου κατευθύνονται, ἔνθα ὁ μέ-
-γας τῶν ξύλων σωρὸς καὶ ἡ πυρὰ μεγάλη ἐκκέκαυται καὶ ἡ ἀνθρακία ἐξε-
-ννηγεμένη κεῖται· παρὰ δὲ τὴν πυρὰν, πρῶτος ὁ Ἀρχιαναστενάρης, κρα-
-τῶν κωδωνοφόρον χορεύουσαν εἰκόνα, τοῦ χοροῦ ἄρχεται, τῆς μουσικῆς
παιανίζουσης. Εὐθὺς δὲ καὶ τὰ λοιπὰ Ἀναστενάρια κωδωνοφόρους εἰκό-
-νας κρατοῦντα, προσέρχονται· καὶ οὗτοι μὲν δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἡσύχως
κατὰ πρῶτον καὶ ἐν ῥυθμῷ τινι κινούμενοι, καὶ ἔχ, ἔχ, οὐχ, οὐχ, ᾠ, ᾠ, ἔχ
ἔχ ἐπιφωνοῦντες, χορεύουσιν. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ χρόνῳ καὶ ὁ κύκλιος χο-
-ρός τῶν πανηγυρίζόντων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν συγκροτεῖται· οἱ δὲ Ἀνα-

στενάραι, τοτὲ μὲν ἐν τῷ μέσῳ, τοτὲ δ' ἐν τῇ τάξει τοῦ χοροῦ, μόνον χο-
-ρεύουσι, γρηγότερον καὶ μανικώτερον πηδῶντες καὶ τὰς κωδωνοφόρους εἰ-
-κόνας ἄνω, κάτω, δεξιὰ, ἀριστερὰ κινῶντες, τούτῳ ἢ ἐκείνῳ τῶν προῦ-
-γόντων ἢ καὶ τῇ συζύγῳ αὐτῶν εἰς προσκύνησιν προσφέρουσιν, ὅ-
-περ τιμῆς ἐξαιρέτου σημεῖον λογίζεται. Ἐν δὲ τῷ ἐνθουσιασμῷ αὐτῶν
καὶ τῇ οἰστρομανίᾳ, ἐπὶ τῆς μεγάλης ἀνθρακίας γυμνόποδες ἐπὶ τινὰ λε-
-πτὰ χορεύουσιν ἢ καὶ ἀκροποδητεῖ εἰς αὐτὴν ταχέως εἰσέρχονται καὶ ἐξέρ-
-χονται, συνεχῶς τοῦτο ἐπαναλαμβάνοντες, ὡς τῆς ἱερότητος αὐτῶν ση-
-μεῖον δῆθεν τρανώτατον. Ἐν δὲ τῇ ταχυποδίᾳ καὶ τῇ οἰστρομανίᾳ, ἔτι
δὲ καὶ τῇ πεχυδερίᾳ τῶν ποδῶν αὐτῶν, δὲν καίονται ἢ καὶ ἀδιαφο-
-ροῦσι καιόμενοι.

§. 16. Ἀφ' οὗ δ' ἐπὶ τινὰς ὥρας οὕτως ἐν τῇ πυρᾷ χορεύσασιν, προ-
-πορευομένου τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ μεγάλου τέμενος, λαμπαδηφοροῦντος καὶ
θυμιῶντος, καὶ τοῦ θιάσου δ' ἅπαντος ὡσαύτως ἐν λαμπαδηφορίᾳ καὶ θυ-
-μιάμασιν ἐπομένου, τῆς δὲ μουσικῆς παιανίζουσας, ἐν ταῖς εἰκόσι χορεύ-
-οντα τὰ Ἀναστενάρια, εἰς τὰς οἰκίας περιέρχονται· τῶν οἰκοδεσποτῶν ἐν
χαρᾷ καὶ ἀναπεπταμέναις ταῖς θύραις τούτους ὑποδεχομένων καὶ τῶν εὐ-
-πορωτέρων καὶ τράπεζαν αὐτοῖς παρατιθεμένων· οἱ δ' εἰσελθόντες χο-
-ρεύουσι μέχρις ἂν παρατεθῇ ἡ τράπεζα· καὶ φαγόντες καὶ πίνοντες καὶ φι-
-λοδωρηθέντες καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐπευξάμενοι, εἰς ἄλλην οἰκίαν ἀπέρχονται·
τῶν δὲ ἀκολουθούντων οἱ βουλόμενοι συνεισέρχονται καὶ τῆς τραπέζης
συμμετέχουσιν· οἱ πάντες δ' οἰνοποτοῦσιν ἢ οἰνοπνεύματι μεθύσκονται.
Εἰς δὲ τὰς νυκτερινὰς ταύτας ἐπισκέψεις καὶ ἡ ἀκολασία ἐμφιλοχωρεῖ,
αὐστηρότατα ἄλλως ἢ μᾶλλον διὰ φόβου τῆς προσβολῆς τῆς τιμῆς τι-
-μωρουμένης.

§. 17. Ἐπειδὴν δ' οὕτως ἅπαν τὸ χωρίον περιέλθωσι καὶ τὰ νενομισμέ-
-να δῶρα συλλέξωσιν, εἰς τὴν πυρὰν ἐπιστρέφουσι, καὶ ἀφ' οὗ ἐπὶ τινὰς ὥ-
-ρας, ὡς καὶ πρότερον, χορεύωσιν, ὑπὸ τοῦ οἴνου τῆς οἰστρομανίας κορυφωθεί-
-σης, ὁρμῶσι δρομέως καὶ ὥσπερ πτηνὰ τινὰ τὰ δάση καὶ τὰ ὄρη διέρχονται·
τὸ δὲ πλῆθος ἀκολουθεῖ, τῆς μουσικῆς προηγουμένης καὶ τῶν λαμπρο-
-ροῦντων καὶ τῶν ὀπλοφορούντων προπρορευομένων· οὕτω δ' εἰς τὸ γειτονι-
-κὸν χωρίον ἀφικομένων, ἐξέρχονται οἱ κάτοικοι εἰς προὔπαντησιν αὐτῶν
μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ θυμιαμάτων καὶ ἐν ταῖς ἑαυτῶν εἰκόσι
χορεύοντες καὶ ἀλαλάζοντες· ἀσπασάμενοι δ' ἀλλήλους καὶ φύρδην μίγ-
-δην καὶ ἐν οἰστρομανίᾳ περιπτύζαμενοι, εἰς τὰς ἑαυτῶν οἰκίας τούτους ὑ-
-ποδέχονται φιλικώτατα, φιλοξενοῦντες αὐτοὺς καὶ φιλοδωροῦντες καὶ φι-
-λεύοντες. Οἱ δ' Ἀναστενάραι, χορεύσαντες καὶ τὰ κράτιστα ἐπευξάμενοι,
αἰκάδε ἐπιστρέφουσι, προπεμφθίντες· καὶ κατὰ τὰς νυκτερινὰς δὲ ταύ-

τας πομπὰς πολλακίς τῇ Ἀφροδίτῃ θύουσιν· εἰς δὲ τὴν πυρὰν τοῦ χωρίου αὐτῶν ἐπανελθόντες, μέχρι τῆς πρώτης χορεύουσι.

§. 18. Τὰς δὲ νυκτερινὰς ταύτας ἐκδρομὰς καὶ τὰς ἐπισκέψεις τὰ χωρία πρὸς ἄλληλα ποιοῦνται, λέγοντες ὅτι ὁ ἅγιος πηγαίνει πρὸς τὸν ἐν Πυργόπλῳ ἢ Βούργαρι ἀδελφὸν τοῦ ἁγίου. Πολλάκις δὲ καὶ νεανία τὸν δρόμον τῶν Ἀναστεναρίων ὑποκόπτουσι, ἵνα μὴ δῆθεν ὁ ἅγιος ἐκ τοῦ χωρίου αὐτῶν ὑπεκφύγῃ, ἀλλ' ἐκεῖνζ ἀκατάσχετα τὰς χεῖρας τῶν κωλυόντων διαφεύγουσι.

§. 19. Τὴν δ' ἐπαύριον, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἐκκλησίας, ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ ἅγιασμα ἀπέρχεται καὶ ψάλλει τὸν ἁγιασμὸν, παρισταμένου τοῦ Ἀρχιαναστενάρου, ὅστις, μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἁγιασμοῦ, τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου λαβὼν, εἰς τὸν ναὸν ἐπιστρέφει· τοῦ δ' ἱερέως πάντα ὁμοῦ τὰ πρὸς θυσίαν ζῶα εὐλογήσαντος καὶ τὴν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καθωρισμένην εὐχὴν τῶν ποιμνίων ἢ τὴν τῶν κρεῶν ἀναγνόντος, ὁ Ἀρχιαναστενάριος σταυρῶσας διὰ τῆς εἰκόνης τοῦ ἁγίου τὸν ἱερὸν ταῦρον, θυσιάζει αὐτὸν μετὰ προσοχῆς, ὥστε τὸ αἷμα νὰ ρέυσῃ εἰς τοῦ ναοῦ τὰ θεμέλια· πέλεκυς δ' ἱερὸς καὶ ἱερὸν ἐπίκοπον καὶ μάχαιρα ἱερὰ εἰς τὴν θυσίαν ὑπηρετοῦσι· καὶ τὰ μὲν κρέα τοῦ ταύρου ὡμὰ εἰς τὰς οἰκίας διανεμόνται· τὸ δὲ δέρμα εἰς πλατέα λωρία κατατέμενται καὶ ἀνά ἐν πέδιλον (τοσαρούχι) πρὸς ἐκάστην οἰογένειαν στέλλεται. Ὅσοις δ' ἂν μὴ ἐπαρκέσῃ ἐφέτος, τούτοις ἐς τούτιον προσφέρουσι. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ καὶ τὰ λοιπὰ θύματα οἰκοῦνται καὶ τὰ κρέα αὐτῶν ψήνονται καὶ ἕκαστος τοῖς οἰκείοις καὶ φίλοις αὐτῶν ἢ καὶ τοῖς πτωχοῖς διανέμει. Καὶ τὰ μὲν Ἀναστενάρια τὴν ἡμέραν ἐφρουράζουσι· τὸ δὲ πλῆθος ἐν χοροῖς καὶ θαλαίαις, οἱ μὲν ἐν τῷ χωρίῳ, οἱ δ' ἐν τῷ ἁγιάσματι διασκεδάζουσι.

§. 20. Τὴν δ' ἐπιῦσαν νύκτα ὁ ἱερὸς χορὸς παρὰ τὴν πυρὰν ἐπὶ τῆς ἀνθρακίης ἐπαναλαμβάνεται καὶ αἱ νυκτεριναὶ ἐκδρομαὶ καὶ ἐπισκέψεις ταῦτα δὲ διαρκούσιν, ἀνευ διακοπῆς, ὅλον ὀκταήμερον. Ἐὰν δὲ, ξένος τις παρατυχῶν, τὰ ὄργια τούτων τολμήσῃ νὰ περιγελάσῃ, ὡς ποτ' ὁ Πενθεὺς ὑπὸ τῶν Βακχῶν καὶ Μαινάδων, οὕτω καὶ αὐτὸς φονεύεται· καὶ τῆς κυρᾶς δὲ τὸ πῦρ ἱερὸν, καὶ τοῖς καπνίζουσι νὰ ἀνάψωσι τὰς καπνοσύριγγας δὲν ἐπιτρέπεται. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ κατὰ τὰς ἱεράς ταύτας πανηγύδας, πολλοὶ τῶν πανηγυρίζοντων, θεόληπτοι καὶ οἰστροπληγῆς γινόμενοι, Ἀναστενάρια ἀναδείκνυνται. Τῆς δ' ἐορτῆς διαρκούσης, πρὸ τῆς οἰκίας ἐκάστου Ἀναστεναρίου φανὸς κρέματα, εἰς σημεῖον τῆς τοῦ οἴκοδοςτου ἱερότητος.

§. 21. Κατὰ δὲ τὸ τέλος τῆς πανηγύρεως, ἐν μουσικῇ καὶ χορῷ καὶ πομπῇ τὸ χωρίον περιελθόντες, τὰς τέσσαρας ὁδοὺς αὐτοῦ σταυρόνουσι,

ἀνυψούντες τὰς εἰκόνας, ἵνα μὴ κακὸν τι εἰσέλθῃ· καὶ ἔπειτα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀρχιαναστενάρου ἐπιστρέψαντες, καὶ ἐκεῖ συμποσιάσαντες καὶ ἐν μουσικῇ καὶ χορῷ καὶ θαλαίαις εὐφρανθέντες, ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει τὰς εἰκόνας εἰς τὸν ναὸν κομίσαντες, καταθέτουσι καὶ οὕτως ἐπισφραγίζουσι τὴν πανηγύριν.

Γ'. Ἡ οἰστρομανία καὶ αἱ ἱερσετλεστίαι τῶν Ἀναστεναρίων.

§. 22. Τὰς δὲ θυσίας καὶ τὰς πομπὰς καὶ τοὺς χοροὺς, δι' ὧν τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἐορτάζουσι ἐν συντόμῳ ἐκθέμενοι, ἀναγκαῖον ἐνομίσαμεν ἵνα καὶ περὶ τῶν Ἀναστεναρίων καὶ τοῦ βίου αὐτῶν προσθῶμεν μικρὰ τινα. Καὶ Ἀναστενάρια μὲν ἢ Ἀναστενάραι (ὁ Ἀναστενάριος, ἢ Ἀναστενάρα, τὸ Ἀναστενάρι ἢ Νεστενάρι) ἐκ τῶν ἐπιφανημάτων ἔχ' ἔχ, οὐχ οὐχ, ἰχ' ἰχ, ἅπερ ἐπιφανοῦσι χορεύοντα, ἴσως ἐπικέκληνται θεόληπτοι δὲ ἢ μᾶλλον οἰστροπληγῆς γίνονται ἄλλος ἄλλοτ' ἐν ἄλλῳ χωρίῳ, εἰς ἢ δύο ἢ καὶ τρεῖς ἐνίοτε· ὁ μὲν κατὰ τὰ ἐν Βλαχόβῳ τελούμενα προεόρτια, ὁ δὲ κατὰ τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου ἐν τῷ ναῷ ἢ κατὰ τὸν παρὰ τὴν πυρὰν χορὸν, ὁ δὲ καὶ κατὰ τὰ μεθεόρτια. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἀσθενήσαντες καὶ ἀναβρώσαντες καὶ τῷ ἁγίῳ ὑπὸ τῶν γονέων ἀφιερωθέντες, νεανία γινόμενοι, χορεύουσι· οἱ δὲ θεόληπτοι ἄνδρες, ἢ γυναῖκες ἢ καὶ παρθέναι, ὅτε κατὰ πρῶτον, κατὰ τὴν ἐγγύριον φράσιν, αὐτοὺς πιάνει ὁ ἅγιος (α), ὠχρότατοι γινόμενοι, τρέμουσι, ἀφρίζουσι καὶ ὑπὸ σπασμῶν καταλαμβάνομενοι καὶ τὸ βλέμμα ἀγριεύοντες καὶ λειποθυμοῦντες, ἐκτάδην καταπίπτουσι ἀναίσθητοι, ὥστε οἱ σεληνιαζόμενοι· οἱ δὲ παρόντες, ὡς ἁγίους καὶ καθαρὸς καὶ καθαροὺς τούτους θεωροῦντες, λαμπάδας κρατοῦντες, ἐν τοῖς θυμιατηρίοις τοὺς θυμιατῖν. Ἐν δὲ τῇ οἰστροπληγῇ καὶ τῇ ἐκστάσει τῶν φρενῶν, ἀναπηδῶντες καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου ἀρπάζοντες, νυχθήμερον χορεύουσι, τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς πορραφροσύνης διὰ τοῦ χοροῦ πορίζομενοι.

§. 23. Καὶ κατὰ τινὰς μὲν, ἡ οἰστροπληγία αὕτη μέθη ἐστὶ καὶ προσποίησις ἀνθρωπαρίων πονηρῶν, κέρδους χάριν καὶ ἀκολασίας ἕνεκεν· ἀλλ'

(α) Ἐν Στοργάς λέγουσιν οἱ τῇ πρὸ τῆς ἐορτῆς κυριακῆς εἰκόνας ἢ εἰκὼν τὸν καθαρὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κάμνει νὰ χάσῃ τὰ συλλογικά του π.

ὅτι μὲν τὸ πρᾶγμα οὐκ ἔστι μίση, καταδείκνυται ἐκ τοῦ ὅτι ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων πολλακίς ἀπειληθέντες ἢ καὶ μαστιγωθέντες, τῆς ἐκστάσεως ἐπαύσαντο, καὶ ἐρωτώμενοι δὲ ὀρθῶς ἀπαντῶσι, τῶν πράγματι μεθυόντων οὐδὲν τριουτόν ποιούντων· ὅτι δ' οὐδὲ προσποιήσις ἐστίν, ἐκ τῶνδε, ἅπερ αὐτόπται μάρτυρες ἀξιοπίστοι διεβεβαίωσαν, καταδείκνυται. Ἐν Γραμματικῶσφ προϋχόντος τινος ὁ υἱός, τῶν τελετῶν τούτων ὡς μωρῶν προλήψεων καὶ ἀφορμῶν ἀκολασίας κατηγορῶν πρότερον, οἰστροπλήξ καὶ αὐτὸς ἐγένετο· καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ἐπὶ τῷ πάθει αἰσχυρόμενος, τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ναῷ μετὰ δακρύων ἐδέετο καὶ θυσίας ὑπισχνεῖτο, ὅπως τύχη ἀπαλλαγῆς· ἀλλὰ τὸ πάθος οὐ δυνήθεις νὰ ἀποφύγη, τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἀπὸ τοῦ ναοῦ ἤρπασε καὶ νυχθήμερον χορεύσας τὸν τῶν Ἀναστεναρίων ἐξάλλον χορὸν, μόλις εἰς ἑαυτὸν συνήλθε καὶ μῆνα ὅλον οἰκουρῶν διετέλει, ἐπὶ τῷ πάθει αἰσχυρόμενος. Καὶ γυνὴ δὲ τις ἐν χωρίῳ τινὶ τοῦ Βιζύης, καὶ ἄλλῃ δ' ἐν Προδίῳ, ἐν τῇ οἰστροπληγίᾳ κῦτῶν, εἰς τὸν ποταμὸν πεσοῦσαι, ἐπήγησαν. Πολλακίς δὲ καὶ ὁ μνηστὴρ μετὰ τῆς μνηστῆς χορεύσαντες, ἀλλήλους οὐ διέγνωσαν. Ἐκ τούτων τοίνυν τῶν τεκμηρίων καὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς ἀνθρακίᾳς χοροῦ, ἴσως ἂν τις εἰκάσειεν ὅτι τὸ πρᾶγμα νευρική τις ἐστὶ πάθσις ἐκ τῆς δι' ἀμάθειαν μεγάλης πίστεως εἰς τὰ ἀνύπαρκα καὶ τῆς ἐκ προλήψεως προκαταλήψεως· διὰ τοῦτο καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐν παραφορᾷ καὶ λελυμένη καὶ ἀτμηλεῖ τῇ κόμῃ καὶ γυμνόποδες χορεύσαντες, ὕστερον κεκμηκότες ὡς ἐνεοὶ κἀθίνται, οὐδενὸς τῶν πεπραγμένων ἐνθυμούμενοι. Ἴνα δ' ἡ ἱερότης τοῦ νεωστὶ γενομένου οἰστροπληγῆος καὶ παρὰ τῷ λαῷ σεβαστὴ γένηται καὶ κατακυρωθῆ, οφείλει πάντως ὁ νεοφώτιστος, οὕτως εἰπεῖν, ἵνα καταταχθῆ ἐν τοῖς Ἀναστεναρίοις ὑπὸ τοῦ Ἀρχιαναστεναρίου, καὶ παραδεκτὸς καὶ ἀρεστός ἢ τῇ ἀδελφότητι.

§. 24. Ἀποτελοῦσι δὲ τὰ Ἀναστενάρια τάγμα τι ἰδιαιτέρον ἢ ἀδελφότητα, ἀρχηγόν, ἢ μᾶλλον, πρόεδρον ἔχουσαν τὸν Ἀρχιαναστεναρῆν, ὃς τις ἐκ τῶν τοῦ Κωστὶ Ἀναστεναρίων ἐκλέγεται, ἐκ διαδοχῆς τοῦ ἐκάστοτε πρεσβυτέρου ἢ ἰκανωτέρου· αὐστηρότερον δὲ καὶ ἀγιώτερον βίον ἐπιδεικνύμενοι, σεβαστοὶ τοῖς πᾶσι γίνονται· διὸ καὶ προσερχομένοι αὐτοῖς οἱ καθήμενοι προεξανίστανται καὶ τῆς ὁδοῦ παραχωροῦσι· πάντῃ δ' ἀγράμματοί εἰσι τὰ Ἀναστενάρια, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν μόνον κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ τῶν Φώτων, ὅτε ὁ μέγας ἁγίασμός ψάλλεται, ὑπάγουσιν, ἄλλοτε δ' οὐδέποτε· ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες οἱ τὰς προλήψεις ταύτας ἀποδεχόμενοι σπανίως τὸν ναὸν ἐπισκέπτονται· ὁ δ' ἱερεὺς τοῦ χωρίου, ἐὰν θέλῃ, λειτουργεῖ καὶ κατ' αὐτὰς ἀκόμη τὰς κυριακάς, διότι μόνος ψάλλει καὶ μόνος ἀκούει τὴν ἀκολουθίαν. Τὰ δὲ Χρι-

στούγεννα, λίαν πρῶτ' ἐγειρόμενοι, τὸν ἱερόν πλακοῦντα ἐσθίουσι καὶ οὐδὲ κἂν πατοῦσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλ' εἰς εὐωχίας καὶ τὴν οἰνοποσίαν τρέπονται· οὐδεὶς δ' ἐξομολογεῖται καὶ σπανίως μεταλαμβάνουσι τὰ Ἀναστενάρια· ἀλλ' ἰδιαιτέρα τεμένη ἐν ταῖς ἑαυτῶν οἰκίαις ἔχουσι, μέγαρον (κονάκια) τῶν παπποῦδων ταῦτα ἀποκαλοῦντες. Ἔστι δὲ ταῦτα πενιχρά τινα δωμάτια, ἐν οἷς αἱ εἰκόνες τοῦ ἁγίου αἱ χορεύουσαι ἀνήρτηται καὶ λυχνία πρὸ αὐτῶν σιδηραὶ ἴστανται καὶ λύχνοι ἀβεστοὶ κρέμανται. Πάππον δ' ἢ παπποῦν τὸν ἅγιον Κωνσταντίνον ἀποκαλοῦσι καὶ τὰς εἰκόνας τούτου, παπποῦδες καὶ τὰ τεμένη αὐτῶν, τῶν παπποῦδων μέγαρον· τὸ δ' ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀρχιαναστεναρίου ἐν Κωστὶ, μέγαρον μέγα τῶν παπποῦδων ἐπικέκληται· τοῦτο δ' ἔστι καὶ τὸ πάντων ἱερώτατον· διότι καὶ ὁ ἐν Κωστὶ Ἀρχιαναστεναρῆς ἀπάντων σεβασμιώτατος καὶ ταῖς ἐπιταγαῖς τούτου τὰ τῶν ἄλλων χωρίων Ἀναστενάρια πείθονται. Ἐκεῖ δὲ καὶ ὁ ἱερός θησαυρὸς τῶν Ἀναστεναρίων, ἐξ ἀφιερωμάτων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν καὶ ἀρχαίων νομισμάτων καὶ ἄλλων κοσμημάτων συνιστάμενος, μετ' εὐλαβείας κεκρυμμένος φυλάσσεται· καὶ ἀμύθητόν τινα πλοῦτον, πρὸς τὴν πενίαν τῶν κατοίκων, ὅτι περιέχει, ἄδεται. Ἐκ τούτου δ' ὁ Ἀρχιαναστεναρῆς καὶ τὰ Ἀναστενάρια μόνα εἰς ἰδίας δαπάνας ἐξοδεύουσι· μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Ἀρχιαναστεναρίου, εἰς τὸν διάδοχον τούτου ὑπὸ τῆς ἀδελφότητος ἐκλεγόμενον παραδίδεται. Βίς δὲ τὰ μέγαρον ταῦτα τῶν παπποῦδων ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετ' εὐλαβείας φοιτῶσιν ἐν ταῖς ἐορταῖς, θυμίαμα καὶ λαμπάδας καὶ ἔλαιον κηρίζοντες καὶ τὰς εἰκόνας τῶν παπποῦδων ἀσπαζόμενοι· καὶ ἄλλοτε δ' ὅποτε ἀσθενήσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ κτῆνος ἢ ἄνθρωπος ἢ ἀπολέσωσι τι ἢ κακὸν ὄνειρον ἴδωσιν, εἰς τὰ τεμένη ταῦτα καταφεύγουσι· τὰ δὲ Ἀναστενάρια, εἰς τὰ τῶν ἀσθενῶν ἢ τῶν γονέων αὐτῶν ἢ τῶν κυρίων τῶν κτηνῶν ἀμαρτήματα τὴν αἰτίαν τοῦ κακοῦ ἀποδίδοντα, διὰ ταγμάτων θυσιῶν, ἐλαίου, κηροῦ, χρημάτων καὶ ἐπαργυρώσεως ἢ ἐπιχρυσώσεως εἰκόνων ὑπισχνούνται τὴν ἰασίν· καὶ τῶν ὀνειρῶν δ' ἐπιτηδείως ποιοῦνται τὴν ἐξήγησιν.

§. 25. Προσέτι δὲ καὶ ἱερατικὰ ἴδια ἔργα τὰ Ἀναστενάρια ἔχουσι·

Α'. Τὸ θύειν τὸν ἱερόν ταῦρον κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου.

Β'. Τὸ ἐπὶ τῆς ἀνθρακίᾳς χορεύειν καθ' ἅπαν τὸ κατὰ τὴν ἐορτὴν ὁκατήμερον, καὶ τὰς νυκτερινὰς εἰς τὰς οἰκίας ἐπισκέψεις καὶ τὰς εἰς τὰ περὶ χωρία ἐκδρομάς.

Γ'. Τὸ ἀντλεῖν τοῖς εὐσεβέσι τὸ πρὸς τὸ νίψασθαι καὶ τὴν πόσιν ἀγίασμα.

Δ'. Τὸ ἐξομολογεῖν τοὺς προσερχομένους καὶ δι' ὑποσχέσεως θυσιῶν εἰς τὸν ἅγιον, τῶν ἀμαρτιῶν δωρεῖσθαι τὴν ἄφεσιν.

Β'. Τὸ χρησιμοδοτεῖν τοῖς χρωμένους περὶ τῶν μελλόντων· διότι, κατὰ τὸν Εὐριπίδην, «ὅταν ὁ Θεὸς εἰς τὸ σῶμα ἔλθῃ πολλὸς, λέγειν τὸ μέλλον τοὺς μεμνηνότες ποιεῖ»· καὶ οὗτοι τοῖνον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δῆθεν ἐμπεφορημένοι, ὡδὲ πως τὸ μέλλον προλέγουσιν. Ἐρωτᾷ ὁ Ἀρχιαναστενάρης τὴν εἰκόνα τοῦ παπποῦ. Ἐπειτα, κλίνων τὸ οὖς πρὸς αὐτὴν, προσποιεῖται ὅτι δῆθεν ἀκούει, καὶ ἀπαντᾷ αὐτὸς, ὡς ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἐμφορούμενος, τοιαῦτα λέγων· «ὁ παπποὺς ἀπαιτεῖ θυσίαν ταύρου ἢ κριοῦ ἢ ἀρνὸς ἢ ἔλαιον, ἢ καὶ χρήματα, ὅπως ἡ ἔκβασις τοῦ μέλλοντος αἰσία γένηται». Οἱ δὲ περὶ ἀμφιβόλων πραγμάτων χρησμοί, οἷος ὁ περὶ τῆς τῶν νοσούντων ἀναξιώσεως, λοξοὶ καὶ διφορούμενοι ἐκφέρονται, ὡσπερ οἱ τῆς Πυθίας· τὸ δὲ λάθος αἰετοῦ εἰς τὴν ἑλλιπῆ τοῦ τάγματος ἐκπλήρωσιν ἀποδίδεται. Πολλάκις δὲ καὶ Ἀναστενάρης τις ἐν τῷ ὀπισθοδόμῳ τοῦ τεμένουσ κεκρυμμένος ἀπαντᾷ ὡς παπποῦς δῆθεν. Καὶ μακρόθεν δ' οἱ συγγενεῖς τοῦ πάσχοντος φέροντες φέρεμά τι αὐτοῦ, ἐρωτῶσι τὰ Ἀναστενάρια περὶ τῆς ἀναξιώσεως· ἐκεῖνα δὲ ἀποκρίνονται οὕτως ἢ ἄλλως ἐπὶ τοῦ φορέματος μαντεύοντες, καὶ οἱ χρησμοὶ ὡς ἐπαληθεύοντες λέγονται ὑπὸ τοῦ ὄχλου καὶ πιστεύονται. Καὶ παρὰ τὴν πυρὰν δὲ βεβακχευμένοι καὶ ἔνθεοι χορεύοντες πολλάκις χρησιμοδοτοῦσι· καὶ δὴ καὶ ποτὲ τις ἔκλεψε μελισσισα· ὁ δὲ ἀπολέσας αὐτὰ εἰς τὸν παπποῦν, ἐὰν εὐρίσκοντο, ἔταξεν. Ἐπειδὴ δὲ μετ' ὀλίγον τὰ ζῶα τοῦ κλέπτου ἐψόφησαν, τῇ κλοπῇ ἀποδιδούς τὴν ζημίαν ὁ κλέπτης, προσελθὼν τῷ Ἀναστενάρῃ, ἐξωμολογήθη, τὴν πρὸς τὸν παπποῦν μεσιτείαν αὐτοῦ ἐπικαλούμενος, ὅπως ἐξιλεώσῃ τοῦτον διὰ τάγματος· ὁ δὲ Ἀναστενάρης παρήγγειλεν αὐτῷ ἵνα, κρατῶν λαμπάδα, τὸν θυμιᾷ κατὰ τὴν ἑορτὴν ἐν τῇ πυρᾷ χορεύοντα. Καὶ λοιπὸν κατὰ τὴν ἑορτὴν ὁ Ἀναστενάρης χορεύων, ἔλεγεν ὅτι ὁ παπποὺς εἶπεν αὐτῷ τίς τὰ μελισσισα ἔκλεψε, καὶ διέταξεν αὐτῷ ἵνα τὸν κλέπτην φανερώσῃ· ὁ δὲ ταῦτα ἀκούων, ἵνα μὴ φωραθῇ, ἐθυμίᾳ αὐτὸν εἶτι προθυμότερον· ἀλλ' ὁ Ἀναστενάρης, ὑπὸ τοῦ κυρίου τῶν μελισσῶν παρακαλούμενος, τραγωδῶν ἐν τῷ χορῷ καὶ ἀδὲν βαστῶ, δὲν βαστῶ, δὲν βαστῶ, θὲ νὰ τὸ πῶ λέγων, τὸν κλέπτην ἐφάνερωσεν· ὁ δὲ, ῥόπαλον ἀρπάσας, τὸν Ἀναστενάρην ἐφιλοφρονήσατο, λέγων· «ὁ παπποὺς σὲ τῷ εἶπεν ἢ ἐγώ; ἂν δὲν σὲ τῷλεγα ἐγώ, ποῦ θαλὰ τὸ ξεύρεις σύ;». Οὕτω δ' ἡ ἀνάκαθεν περὶ τοὺς χρησμούς ἐπικρατήσασα γοητεία καὶ τέχνη καὶ τοῖς Ἀναστενάριαις γνωστὴ καὶ ἡ ἀγυρτία συμπαρομαρτεῖ καὶ πρὸς τὴν ἀπάτην τῆς παχυλῆς ἀμαθείας καὶ προλήψεως χρήσιμος.

Γ'. Προσκαλοῦνται τὰ Ἀναστενάρια εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πάσχοντος καὶ

μετὰ πολλῆς εὐλαθείας ἐν λαμπάσι καὶ θυμιάμασιν αὐτοὺς οἱ οἰκεῖοι τοῦ ἀσθενοῦς ὑποδέχονται· οἱ δ' ἐν ταῖς εἰκόσι τῶν παπποῦδων ἐλθόντες, σταυροῦσι τὸν ἀσθενῆ καὶ τὸν ἱερὸν χορὸν, τῆς μουσικῆς παιανίζουσης, περὶ αὐτὸν χορεύσαντες. ἐρωτῶσι τὸν παπποῦν, κλίνοντες τὸ οὖς πρὸς τὴν εἰκόνα, ἂν ὁ ἀσθενὴς μέλλῃ νὰ ζήσῃ· καὶ ὡς παρὰ τοῦ ἁγίου δῆθεν λοξῶς ἀποκρίνονται, διὰ τάγματος θυσίας τὴν ἀναξιώσιν ὑπισχνούμενοι καὶ τὴν αἰσίαν τῆς ἀσθερείας τῇ παρὰ τοῦ πάσχοντος ἢ καὶ τῶν προγόνων αὐτῶν ἀμελείᾳ θυσίας τεταγμένης ἀποδίδοντες. Φιλοδωρηθέντες δὲ καὶ τελείαν ἀναξιώσιν ἐπευξάμενοι, ἀπέρχονται· καὶ εἰ μὲν ἀναλάβῃ ὁ ἀσθενὴς, αὐτὸς θυεῖ τὸ τεταγμένον θῆμα, καὶ συμπόσιον παραθέμενος, ἐστὶν τὰ Ἀναστενάρια καὶ ἐν χοροῖς καὶ θαλαῖαις εὐφραίνονται· εἰ δὲ καὶ ἀποθάνῃ, οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τὴν θυσίαν προσφέρουσιν. Ἐὰν δὲ ὁ ἀσθενὴς ᾖ παις ἢ μεριάκιον, ὑπὸ τῶν γονέων τάσσεται ἵνα χορεύῃ ἀναξιώσας, ὡς Ἀναστενάριον.

Ζ'. Ὅταν δ' ἐπιζωτία συμβῇ ἢ ἄλλη τις ἐπιδημία ἢ ἀναφανῆ βρυκόλαξ, ὃν σμερδάκι ἀποκαλοῦσιν ἢ Γούστρελον, (α) ἐξέρχονται εἰς λιτανεῖαν τὰ Ἀναστενάρια ἐν μουσικῇ καὶ χορῷ καὶ πομπῇ, τὰς εἰκόνας τῶν παπποῦδων κρατοῦντα, καὶ δρομαῖοι τρέχουσι, τὸν βρυκόλακα δῆθεν διώκοντες ἀνὰ τὰ ὄρη ἢ εἰς τὰς οἰκίας καὶ κατ' αὐτοῦ πυροβολοῦντες, διότι προσποιούνται ὅτι δῆθεν βλέπουσιν αὐτὸν ὡς ἀσκὸν μέλανα πλήρη αἵματος. Ἐπειτα δὲ τὰς τέσσαρας ἄκρας τοῦ χωρίου διὰ τῶν εἰκόνων σταυροῦσι, τὸ κακὸν ἐκδιώκοντες καὶ φραγμὸν αὐτῷ τίθενται. Ἐν ἐκάστη δὲ πλευρᾷ τοῦ χωρίου κηπᾶριον ἱερὸν τῶν παπποῦδων περιπέφρακται, ἱεροῖς δένδροις κατεσκευασμένον, καὶ ἐν αὐτῷ περίπτερον, ἔνθα κατὰ τὴν λιτανεῖαν τὰς εἰκόνας εἰς προσκύνησιν καταθέτουσι, καὶ κατὰ τὴν μνήμην δὲ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ τὰς ἄλλας ἐπισήμους ἑορτὰς ἐκεῖ τὰ Ἀναστενάρια χορεύουσιν ἐν ταῖς εἰκόσι περὶ τὸ περίπτερον. Ἐπὶ δὲ τῶν σανίδων τούτου σταυροὶ δι' ἐρυθρᾶς βαφῆς εἰσιν ἐξωγραφημένοι καὶ λυχνία ἴστανται, ὅπου τὸ προσερχόμενον πλῆθος λαμπάδας ἀνάπτει καὶ θυμιᾷ καὶ προσκυνεῖ.

(α) Σμερδάκι ἴσως ἐκ τοῦ σμερδαλέος, καὶ γούστρελος, ἴσως βούστρελος, ἐκ τοῦ βού. καὶ οἰστρος καὶ ἐλαύνω, ὡς οἰστρηλατῶν καὶ ταράττων καὶ πνίγων πολλάκις τὰς βούς· καὶ τὸ ῥῆμα γουστρελιάζω = βρυκολακιάζω = ἐξαγυρνώ. Ἐγουστρέλιασεν ἀπόψε = δὲν ἐκοιμήθη, ἀλλ' ἠγρύπνει ὡς βρυκόλαξ.

Η'. Οπόταν ὁ θεμέλιος λίθος νεοδημένου τινὸς οἰκίας κατατίθεται, ὁ μὲν ἀρχιτέκτων θύει μέλαν πρόσατον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ οἰκοπέδου, ἐντὸς λάκκου χύνων τὸ αἷμα· τῶν δὲ Αναστεναρίων προσκληθέντων, ὁ Ἀρχιαναστεναρὴς, ἀνά μίαν λαμπάδα ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς οἰκίας ἀνάπτει, καὶ λαβὼν θυμιατήριον, θυμιά πάντας τοὺς παρόντας· ἔπειτα θάπτει τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος ἐν τῷ λάκκῳ, ἔνθα καὶ τὸ αἷμα ἔρρευσε· καὶ λαβόντες τὰς εἰκόνας τῶν παπποῦδων, χορεύουσι, τῆς μουσικῆς παιανίζουσιν, μέχρις ἂν ὅτου παρατεθῇ τὸ συμπόσιον· φαγόντες δὲ καὶ πίνοντες καὶ τὰ κράτιστα ἐπειζόμενοι, ἀπέρχονται.

§. 26. Οἱ δὲ τῶν χωρίων τούτων κάτοικοι, οἱ μὲν ἄπαξ μόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὰ Φῶτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὑπάγουσι καὶ οὐδέποτε μεταλαμβάνουσι, οὐδ' εἰς αὐτὴν τοῦ βίου τὴν τελευτὴν ρηθάναντες· οἱ δὲ σπανίως κατὰ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς μόνον εἰς τὸν ναὸν ἔρχονται· πολλοὶ δὲ τούτων εἰς τὸ δάσος ἐξελθόντες καὶ ἐπὶ μεγάλῳ δένδρῳ σταυρὸν χαράξαντες, ἐνώπιον αὐτοῦ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας ἐξαγορεύονται· τῶν δὲ συνεχῶς εἰς τὸν ναὸν φοιτῶσάν γυναικῶν ἔρωτα πρὸς τὸν ἱερέα καταγιώσκουσι· καὶ τὸν ἄγιον δὲ Κωνσταντῖνον, ἐν τῇ ἀμαθείᾳ καὶ πλάνῃ αὐτῶν, οἱ πάντες σὺζυγον καὶ οὐχ υἱὸν τῆς ἁγίας Ἐλένης νομίζουσι καὶ φιλόζυγον αὐτὸν καὶ ἀκόλαστον θεωροῦσι· διὸ καὶ τὰ ὄργια τῆς Ἀφροδίτης κατὰ τὴν ἑορτὴν ἐν ἀδείᾳ ἑαυτοῖς ἐπιτρέπουσι. Καὶ περὶ μὲν τὰ θεῖα πάντῃ ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροι ὄντες, ταῖς ἑαυτῶν προλήψεσι μέγιστον σέβας ἀπονέμουσι, καὶ τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς καὶ τὴν εὐκρασίαν τῶν καιρῶν καὶ τὴν τῶν ποιμνίων αὐξήσιν εἰς τὴν πιστὴν τῶν ἐθίμων τούτων τήρησιν ἀποδιδόντες· διότι, ὡς νομίζουσιν, ἀναγκασθέντες ἔστιν ὅτε ὑπὸ τοῦ ὑπερμέτρου ζήλου ἀρχιερέων τινῶν μάλιστα καὶ καθείρξει καὶ παντοίαις καταδρομαῖς ἢ καὶ τῇ ἐπεμβάσει τῆς ἐπιτοπίου ἀρχῆς, ἵνα τῶν ὀργίων παύσωνται, μεγάλην τὴν δυστυχίαν ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν χώραν εἶδον ἐπελθοῦσαν. Ὅθεν καὶ εὐκαιρίας δραζόμενοι, πάλιν αὖθις τὰς ἑορτὰς αὐτῶν ἐν λαμπρότητι πανηγυρίζουσιν.

§. 27. Τοὺς δ' ἱερεῖς, τοὺς μὲν σιωπῶντας καὶ παραβλέποντας καὶ μὴ ἐξελέγγοντας, προθύμως καὶ πλουσιοπαρόχως φιλοδωροῦσιν, ὡς οὐ πολλά ἔτη ἐκεῖ ἐφημερεύσαντες παπᾶ Εὐγενῆς καὶ παπᾶ Σταμάτης, οἱ Ἀδδημιῶτοι, διεβεβαίωσάν μοι· τοὺς δὲ νουθετοῦντας καὶ ἀποιρέποντας καὶ τὸν ναὸν κλείοντας καὶ τὰς εἰκόνας μὴ παραδιδόντας ἐμίτουν, κατέπρεχον, ἐσχοφάντων καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἐφιλοδώρουν· διὸ καὶ ἐγχωροῖς ἱερεῖς πρὸς ἡσυχίαν αὐτῶν οἱ ἀρχιερεῖς ἐχειροτόνησαν.

Z'. Αἱ χορεύουσαι εἰκόνες.

§. 28. Αἱ δὲ τῶν παπποῦδων χορεύουσαι εἰκόνες λαβᾶς ἔχουσιν ἰκανῶς μακρὰς κάτωθεν ἐκ τῆς αὐτῆς σανίδος, πρὸς τὴν κατὰ τὸν χορὸν τῶν Ἀναστεναρίων εὐκολὸν διαχειρίσιν, ἐπηργυρωμένα δ' εἰσὶ καὶ κεχρυσωμένα καὶ παντοίοις κοσμήμασιν, οἷον χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς ἐνωτίοις καὶ δακτυλίοις καὶ ψελλίοις καὶ ἀλύσει καὶ ἀρχαίοις νομίσμασι κεκοσμημένα· σκέπη δ' ἐρυθρὰ μέχρι τοῦ τραχήλου διήκουσα, ὡς περ τις ἐπενδύτης, τὴν εἰκόνα καλύπτει, ἐξ ὧ στερεοὶ καὶ εὐμεγέθεις ἀργυροὶ κώδωνες εἰς πληθὺς ἐξήρτηται· τῶν δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις Χριστιανοῖς εἰκόνων τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου διαφέρει, καθ' ὅτι ἡ ἁγία Ἐλένη ζωγραφεῖται διεζωσμένη τὴν ἐσθῆτα καὶ τὸν ἕτερον πόδα, ὡς χορεύουσα δῆθεν, προτείνουσα· εἰκόνας δὲ τοιαύτας καὶ ἐν τοῖς ναοῖς ἔχουσιν, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐν τοῖς τῶν παπποῦδων τεμένεσιν, αἷς καὶ ἱερωτάταις νομίζουσι. Καὶ αἱ τοῦ ἁγίου δὲ Παντελεήμονος εἰκόνες λαβᾶς ἔχουσι καὶ ἐρυθρῶ χιτῶνι καὶ κώδωνιν ἀργυροῖς καὶ παντοίοις κοσμήμασι κεκόσμηται, παρ' οἷς ἡ ἑορτὴ τούτου ἐν χωροῖς καὶ πομπαῖς καὶ θυσίαις πανηγυρίζεται· παρὰ δὲ τῶν προσκυτέρων ἠκούσαμεν ὅτι καὶ ἐν ταῖς μνήμαις τῶν ἄλλων ἐπισημοτέρων ἁγίων, οἷον τοῦ ἁγίου Δημητρίου (α), τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τῶν λοιπῶν, ἐν ταῖς εἰκόσιν αὐτῶν πρὸ χρόνων ἐχώρευον.

§. 29. Πολλάκις δὲ δεινὸς διωγμὸς παρὰ τῶν κατὰ καιροὺς ἀρχιερέων αἱ τοιαῦται εἰκόνες, ὡς περ εἰδωλὰ τινα λατρευόμεναι, ὑπέστησαν, καὶ ὁ πέλεκυς βαρὺς κατ' αὐτῶν ἐπέπεσε καὶ εἰς τὸ πῦρ παρεδόθησαν, κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ τε πανιερωτάτου πάλαι μὲν ποτε Σωζουαγαθουπόλεως, ἤδη δὲ πρώην Ἀρσίσης κυρίου Ἀωροθέου καὶ τοῦ πρώην Σωζουαγαθουπόλεως κυρίου Προκοπίου καὶ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου πρώην Βιζύης, κυροῦ Ματθαίου, ὅστις καὶ μάλιστα πολλακίς, ὡς αὐτὸς ἰδίῳ στόματι ἡμῖν ὠμολόγησε, τὰ Ἀναστεναρία ἐφιλορρηγήσατο· ἀλλ' ὁ διωγμὸς, ὡς αἰετοῦ, ἀντὶ τοῦ καταπαῦσαι τὴν προλήψιν, ἔτι μᾶλλον

(α) Ἐν Ἀρδανελλίᾳ πρὸ τριῶν καὶ εἴκοσι ἐτῶν διδάσκοντες εἶδομεν ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ταῦρον μέλανα θυόμενον, καὶ τὸν ἱερέα εὐλογοῦντα τὸ θῆμα· διεβεβαίω δ' ὁ ἱερεὺς ὅτι ἡ θυσία μέλανος ταύρου τακτικῶς κατ' ἔτος ἐγένετο.

αὐτὴν ἐπέτεινε καὶ βαθύρριζον καὶ ἰσχυροτέρα κατέστησεν· ἡ δ' αὐτοῦ πανιερότης ὁ ἅγιος πρῶην Σωζουαγαθουπόλεως, κύριος Προκόπιος, πρῶτον μὲν σφοδρότερον καταδιώξας τὰ Ἀναστενάρια, μετετέθη ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ διαταγῆ τῆς ὑψηλῆς Πύλης, ὡς ἰδίῳ στόματι ἡ αὐτοῦ πανιερότης διηγήσατο, καὶ ἐνεργεία τοῦ Τσεμίλογλου Ὁτσακ Ναζιρί, ἐπιστάτου τῶν κατὰ τὸ Μικρὸν Σαμακόβιον μεταλλείων τοῦ σιδήρου, ἐν οἷς πλεῖστοι ἐκ τῶν χωρίων τούτων εἰργάζοντο· οὕθις δ' ἐπαυελθὼν εἰς Σωζούπολιν, μετριώτερον πρὸς αὐτοὺς ἐπολιτεύσατο· τῆς δὲ μεθόδου ταύτης, τῆς διὰ τοῦ πελέκειος καὶ τοῦ πυρός καὶ τῆς μαστιγῆς ἀνεπιτυχούς μέχρι τοῦδε ἀποδειχθείσης, ὑπολείπεται, νομιζόμεν, ἡ διὰ τῆς συστάσεως σχολείων καὶ τοῦ διουρισμοῦ φρονιμῶν καὶ ὁπωσούν ἀνεπτυγμένων διδασκάλων καὶ τῆς πατρικῆς διδασκαλίας καὶ νοθεσίας συνετῶν ἀρχιερέων ἐναπόκειται δὲ τῆ φιλοστοργία τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας, ἵνα περὶ τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας καὶ τῶν ταλαιπώρων τούτων τέκνων αὐτῆς φροντίσῃ, τῶν ἐν βαθεῖ σκότῳ ἤδη διαπορευομένων.

Η'. Ὁμοιότης τῶν τελετῶν τῶν Ἀναστεναρίων πρὸς τὰ τοῦ Διγνύσου ὄργια καὶ τὰς τῶν ἄλλων θεῶν πομπάς.

§. 30. Ἀρχαῖαι δ' αἱ τελεταὶ αὐταὶ καὶ αἱ πομπαὶ καταφαίνονται, διότι πολλὴν τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὰ ὄργια τῶν Βακχῶν καὶ τῶν Μαινάδων ἔχουσι· διότι, ὡς τὸ πάλαι οἱ τελούντες αὐτὰ οἰστροπλήγες καὶ μανιώδεις γινόμενοι, οὔτε τῶν λεγομένων οὔτε τῶν πραττομένων εἶχον αἰσθησιν, οὕτω καὶ νῦν τὰ Ἀναστενάρια, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ἐν τῇ οἰστρομανίᾳ αὐτῶν, ἐξαλλοὶ καὶ γυμνόποδες καὶ λευμένη τῇ κόμῃ χορεύσαντες καὶ πομπεύσαντες, μετὰ ταῦτα οὐδενὸς τῶν λεχθέντων καὶ πραχθέντων μέμνηνται, καὶ ἐν τῷ χορῷ ἀλλήλους οὐ διέγνωσαν· ἀντὶ δὲ τοῦ τῶν Βακχῶν ἐπιφωνήματος εὐοῖ! σαβοῖ! τοὺς στεναγμοὺς ἔχ ἔχ, οὐχ οὐχ, ἐπιφωνοῦσι· καὶ ὡσπερ αἱ Μαινάδες ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ κρατοῦσαι θυρσον, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ ἀγαλάτιον τοῦ Διονύσου, ὠργιάζον, ἢ ἐν ταῖς ἱεραῖς πομπαῖς τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν ἐπ' ὤμων οἱ ἱερεῖς φέροντες, ἐπεφώνουν ὑπὸ τοῦ ἄχθους δῆθεν τῆς θεότητος βαρυνόμενοι, οὕτω τὰ Ἀναστενάρια τὰς εἰκόνας φέρουσι στεναζόντα. Λί δ' εἰς τὸν Κιθαιρώνα πανυχιδες καὶ ἡ κατ' αὐτὰς ἀκολασία, ἢ κατ' ἀρχὰς ὑπόπτειον μὲν, κατὰ τὸν Εὐριπίδην, παρ' ᾧ ὁ Πενθεὺς φησι· « Πράσασιν μὲν ὡς δὴ Μαινάδας θυσκόους, τὴν δ' Ἀφροδίτην πρόσθ' ἄγειν τοῦ Βακχίου· γυναῖξί γὰρ ὅπου βότρως ἐν δαιτὶ γίγνεται γένος, οὐχ οὐγὲς οὐδὲν ἐτι λέγω τῶν ὄργιων· ἄλλ' οὐδόλως ὑπῆρχεν, ὕστερον δ' ἐπεκράτησε, καὶ ὑπὸ τῶν Ἀναστενα-

ρίων τελοῦνται. Ὅπως δὲ τὸ πάλαι ἐν Λακεδαίμονι κατὰ τὰς πομπὰς ὄλεγον ὅτι ἡ Δημήτηρ εἰς ἐπίσκεψιν τῆς ἐν Ταινάρῳ Κόρης ἀπήργετο, εὔτω καὶ ἤδη τὰ Ἀναστενάρια λέγουσιν ὅτι ὁ ἅγιος τοῦ Σοργῆς εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἐν Ἀφ' αἰνῶ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἀγίου ὑπάγει· ἱερὸς δὲ τὸ πάλαι ὁ χορὸς περὶ τὸν βωμὸν καὶ ἐν ὄρχῃσει ἐνουσιώδει καὶ μολπῇ θουριώδει ἐτέλουν τὰ ὄργια· ἱερὸς καὶ ἤδη ὁ παρὰ τὴν πυρὰν χορὸς καὶ ἡ μουσικὴ ἀχώριστος· ὅπως δ' ἡ πυρὰ τὸν βωμὸν ἀντικατέστησεν, ἡ ἀνίχνευσις τούτου τοῖς δεινῶσι περὶ τὴν μυθολογίαν καὶ τὸν βίον τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐναπόκειται· τὰ δ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κυκλίου χοροῦ μανικῶς πηδῶντα Ἀναστενάρια, τῆς τοῦ ἀρχαίου Κρητικῆς χοροῦ κυβιστήρας ἴσως ἀντικατέστησεν· «δοῖω δὲ κυβιστῆρε κατ' αὐτοὺς, μολπῆς ἐξάρχοντες, ἐδίνευσεν κατὰ μέσους» (Ἡσίοδ.)· καὶ ὅπως κατὰ τὴν Βοιωτικὴν ἐσορτήν, τὰ Ἀγριώνια, ὑπετίθετο ὅτι ὁ Διόνυσος ἐκ τῆς χώρας ἐξέφυγεν, οἱ δὲ ὄργιάζοντες ἀνεζήτουν αὐτὸν τρέχοντες ἀνά τὰ ὄρη, οὕτω καὶ ἤδη φεύγοντος τοῦ τὴν εἰκόνα κρατοῦντος Ἀναστεναρίου εἰς τὰ ὄρη κατὰ τὰς νυκτερινὰς ἐν λαμποδισφραῖαις ἐκδρομῆς, ἄνδρες ὀπλοφόροι τὸν δρόμον περικιόπουσι· τὴν εἰς τὸ ἄλλο δῆθεν χωρὶν φυγὴν κωλύοντες. Καὶ ἡ ὑπὸ τῶν Ἀναστεναρίων δὲ θυσία τοῦ ταύρου σχέσιν τινὰ ἴσως ἔχει πρὸς τὴν μωρφήν τοῦ Βάκχου, διότι ταυροφυτῆς καὶ ὁ Διόνυσος, καὶ αἱ Βάκχαι, κατὰ τὸν Εὐριπίδην, «φάνηθι ταῦρος» ἐπεφώνουν τὸν Διόνυσον. Ὡς δὲ τὰ κρέα τοῦ θύματος διανεμόνται, ἴσως διότι καὶ ὠμηστῆς ἐπεκαλεῖτο ὁ Διόνυσος. Ἐτι δ' ὅπως τὸ πάλαι ὁ ἀσθεὺς Πενθεὺς, ἀκολασίαν ὑποπτέυσας ἐν τοῖς ὄργιοις, ὑπὸ τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς κατεσπαράχθη, οὕτω καὶ ἤδη, ὅστις ἂν τῶν ξένων παρῶν τῶν ὑπὸ τῶν Ἀναστεναρίων τελουμένων καταγελάσῃ, οὗτος ἐξ ἅπαντος φονεύεται. Καὶ ἡ κατὰ τὰς πανηγύρεις δὲ ταύτας ἐπικρατούσα μέθη οὐ μικρὸν τὰ τοῦ Διονύσου ποδεικνύσιν ὄργια. Ἐν δὲ ταῖς Βάκχαις τοῦ Εὐριπίδου μεγίστη ἡ ὁμοιότης τῶν Ἀναστεναρίων πρὸς τὰς Μαινάδας καταφαίνεται.

§. 31. Καὶ τῶν πατέρων δὲ τῆς Ἐκκλησίας πολλοὶ, τὰς τοιαύτας προλήψεις κατακρίνοντες, πολλὴν τὴν καταφροσὴν ἐπιδείκνυνται κατὰ τῆς τούτων διατηρήσεως. Ἐν τῷ Ταμείῳ, λόγου χάριν, τῆς Ὁρθοδοξίας, ἐν κεφαλαίῳ ΝΕ', ἐπιγραφὴν φέρουντι «περὶ τῶν βασταζόντων τὰς ἀγίας εἰκόνας καὶ παραφρονούντων», ἢ εἰς τὴν προφήτην Ἡσαΐαν ἐρμηνεία Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας παρατίθεται, λέγουσα· «Ἐν καταγελάστοις πανηγύρεσιν ἐξεκόμιζον τῶν σικῶν τὰ ἀγάλματα. Ἐπαναθέμενοι δὲ ταῦτα τῶν ἱερέων τινὲς, περιήσαν ἐν πλατείαις, κατασειόμενοι τε καὶ οἷον μεθύσκοντες, ὡς ἀχθοφοροῦντες ἄγαν, καὶ ἔνθα ἂν ἐπιβαρῆσαιεν, ὃ καὶ δοκιμάζειν ἤθελον, ἐκεῖ πως καὶ συνωθούμενοι καὶ μὴ φέρειν τὴ ἄχθος ὑπο-

κρινόμενοι· ὁ δὲ ἀσύνητός τε καὶ ἀγελαῖος δήμος, γυναιὰ τε φρενῶν ἔρημα κατεκρότει ταῖς εὐφρομίαις, τὴν αἴψυχον ὕλην εἰδοποιηθεῖσαν ὀρώντες εἰς ἄνδρα τυχόν ἢ γυναῖκα, ὧν τό τε κατὰ ἀλήθειαν καὶ ἀρρήτηον ἐνέειναι βάρους τὸν διακριζόμενον τοῖς ἀναθεμένους εἰς ὤμους αὐτόν»· ὁ δὲ συγγραφεὺς τῆς βίβλου ταῦτα ἐπισυνάπτει· «λιπὸν, τέκνον μου, δὲν εἶναι τοιοῦτότροπα καὶ παρόμοια σχεδὸν τὰ ἔργα τῶν τοιούτων λεγομένων Χριστιανῶν, ὅπου οὔτε ἀπὸ εὐλαθείας τινός εἰς τὰ τοιαῦτα ξεπέφτουν ἀνόσια καὶ ἄτοπα πράγματα· ἴλεως ὁ Θεός! Ἐπειδὴ καὶ ὁ νόμος τοὺς ἀρπάζοντας τὰς εἰκόνας καὶ ἀτάκτως βαδίζοντας, τοὺς κληρικούς καθαίρει καὶ τοὺς λαϊκοὺς ἀφριζεῖ βαρέως»· ἐν κεφαλαίῳ δὲ ΝΗ', κατακρίνων τὰς παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς εἰθισμένας θυσίας, ταῦτα προστίθει· «ἡμεῖς δὲ οἱ ἀπλανεῖς Ὀρθόδοξοι ἔπρεπε καὶ τὸ αἶμά μας νὰ χύσωμεν, ἀγωνιζόμενοι αὐτὰ νὰ ξεκλύσωμεν, διὰ νὰ μὴ τέλος πάντων ἐλ. λ. η. ρ. ι. ζ. ω. μ. ε. ρ.· ἀλλὰ πολλοὶ τῶν ἀρχιερέων, πνευματικῶν πατέρων, ἱερομονάχων καὶ διδασκάλων, ὀφθαλμοφανῶς ταῦτα ὀρώντες, καίτοι κατηγοροῦντες, παραβέβησιν, καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ χεῖρον τρέχουσιν· ἴλεως ὁ Θεός!» καὶ ἐν τῷ ΝΓ', κεφαλαίῳ, τῷ ἐπιγραφομένῳ «ὅτι οὐ διὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐνεργεῖ ὁ Σατανᾶς, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτῶν πρὸς καταφρόνησιν τῶν εἰκόνων», τοιαῦτα τινα ἀποφαίνεται· «καὶ δὲν συγχωρεῖται εἰς τοὺς λαϊκοὺς οὔτε ἐπ' ὤμων νὰ τὰς σηκόνουν οὔτε νὰ τρέχουν καὶ νὰ περιέρχονται μετ' αὐτὰς»· καὶ κατωτέρω· «ὅθεν, μετὰ τὸ νὰ καταφρονῶνται αἱ εἰκόνες ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς καὶ ἄλλους, παραδιδόμεναι εἰς χεῖρας ἀμαρτωλῶν καὶ μεθύσων ἀνθρώπων, ὁ Θεὸς παραχωρεῖ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐνεργεῖ τὰ ὅσα πολλοὶ εἶδον καὶ μετ' ὄρκου βεβαιουσι νὰ γίνωνται ἐν δυσβάτοις ὄρεσι καὶ φάραγγι τοὺς βαστάζοντας τὰς εἰκόνας μεταποτίζων, ἐκφρονας καὶ ἐπτοχημένους ἀποτελῶν, καὶ πολλάκις ὡς πετομένους περιφέρων ἐν ἰδρώτι πολλῷ, διὰ τὸ ἄγχος τῆς θαυματουργοῦσης δῆθεν εἰκόνας· ἀπαγε τῆς βλασφημίας! δὲν εἶναι αὐτὴ θεῖα ἐνέργεια, ἀλλὰ σατανικὴ, διὰ νὰ περιπαίζονται αἱ εἰκόνες καὶ νὰ καταφρονῶνται οὐ μόνον παρὰ τῶν τοιούτων ἀφρόνων Χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ παρ' ἐθνικῶν, οἵτινες πολλὰ καθ' ἡμῶν διὰ τὰ τοιαῦτα λέγουσι καὶ οἱ πράττοντες οὐκ αἰσθάνονται· ἴλεως ὁ Θεός!» Οὐ μικρὰ τοίνυν καὶ ταῦτα τεκμήρια ὅτι ἀρχαῖα καὶ Ἑλληνικὰ τὰ ἔθιμα.

§. 32. Ὡσπερ δ' ἴσως τὸ πάλαι ὁ Διόνυσος ἐξ Ἀσίας ἐλθὼν, οὐ μόνον τὴν ἄμπελον, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐφροίαν ἐκόμισε καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, οὕτω καὶ ὁ ἅγιος Κωνσταντῖνος ἐκ Ρώμης εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλθὼν, καὶ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ἀσπασάμενος, εἰρήνης καὶ χαρᾶς καὶ εὐδαιμονίας τῇ εἰς Χριστὸν πιστευσῆσθαι μυθολογῶ Ἑλλάδι καὶ παντὶ τῷ κόσμῳ παραίτιος ἐγένετο· διὸ καὶ μετὰ θάνατον, καθ' ἃ διηγεῖται Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου,

πανταχοῦ ὕμνοι ὑπὲρ αὐτοῦ ἤδοντο καὶ ἔορται καὶ πανηγύρεις ἐτελοῦντο καὶ τὰς εἰκόνας αὐτοῦ μετὰ πομπῆς καὶ παρατάξεως ἔφερον, μονονουχὶ θείας τιμᾶς αὐτῷ ἀποδιδόντες καὶ εὐεργέτην καὶ σωτῆρα ἀποκαλοῦντες· ἀναλογιζόμενος δὲ τις τοὺς ἐπὶ Διοκλητιανοῦ καὶ Νέρωνος καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρωπομόρφων θηρίων σκληροτάτους κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμούς, ὅπως ἡ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην ἢ τῶν πραγμάτων μεταβολὴ καὶ ἡ ἀπαλλαγὴ τῶν δεινῶν προύξενε, νὰ φαντασθῆ δύναται· τούτων τοίνυν ἕνεκα ἴσως τὰ ὑπὲρ τοῦ εὐεργέτου θεοῦ τῆς μυθολογίας τελούμενα ὄργια, πρὸς τιμὴν τῶν πανσέπτων καὶ ἰσαποστόλων βασιλέων, Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, καθιέρωσαν, μεταβαλόντες ταῦτα ἐπὶ τὸ χριστιανικώτερον.

§. 33. Περὶ δὲ τῶν Ἀναστεναρίων ὅσα παρ' ἀρχιερέων καὶ ἱερέων καὶ ἄλλων, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐν τοῖς χωρίοις ἐκείνων διατριψάντων, καὶ παρ' ἐγχωρίων μαθεῖν ἠδυνήθημεν, ἐκθέμενοι, καὶ περὶ τινῶν ἄλλων περιέργων ἐθιμῶν διαλαβεῖν οὐ πάρεργον ᾤθημεν.

Θ'. Χούχουτος ἢ Κούκηρος (α).

§. 34. Τῇ δευτέρᾳ τῆς Τυρινῆς ἐν Κωστί καὶ τισὶ τῶν περὶ τῶν χωρίων λαμπρὰ τελεῖται πανήγυρις, ἐν ἣ ποιοῦσι Χούχουτον ἢ Κούκηρον. Οὗτος δ' ἔστιν ἀνὴρ ἐνδεδυμένος αἰγῶν ἢ προβάτων δέρματα, φέρων προσωπίδα καὶ περὶ τὸν τράχηλον κώδινας· καὶ σάρωθρον (σφούγγιαν ἢ πᾶναν) τοῦ κλιβάνου (φούρνου) ἐν ταῖς χερσὶ κρατῶν, καὶ τῆς μουσικῆς παιανίζουσης, χορευῶν, εἰς τὰς οἰκίας περιφέρεται· ὁ δὲ οἰκοδεσπότης σίτω αὐτὸν περιχέει, ἀφρονίαν τῶν δημητριακῶν καρπῶν ἐπευχόμενος.

§. 35. Μετὰ δὲ ταῦτα, τῆς μουσικῆς παιανίζούσης, βασιλέα ἀναγορεύσαντες καὶ λαμπρῶς ἐνδύσαντες καὶ καπνοσύριγγα αὐτῷ ἐγχειρίσαντες, εἰς τὰς οἰκίας περιάγουσι· παῖς δ' ἀκολουθῶν καὶ πλόσκαν κρατῶν καὶ ποτήριον, οἶνοχοεῖ τῷ οἰκοδεσπότη καὶ δῶρον παρ' αὐτοῦ λαμβάνει· νέοι δ' εἰς παρθέτους μετημφιεσμένοι ἔπονται πολυχρονῶντες καὶ φιλοδωρούμενοι· ἔπειτα δὲ δίτροχον ἄμαξαν (μονοτρεχούλαν) κημίσαντες, ἀρχιμαξοποιὸν καθιστάσιν, ὅστις ἐπισκευάζει τὴν ἄμαξαν, ἐφ' ἧς τὸν βα-

(α) Ἡ ὀρθογραφία τοῦ Κούκηρος διὰ τοῦ η, διότι προφέρεται καὶ Κούκηρος.

σιλέα αναβιβάζουσι, καὶ δύο νέοι μέγροι τοῦ ναοῦ ταύτην σύρουσιν· ὕστερον δ' εἰς δύο μερίδας διαιρεθέντες, χωρὶς οἱ ἐγγαμοὶ καὶ χωρὶς οἱ ἀγαμοὶ, ἑκάτεροι ἐν φιλοτιμίᾳ πρὸς ἑαυτοὺς τὸν βασιλεῖα ἔλκουσιν. ἵνα ἐπὶ τούτους ῥίψῃ τὸν σπόρον τοῦ σίτου, ὃν ἀνὰ χεῖρας κρατεῖ· τότε δὲ τὸν βασιλεῖα ἑκατέρων πρὸς ἑαυτοὺς ἔλκοντων, ἕρις καὶ διαμάχη καὶ κραυγαὶ καὶ ἀλαλαγμὸς γίνεται, τῆς μουσικῆς θύριον παιανίζούσης· οὐδετέρων δ' ἐπὶ τέλους νικῶντων, εἰς τὴν ναὸν κυλίεται τὴν ἄμαξαν. καὶ πρὸ τούτου ὁ βασιλεὺς διασκορπίζει τὸν σπόρον ἀφθονίαν ἐνὸς ἐκάστου τῶν τῆς Δήμητρος δῶρων ἐπευχόμενος, τῶν παρισταμένων ἀγέννητο (ἀμήνη) ἐκαστοτε ἐπιφρονούντων· ὁ δὲ Κούκρος τότε διασκορπίζει τὸν καναβὸν πύρον· ἔπειτα δὲ τράπεζαν αὐτῷ παρατίθεισιν, καὶ ἄμα μικρὸν τοῦ ἄρτου ἄψηται. ἀρπάσαντες αὐτὸν, εἰς τὸν ποταμὸν ῥίπτουσιν. ἔνθα τὰ δερμάτινα ἐνθύματα ἀποθέμενος καὶ ἐξεληθὼν ὀλόγγυμος, τὰ ἑαυτοῦ ἐνδύεται ἱμάτια· καὶ κύκλιον χορὸν συγκροτήσαντες καὶ τρεῖς περὶ τὸν ναὸν χορευσάντες, τῆς πανηγύρεως ἀπὸ πρωΐας μέχρι βαθείας νυκτὸς διαρκούσης καταπαύονται.

§. 36. Τίς δ' ἐν τοῖς χαρίσει τούτοις παιγνίοις οὐ καθορᾶ Ἑλληνικὸν τι συνάμα καὶ συμβολικόν; διότι ἐν μὲν τῷ Κουκῆρῳ ὁ φίλος καὶ ὀπαδὸς τοῦ Διονύσου Πάν ὁ δασύς καὶ αἰγόπους καταφαίνεται· ἐν δὲ τῷ βασιλεῖ ὁ τῆς φθινοῦσης καὶ ἀναγεννωμένης φύσεω· Θεός, ὁ Δῶνος ἵππος περισταται ἢ πιθανώτερον, ὁ μὲν Κούκρος ὑποσημαίνει τὴν φύσιν, τὸ ἄλθος τοῦ χειμῶνος κατὰ τὴν ἑαρινὴν ἡμερίαν ἀποσεισμένην, ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Τριπτόλεμον ἀπὸ τοῦ πτερωτοῦ ἄρματος τὰ δῶρα τῆς Δήμητρος εἰς τὴν γῆν ἀποσπείροντα.

Γ'. Τελετὴ ἐν ἀνδρῖα.

§. 37. Ἐν ἀνδρῖα δ' οἱ νέοι καὶ αἱ παρθένοι ἐξέρχονται ὁμοῦ ἐν μουσικῇ καὶ πομπῇ, κρατοῦντες ἕκαστος ἀγγεῖον· καὶ ἔνθα ἂν ὕδωρ εὐρωσιν, εἴτε ἐν κρήνῃ εἴτε ἐν πηγῇ εἴτε ἐν φρέατι, τὰ ἀγγεῖα πληροῦσι, καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν ναὸν, τὴν στέγην αὐτοῦ καταβρέχουσι, μέχρις ἂν ὅτου τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς στέγης κατασταλάξῃ· ἔπειτα δὲ παίζοντες καὶ γελῶντες ὑπερλαμπρὸν καὶ ἀλλήλους διδῶντες, καταβρέχονται οἱ νέοι ὑπὸ τῶν παρθένων καὶ αἱ παρθένοι ὑπὸ τῶν νέων, ὑποβρύχιοι γινόμενοι. Ἐν δὲ τῇ τριαυτῇ χαρίεσση πομπῇ, τῆς μουσικῆς προηγουμένης, ἅπαν τὸ χωρίον περιέρχονται, ἀφ' ἐκάστης οἰκίας δῶρον λαμβάνοντες χρήματα ἢ ἄλευρον, ὅπερ οἱ ἄνδρες πωλοῦντες, ἀπὸ τῶν χρημάτων συμποσιάζουσι· μόναι δ' αἱ παρθένοι καὶ οἱ νέοι τελοῦσι ταύτην τὴν πανηγυρίαν.

ΙΑ'. Ἀφροσπερίδες.

§. 38. Κατὰ τὰς φθινοπωρινὰς ἢ χειμερινὰς εὐδίους νύκτας, ἐν ταῖς τριούδις πυρὰ ἀνάπτεται, ἔνθα αἱ παρθένοι καὶ οἱ νέοι δειπνήσαντες συνέρχονται, καὶ ἄδοντες καὶ χαριεντιζόμενοι καὶ παίζοντες, μέχρι τῆς πρωΐας διανυκτερεύουσι· καὶ τῶν μὲν παρθένων αἱ μὲν λίνον, αἱ δὲ κανάβιον νήθουσιν, αἱ δὲ μέταξαν κλώθουσιν, αἱ δὲ ἔρια, καὶ περὶ τὰ ἄλλα ταλασία ἔργα τρέπονται· οἱ δὲ νέοι ἀργοῦντες, τῆς μὲν τὸν σφόνδυλον, τῆς δὲ τὸ ἀδράκτιον, τῆς δὲ τὸ καλῶμιον κρυφίως ὑποκλέπτουσι· αἰτοὶ δὲ αἱ ἀστειότητες καὶ οἱ χαριεντισμοὶ καὶ τὰ παίγνια ἐπιτρέπονται, οὐδέποτε ὁμως εἰς ἀναίδειαν καὶ ἀκολασίαν ἐξοκλήλουσι· διότι οἱ τὴν αἰδῶ προσβάλλοντες, εἴτε Χριστιανοὶ εἴτε Τοῦρκοι, ἐξ ἅπαντος φρονεῦνται· καὶ διὰ τοῦτο ταῖς γυναῖξιν εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ εἰς τὰ δάση μόναις συνεχῶς ἐξερχόμεναις πολλὴ ἡ ἄδεια καὶ ἀσφάλεια.

ΙΒ'. Γάμος.

§. 39. Κατὰ δὲ τὴν τελετὴν τοῦ γάμου ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ γαμβροῦ παστὸν (παστάδα) ὥσπερ τινὰ θρόνον κατασκευάζουσι· καὶ ἀνωθεν μὲν τὸν θρόνον τάπητος ἐπικαλύπτει, ἐφ' οὗ κολοκύνθη γλυκεία ἐν εἰδῇ διαδήματος ἐπικαθῆται· τὰς δὲ τέσσαρας παραστάδας τοῦ θρόνου χρυσομήλοις καὶ ῥοῦδιόις καὶ σύκοις καὶ μήλοις καὶ ἀραβοσίτου στάχυσιν καὶ κισσῷ καὶ ἀνθεσιν κατακοσμοῦσι· κάτω δὲ μαλακὸν στρώμα ὑποστρώννυται· ὁ δὲ γαμβρός καὶ ἡ νύμφη εἰς κύκλον ἄρτου (κουλίκι) τὰς χεῖρας περᾶσαντες, οὕτω συνδεθέντες εἰς τὸν ναὸν ἀπέρχονται· μετὰ δὲ τὴν στεφάνωσιν, ἐξ ἄλλης θύρας ἐξέρχόμενοι, ἐπιστρέφουσι· παιδίον δὲ, σημαῖν κρατοῦν, δι' ἐρυθροῦ βινομάκτρον, ἐξ αὐτῶν ἐξηρητημένου, ὀδηγεῖ αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν· ὁ δὲ παζάνυμφος μετ' εὐλαβείας ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ γαμβροῦ βαδίζει, διότι ἢ τούτου παράβασιν ὡς οἰωνὸς θεωρεῖται ἀπαίσιος· τούτο δὲ μέχρι τῆς ἐσπέρας ἀκριβῶς τηρεῖται. Εἰς δὲ τὴν οἰκίαν ἐπανελθόντες οἱ νεόνυμφοι, ἐν τῷ παστῷ μέχρι τέλους τοῦ συμποσίου ὄρθοι ἵστανται· τὴν δὲ ἐπαύριον τοῦ γάμου οἱ γονεῖς αὐτῆς ἐν πλόσκαις περιφέρονται, κερνάντες οἰνόπνευμα, μεμιγμένον μετὰ μέλιτος, καὶ προσκαλοῦντες εἰς συμπόσιον, ὅπερ καὶ μόνον τοῖς κεκλημένοις παρατίθεται· διότι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ ἀπερχόμενοι, οἰκοθεν τράπεζαν φαγητῶν βρῖθουσαν, ὥσπερ καὶ ἐν Μαδύτῳ, φέρονται· τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ἡ νύμφη, σταμνίον φέρουσα μετὰ τῆς ἀνδραδέλφης αὐτῆς εἰς τὴν βρύσιν ἀπέρχεται· καὶ ἐκεῖνη μὲν γεμίξει τὸ σταμνίον, ἡ δ' ἀνδραδέλφη χύνει τὸ ὕδωρ· τούτο δὲ τρεῖς γίνεται, καὶ ἔπειτα εἰς τὰ παι-

δια καρδία διανεμουςιν κείθεν δ' ἡ νόμφη ἐπισκέπτεται τὴν ἑαυτῆς μητέρα, ἥτις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀφίνει τὴν οἰκίαν ἀκαθάριστον. Καθαρίσοσα δ' ἐκείνη καὶ σαρώσασα, μακρὰν τῆς οἰκίας ρίπτει τὰ κορήματα (σκουπίδια) καὶ πρὸς τὴν πενθερὰν ἐπανελθοῦσα, τὴν νυμφικὴν στολὴν ἀπεκδύεται.

ΙΓ'. Κουρὰ τῶν παίδων.

§. 40. Ὅποτεν δὲ τὸ παιδίον συμπληρώσῃ τὸ τρίτον ἔτος, φέρουσιν αὐτὸ πρὸς τὸν ἀνάδοχον, ὁ δὲ διὰ ψαλλίδος κείρει σταυροειδῶς, ὅπως καὶ ἐν τῷ βαπτίσματι, τὴν κόμην τοῦ παιδίου· καὶ ἐνδύσας αὐτὸ τὴν καινὴν ἐνδυμασίαν, ἣν ἰδίᾳ δαπάνῃ παρασκευάζει, καὶ φιλοδωρήσας, παραδίδει τῇ μητρὶ· ἡ δὲ παραλαβοῦσα τὸ τέκνον αὐτῆς, περιχαρῆς ἐπιστρέφει οἴκαδ, τὰς κεκαρμένους τρίχας μετ' εὐλαβείας διὰ κηρύου συγκολλῶσα καὶ ὡς ἱερὰς διαφυλάττουσα.

ΙΔ'. Ἐνταφιασμός.

§. 41. Οἱ δ' ἀσθενεῖς τὰ λοιθία πνέοντες, οὔτε ἱερέα προσκαλοῦσιν, οὔτε ἐξομολογούντι, οὔτε μεταλαμβάνουσιν. Οἱ δὲ Ἀναστενάρια ζῶντες μὲν ὠχροὶ καὶ κάτισχνοὶ εἰσι, νεκροὶ δὲ παχύνονται, ὡς αὐτόπται διεβεβαίωσαν, καὶ μήπως διοιδαίνουσιν (φουσκώνουσιν) αὐτοὺς ὑποπτεύονται τοῦ δὲ νεκροῦ τὴν κεφαλὴν ξυρίζουσι καὶ τὸν πώγωνα καὶ τὰς φλέβας ἀνοίγουσιν, ἵν' ἐκείθεν ζηθυμαίνῃ καὶ δικτύῳ αὐτὸν περιτυλίσοῦσιν, ἵνα μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸν ὁ διάβολος καὶ τὸν κάμη σμερδάκι ἢ γούστρελον (βρυκόλακα)· πολλὴν δὲ τὴν δύναμιν πρὸς τοῦτο νομίζουσιν ὅτι ἔχουσιν οἱ πολλοὶ σταυροὶ τοῦ δικτύου, καὶ κευχρίον δ' ἄφθονον ἐπιχέουσιν, ἵνα δῆθεν, ἀριθμῶν τοὺς κόκκους τούτου ὁ νεκρὸς, μηδέποτε εὐκαιρήσῃ ἵνα σμερδάκι ἢ γούστρελος γένηται. Ἀντὶ δ' ἐνταφίων, τὴν ἑαυτοῦ ἐνδυμασίαν ἔλθῃ ὁ νεκρὸς φέρει, καὶ μικρὸν σινδόνος τεμάχιον· θερμὸν δὲ πλακοῦντα ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ τιθέασιν καὶ σταμνίον πλήρες ὕδατος ἐν τῷ νεκροφορεῖῳ καὶ πλόσκαν πλήρη οἴνου, ἵνα δῆθεν ἐσθίῃ καὶ πίνῃ, τὴν εἰμαρμένην πορείαν πορευόμενος, καὶ ταμβακοθήκην δὲ καὶ καπνοσύριγγα, ἕαν ἐκάπνιζε, καὶ πλήρες καπνοῦ βαλάντιον. Πρὸς δὲ τούτοις κύκλον ἐκ στυπίου περὶ τὸν νεκρὸν ποιήσαντες, μικρὸν πρὸ τῆς ἐκφορᾶς αὐτὸ ἀνάπτουσι καὶ καίουσιν· ἅμα δ' ἐκ τῆς οἰκίας τὸν νεκρὸν ἐξενέγκωσιν, εὐθὺς πρὸ τῆς θύρας σταμνίον μετὰ κρότου συντριβοῦσιν, ἵνα φοβηθῇ δῆθεν ὁ νεκρὸς καὶ μηδέποτ' ὁπίσω ἐπιστρέψῃ· ἐν δὲ τῷ τάφῳ ὄβολον ρίπτουσι· καινὸν δὲ τάφον ἐκάστῳ νεκρῷ ἐν Κωστὶ ἐξορύττουσι καὶ οὐδέποτ' ἐν τῷ αὐτῷ θάπτουσι· διὸ καὶ μόνον δύο ἢ τρεῖς τάφοι ἀείποτε φαίνονται, τῶν

ἀρχαίων ὑπὸ γόρτων καὶ θάμνων ἀφανῶν καθισταμένων· τὴν δ' ἐσπέραν μετὰ τὴν κηδείαν ἐν τῇ αὐλῇ τῆς οἰκίας τοῦ νεκροῦ πυρὰν ἐκ τῶν πελεκουδιῶν τοῦ νεκροφορεῖου ἀνάπτουσι καὶ ἄρτον καὶ οἶνον ἐκεῖ πικρατιθέασιν, ἵνα δῆθεν τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, ἀποχαιρῶν τὴν οἰκίαν, ὁ νεκρὸς φάγῃ· ἕαν δὲ κατ' ἐνεῖνας τὰς ἡμέρας ἀκουθῇ γούστρελος, ἐν Κωστὶ μὲν ὁπῆν ἐν τῷ τάφῳ ποιήσαντες, βραστὸν οἶνον ἢ ὄζον καταχέουσι, καταζεματοῦντες οὕτω τὸν γούστρελον· ἐν δὲ τοῖς Βουλγαρικῶς χωρίοις ἐξορύττοντες τοὺς νεκροὺς κατακαίουσιν.

ΙΕ'. Σμερδάκια ἢ γούστρελοι (βρυκόλακες).

§. 42. Ἀλλὰ καὶ ἐν Κωστὶ ποτε γουστρέλων πολλῶν ἀφανέντων καὶ τοὺς βοῦς καὶ τοὺς βουβάλους καταπνιγόντων, ἐξῆλθον πανδημεῖ εἰς καταδίωξιν, τὰς οἰκίας ἐγκαταλιπόντες ἐρήμους. Ἐκαστος δὲ ἀνὰ τρία κέντρα ἀκάνθης ἐν τῷ στόματι ἔφερον, ἵνα μὴ δῆθεν εἰς αὐτοὺς εἰσέλθῃ γούστρελος· καὶ ἡ μὲν μουσικὴ προηγείτο, ἄνδρες δὲ λαμπαδηφόροι ἐν θυμιατηρίοις τὰ Ἀναστενάρια ἐθυμίων, ἐν ταῖς κωδωνοφόροις εἰκόσι χρορῶντα. Ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ πομπῇ τὸν ποταμὸν Βελέκων διελθόντες καὶ τρεῖς ὥρας μακρὰν προχωρήσαντες, εὔρον τὴν ἀγέλην, καὶ περικυκλώσαντες αὐτὴν τὰ Ἀναστενάρια, προσποιούμενοι ὅτι δῆθεν ἐβλεπον τοὺς βρυκόλακας, ἐδίωκον αὐτοὺς, ἐν μεγίστῃ ὀρμῇ τῆδε κἀνεῖτε τρέχοντες· ἔπειτα εἰπόντες ὅτι τάχα ἀπὸ τῆς ἀγέλης αὐτοὺς ἀπεχώρισαν, ὠρμησαν κατόπιν καὶ εἰς τὸ χωρίον προτροπάδην αὐτοὺς κατεδίωκον· καὶ ἐκεῖτε φθάσαντες, ἐκ τῶν οἰκιῶν, ὡς εἰς αὐτὰς δῆθεν καταφυγόντας, ἐξελθεῖν ἠνάγκαζον καὶ εἰς τοὺς τάφους ἐξεώσαντο· καὶ τούτων ἐπτά ἀνορύξαντες, τοὺς νεκροὺς ἀλύτους εὔρον καὶ τὰ σπλάγχνα, ὡς εἰσέτι διαφρμίζεται, ἀσπαίροντα· διὸ καὶ ξύλα ἐπισωρεύσαντες πολλὰ, τὰ πτώματα χωρὶς ἕκαστον κατέκαυσαν καὶ ὁ θάνατος τῶν ζῶων ἐκόπασεν, ὅπερ ἴσως λίαν εὐεξήγητον· διότι ἡ μὲν ἐπιδημία τοῦ βοῦς καὶ τοῦ βουβάλου ἐπνιγεν, αἱ δ' ἐπτά μεγάλαι ἐν ταῖς τάφοις πυραὶ εἰς κάθαρσιν τοῦ λοιμοῦ συνετέλεσαντα).

(α) Καὶ ἡμεῖς δ' αὐτοὶ, παῖδες ὄντες, εἶδομεν ἐν Μίτραϊς βρυκόλακῶν ἐν τοῖς τάφοις βρυκόλακα διώκοντα· διότι ἐν τῇ Τουρκικῇ συνοικίᾳ διὰ νυκτὸς ἐν τισὶν οἰκίαις κρότοι καὶ θόρυβοι ἠκούοντο καὶ τὸ μέλι καὶ τὸ βούτυρον πολλῶν ἀπόλετο καὶ γυναῖκες καὶ γέροντες ἠνωχλοῦντο. Ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ φῶτα διαλεί-

ΙΓ'. 'Επίλογος.

§. 43. Καὶ ἡ μὲν τῶν προλήψεων τούτων καταρχῆς τῇ φιλοστοργίᾳ μητρὶ Ἐκκλησίᾳ ἐναπόκειται, ἥτις καὶ περὶ τῶν οὕτω πλανωμένων τέκνων αὐτῆς μεγίστην πρόνοιαν πάντως ποιήσεται, ὅπως διὰ τε τῆς συ-

ποντα ἐφαίνοντο ὡσθ' ὑπὸ πανικοῦ φόβου τῶν πάντων καταληφθέντων, κοινῇ δαπάνῃ ἢ τῶν Ὀθωμανῶν κοινότης βρυκολαγῶν Βουλγαρον ἐπὶ μισθῷ μετεπέμψαντο· ὁ δὲ κρατῶν ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ τῆς Θεοτόκου εἰκόνησιμα, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ κολοκύνθην, ἦλθεν εἰς τοὺς τάφους τῶν Ὀθωμανῶν, ὑπὸ πολλοῦ πλήθους ὀπλοφορούντων ἀκολουθούμενος καὶ τῆδε κἀκεῖτε κατεδίωκε δῆθεν τοὺς βρυκόλακας, ἀτάκτως κινῶν τὸ εἰκόνησιμα καὶ διατάτων ἵνα κατὰ τῶν κυπαρίσων πυροβολήσωσιν ἢ εἰς τὸν ἀέρα, ὅπως τοῦ βρυκόλακος, ὑπ' αὐτοῦ μόνου ὀρωμένου, καταφοβήσαντες, καταδιώσωσιν· οὕτω δ' ἠνάγκασεν αὐτοὺς ἵνα εἰς τοὺς τάφους εἰσέλθωσι· διὰ πασάλου δ' ὄπην ποιησάμενος, ἐπίεζε τοὺς βρυκόλακας, καὶ ἐν γαστριμυθίᾳ ἐπιτηδείως κρώζων, ἐποίει τοὺς παρόντας ἀκούειν τῶν βρυκολακῶν τριζόντων, καὶ τὴν κολοκύνθην ἐν τῇ ὀπῇ προσαρμόσας, τὸν μὲν εἰς αὐτὴν ἐβάλεν, ὁ δ' ἕτερος διεξέφυγε· τότε δ' αἱ πολλοὶ πυροβόλισται καὶ ὁ δρόμος ὁ πολὺς καὶ ὁ ἀλαλαγμὸς καὶ αἱ κραυγαὶ, καὶ λοιπὸν τὸν βρυκόλακα πανταχοῦ καταδιώκοντες ἐν ταῖς κυπαρίσσοις καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς περισκελίαις πολλῶν, εἰς τοὺς τάφους τῶν Χριστιανῶν ἀφίκοντο, καὶ γράβαν πρὸ μικροῦ ταφείσαν ἐξορύξαντες, δι' ἀκανθῶν κατέκασαν· τοῦ δ' Ἀρχιερέως εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τὴν περὶ τοῦ νεκροῦ ἀσέβειαν καταγγέλλοντας, ἐπαύθη ὁ ἐπὶ πολὺ τυραννήσας τὴν ἐπαρχίαν Ὀσμὰν ἀγᾶς, καὶ μετ' ὀλίγον ὑπὸ πείσματος ἀπέθανε· τῆς δὲ μωρίας τούτων οἱ τῆς κωμωδίας ταύτης αἰτιοὶ νέοι Ὀθωμανοὶ κατεγέλιον, ἐπὶ τινὰ χρόνον διὰ νεκρῶς τῆς Ὀθωμανικῆς συνοικίας, διὰ τῆς πονηρίας αὐτῶν, κύριοι γενόμενοι καὶ τὰς οἰκίας ἀγοντες καὶ φέροντες· διότι, ἐν καιρῷ ζῆφου καὶ τρικυμίας φανούς ὑπὸ τοῦς ἐπενδύτας αὐτῶν κρατοῦντες, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ προσκειμένου ὄρους ἀνέβαινον, καὶ τότε μὲν τοὺς φανούς προὔδαλλον, τότε δ' ὑπέκρυπτον καὶ πανικὸν φόβον ἐμποιήσαντες, ἐν πάσῃ ἀθείᾳ εἰς τὰς οἰκίας εἰσῆρχοντο καὶ τὰ πάντα ἐπραττον.

Καὶ εἰς Αἰγιαλοῦς δ' ἐν καιρῷ πανώλους καταφυγόντες, τοὺς πάντας περιφρούρους ὑπὸ τοῦ βρυκόλακος ἐβρομεν καὶ γράβαν εἰδομένῃ κοιμωμένην, βυγκῶσαν καὶ μουγκρίζουσαν (ὑπὸ ἐφιάλτου πάντως) καὶ μάλιστα καὶ μετὰ βίας ὑπὸ τῶν παρόντων διυπνισθεῖσαν καθίδρων, καὶ τὸν βρυκόλακα καταρωμένην, ὡς ὑπ' αὐτοῦ τάχα παθοῦσαν.

Καὶ Κώσταν δὲ τινὰ, πρὸ τριῶν ἐτῶν ἀποθανόντα ἐν τῷ Βουλγαρικῷ χωρίῳ Πετρομανδρὶ (Τὰς Ἀγίλι), οἱ πατριῶται αὐτοῦ ἐξορύξαντες, ἐν πετρελαίῳ κατέκασαν καὶ τὰ ἄκρα αὐτοῦ οἱ κύνες κατέφαγον· διότι δῆθεν ὁ Κώστας βρυκόλαξ ἰγένετο· καὶ τὰς βουὸς ἐτάραττε καὶ τὰς γυναῖκας κοιμωμένας παρηνώχλει· ὁ δὲ Μίτρων ἐφυλάκισεν αὐτοὺς, ὡς ἀσεβήσαντας.

στάσεως σχολείων καὶ διὰ τῆς ἐπιμόνου διδασκαλίας καὶ τῆς πατρικῆς ἠπιότητος τῶν αἰεποτε Ἀρχιερέων, παύονται τοῦ λοιποῦ ἐν σκότει διαπορούμενοι· διότι ὁ διαγωγὸς καὶ ἡ μάστιξ καὶ τὸ πῦρ καὶ ὁ πέλεκυς καὶ ἡ ἄλλη σκληρότης ἔτι μάλλον τὸ κακὸν ἐνίσχυσε καὶ ἐστερέωσεν· εἴτε δ' ὅσον τάχος καὶ ἐντεύθεν καὶ ἄλλοθεν ποθεν διὰ τῆς διαδόσεως τῆς ὑγιουῶς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς ἀληθοῦς παιδείας παύσονται ἤδη οἱ Χριστιανοὶ Ἕλληνες πολλὰ πύλλαχου ἐν παραδύττω καὶ ἐν γωνίᾳ τῆς μυθολογίας ἐθίμα διαφυλάττοντες!

Τῇ δὲ ἰ. Ἰουνίου, πρώτη ἡμέρᾳ τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, π.κ. ρόντων τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμενικοῦ Πατριαρχου κ. Ἀνθίμου-τῶν ἐνδημούντων Σ. Ἀρχιερέων, τῶν Ἐφόρων, τῶν Καθηγητῶν καὶ ἱκανῶν ἄλλων λογίων καὶ φιλομούσων ἀνδρῶν, μετὰ τὴν ἐσπέρην τελετὴν, ὁ Σχολάρχης ἐξέθετο τὰ τῆς Σχολῆς ὧδε.

Παναγιώτατε Δέσποτα,

Σεβασμία καὶ φιλήμουσος Ὁμήγυρις!

Πάνυ καλῶς καὶ σκοπίμως ἀνέκαθεν ὤρισται καθῆκον τῆς Σχολαρχίας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ τὸ διδόναι λόγον ἐνώπιον τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν καὶ παντός, ὡς εἰπεῖν, τοῦ φιλανθρώπου Κοινοῦ· διότι οὕτω μόνον τὸ ἔργον τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς διαπλάσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ τὸ πρῶτιστον καὶ σπουδαιότατον καὶ φιλανθρωπότατόν ἐστι πάσης πνευματικῶς ἀνεπτυγμένης κοινωνίας, οὐ διαμένει ἐν τῷ σκότει, ἀλλ' εἰς τὸ φῶς ἐρχόμενον, δοκιμάζεται καὶ ὁσμέραι βελτιούμενον καταρτίζεται. Ὁρθῶς δὲ καὶ λίαν προσηκόντως τὴν λογοδοσίαν ταύτην, δι' ἧς μάλιστα δηλοῦται τί μὲν τῶν θεόντων ἐπράχθη, τί δὲ ἔτι ἐναπολείπεται, ἐν τῇ γραμματολογικῇ, τῇ διανοητικῇ καὶ τῇ ἠθικῇ τῆς Σχολῆς μορφώσει, καὶ εἴ τιτι ἄλλω τοιοῦτῳ συνέκλεισαν, τὴν περὶ τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῆς ὑλικῆς καθόλου καταστάσεως φροντίδα εἰς τὰς λεγομένας Ἐφορίας ἀναθέμενοι, αἵτινες ὁμοίως περὶ τούτων εὐθύνονται, ὡσπερ αἱ Σχολαρχαίαι περὶ τῶν πνευματικῶν — Ἄλλ' ἀπὸ τινῶν ἐναιυτῶν τὰ πράγματα τοῦ ἀνωτάτου τούτου τῆς ἡμετέρας πόλεως ἐκπαιδευτηρίῳ διακείνται ἀτυχῶς οὕτω, ὡστε ἐν τῶν σπουδαιοτέρων καθηκόντων ἡμῶν ἀγράφως τε καὶ λεληθού-

τως πως απέβη και τὸ περὶ τῆς οἰκονομικῆς καὶ ὕλικῆς αὐτοῦ καταστάσεως μεριμᾶν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ κατηγορίᾳ ταύτῃ ἡ Σχολαρχία εὐρέθη ὑπὲρ ἄλλοτε ποτε κατὰ τὸ ἥδη ἐκπνέον σχολικὸν ἔτος, χρόνος αὐτῆς λογίζεται ὅπως καὶ περὶ τούτων διὰ βραχέων ἐνταῦθα διαλάβῃ, ἀφοῦ πρώτον τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ κατάστασιν κατὰ τὰ νενομισμένα διαγράψῃ. Ἐργεταὶ δὲ πρώτη ἡ γραμματολογικὴ κατάστασις τῆς Σχολῆς, δευτέραν τιθέμεθα τὴν διανοητικὴν, καὶ τρίτην τὴν ἠθικὴν, μεθ' ἣν ἔπονται τὰ περὶ τῆς Β.βλυσθῆκης ἡμῶν καὶ τελευταίων τὰ οἰκονομικά.

Α. Γραμματολογικὴ κατάστασις. Ἡ γραμματολογικὴ τῆς Σχολῆς κατάστασις σπουδαίως ἐξελιώθη ἐν τῷ κλάδῳ τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Τὸ μάθημα τῆς στοιχειώδους Ζωολογίας, Βοτανικῆς καὶ Γεωλογίας, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς, ὅτε πρὸ τεσσάρων ἐτῶν εἰσήχθη ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σχολῇ, ἀνέλαβεν ὁ ἐκ τῶν καθηγητῶν αὐτῆς κύριος Αἰμίλιος Νουνόττης, ἐδιδάσκειτο τῶς ἐν χειρογράφῳ. Ὡς κείμενον πρὸς διδασκαλίαν τῶν μαθητῶν ὁ καθηγητὴς ἐξελέξατο ἐν τῶν δοκιμωτέων ἐγγχειριδίων τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τὸ τοῦ κυρίου Μίλνου Ἐδουάρδου, ὅπερ, ὡς Γαλλιστὶ γεγραμμένον, ἐξελληνιζόμενον ὑπ' αὐτοῦ, ἐλάμβανον οἱ μαθηταὶ ἀντιγράφοντες. Πόσα δὲ πράγματα παρέχουσι καὶ διδασκάλους καὶ μαθηταῖς αἱ τοιαῦται ἀντιγραφαί, καὶ πόσοι χρόνος πολύτιμος δαπανᾶται κατόπιν αὐτῶν, ὅλος σχεδὸν εἰς μάτην, καὶ πόσον βραδέως προχωρεῖ τῶν ἐν χειρογράφοις διδασκόμενων μαθημάτων ἡ διδασκαλία, ἐγνωσαν καὶ ὁμολογοῦσιν οἱ λαβόντες πείραν. Ἄλλ' αἱ δυσχέρειαι αὗται ἤρθησαν νῦν ἀπὸ τοῦ μέσου διὰ τῆς μεγαλοδωρίας ἀνδρὸς φιλογενούς καὶ τὰ μάλιστα φιλανθρώπου, τοῦ ἐξοχωτάτου κυρίου Χρηστάκη Ἐφένδου Ζωγράφου, ἐκδόντος ἰδίῳ ἀναλώμασι τὴν χειρόγραφον τοῦ καθηγητοῦ ἡμῶν. Ἡ ἡμετέρα Σχολή, πρὸς ἣν ἀμέσως ἀποβλέπει τὸ πρᾶγμα, εὐγνωμονοῦσα τῷ μεγάλῳ εὐεργέτῃ, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἢ ὡς πρώτη μόνον τὴν χάριν ταύτην ἀνακηρύττουσα, διότι καὶ αὕτη ἡ δαπάνη, γενομένη ἐφ' ἃ δεῖ καὶ πρὸς ἅπαν τὸ γένος ἡμῶν ἀναφερομένη, κοινὸν ἀποθησαυρίζει καὶ τὸν ἔπαινον τῷ ἐλευθεριωτάτῳ δωρητῇ.

Εἰς τὴν γραμματολογικὴν κατηγορίαν ἀνάγεται δευτέρον ἢ ἀντικατάστασις τῶν εὐχρηστων παρ' ἡμῖν μέχρι τοῦδε ἐν τῷ Β'. τῆς Σχολῆς τμήματι διδασκτικῶν βιβλίων τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως καὶ Ἱστορίας. Ἐίχομεν δὲ τοιαῦτα τὴν ὑπὸ τοῦ συναδέλφου ἡμῶν κυρίου Βασιλείου Καλλιφρονος ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Κατηχήσεως τοῦ ἀοιδίου Μητροπολίτου Μόσχας Πλάτωνος ἄλλοτε προσφυῶς πρὸς τὰς καιρικὰς ἀνάγκας συνταχθεῖσαν Σύνοψιν, καὶ τὴν ἱερὰν Ἱστορίαν τοῦ κυρίου Πανταζῆ, ἅπερ ἀντικατέστησαν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος σχολικοῦ ἔτους τὰ ὑπὸ τοῦ κυρίου Δημη-

τρίου Βερναρδάκη ἐσχάτως συνταχθέντα καὶ ὑπὸ τῆς κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικοῦ θρόνου ἐγκριθέντα διὰ τὰ ἡμέτερα Ἑλληνικὰ Σχολεῖα. Καὶ τῆς μὲν ἱερᾶς Ἱστορίας ἐδιδάξαμεν τὸ Α'. μέρος εἰς τὴν δ. καὶ τὸ β'. εἰς τὴν γ'. τάξιν τοῦ εἰρημένου τμήματος, ὡς καὶ πρότερον ἐγένετο ἐπὶ τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας τοῦ κυρίου Πανταζῆ τῆς ἱερᾶς ὁμῶς Κατηχήσεως μόλις ἐδιδάχθησαν εἰς τὴν ε'. τάξιν τὰ δύο πρώτα μέρη, εἰς δὲ τὸ τρίτον, ὅπερ εἰσὶ τὸ ἠθικόν, οὐδὲ κἄν προσηγγίσαμεν. Ἐπειδὴ δὲ ἄνευ τούτου ἡ ἱερὰ Κατήχησις οὐδὲν ἐστὶ διότι ἄνευ τῆς ἀγάπης καὶ τῶν καλῶν ἔργων ἡ πίστις ἀποβαίνει ἀπλή τις θεωρία καὶ οὐδὲν ὠφελεῖ, διδασκῆσεται τὸ μέρος τοῦτο ὡς συνέχεια κατὰ τὸ προσεχές ἔτος εἰς τοὺς αὐτοὺς μαθητὰς, ἀποτελέσοντας τὴν Α'. τάξιν τοῦ Β'. τμήματος. Τουνεῦθεν ἄρα καὶ τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως ἡ διδασκαλία, ὡς περὶ ἡ τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας, ἐστὶ διεισθεῖς· εὐδῆλον δὲ ὅτι οὕτω καὶ τὸ πρόγραμμα ἡμῶν τροποποιεῖται ἐν τῷ μέρει τούτῳ, τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τῆς ἐν τῇ Α'. τάξει τοῦ τμήματος τούτου τῶς διδασκόμενης, ἀντικαθισταμένης διὰ τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως.

Ἐνταῦθα τρίτον ἀνήκει ἢ πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ὀθωμανικῆς γλώσσης μέθοδος, ἡ ἀρτίως φιλοπονηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κυρίου Ἀλεξάνδρου Κωνσταντινίδου ἐφένδου, ἣν εὐχαρίστως ἀποδεξαμένη εἰσήγαγεν ἡ Σχολή πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν αὐτῆς. Τὸ ἐφ' ἡμῖν, συγχαίροντες τῷ ἀκαμάτῳ συγγραφῇ ἐπὶ τοῖς χρησιμωτάτοις αὐτοῦ πονήμασιν, εὐχόμεθα ἀπὸ ψυχῆς ἵνα ὅσον οὐπω καὶ τὸ ἥδη κατὰ τεύχη ἐκδιδόμενον Ἀραβο-περσο-τουρκο-ελληνικὸν αὐτοῦ λεξικὸν εἰς πέρας ἀγάγῃ· διότι μόνον διὰ τούτων καὶ τῶν τοιούτων διδασκτικῶν βιβλίων διευκολυνθήσεται ὁπωσούν ἡ σπουδὴ τῆς ἄλλως δυσκόλου ὀθωμανικῆς γλώσσης, ἧς τὸ ἀναγκαῖον καὶ χρήσιμον ἡμῖν οὐδεὶς ἐστὶν ὁ ἀρνούμενος σήμερον ἐλλόγως.

Τούτοις συγκαταλέγομεν τελευταῖον καὶ τὸ μάθημα τῆς Ἱερογγραφίας· ὃ, καίπερ ὠραῖον καὶ εὐάρεστον καὶ δὴ καὶ ἀναγκαῖον στοιχεῖον τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς μαθήσεως, ἔλειπε τῶς ἐκ τοῦ Προγράμματος τῆς Σχολῆς, προσετέθη δὲ τῇ ἀξιωματικῇ προθυμίᾳ τῆς προκατόχου Ἐφορίας. Τοῦ μαθήματος τούτου τὴν διδασκαλίαν μετὰ πολλοῦ ζήλου ἀνελαβε, προσκληθεὶς εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τοῦ σχολικοῦ ἡμῶν ἔτους, ὁ καλλιτέχνης κ. Κωνσταντῖνος Ὀρφανοῦδάκης, ἀνὴρ τριβῶν τοῦ ἔργου αὐτοῦ καὶ τὰ ἄλλα φρονήσει καὶ συμπεριφορᾷ καλλίστη κεκοσμημένος.

Ἐν τοῖς ἄλλοις ἡ Σχολή διήνυσε καὶ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν μετὰ τοῦ αὐτοῦ τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων προσωπικοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ

των μαθημάτων αὐτῆς Προγράμματος, διδάξασα φοιτητὰς 468 (α), ἐξ ὧν παραμείναντες εἰς δευρο καὶ εἰς τὰς παρούσας ἐξετάσεις παρειακασμένοι εἰσὶν ἀπὸ μὲν τοῦ Α' τμήματος 150, ἀπὸ δὲ τοῦ Β' 219. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς γραμματολογικῆς καταστάσεως καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μαθητῶν τῆς Σχολῆς τίς δὲ καὶ ὅποια ἡ διανοητικὴ, λέγομεν ἐφεξῆς.

β'. Διανοητικὴ κατάστασις. Δύσκολον ἀληθῶς τὸ ὄρισαι ἐνταῦθα μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης συντομίας, καὶ χωρὶς τοῦ ἀδικῆσαι τὴν ἡμετέραν νεολαίαν, καὶ τὴν διανοητικὴν τῶν μαθητῶν ἡμῶν κατάστασιν. Αὕτη καθορᾶται λεπτομερῶς ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν καθημερινῶν ἐλέγχων, ὡς φυλάττει ἡ Σχολή. Καὶ καθόλου μὲν θεωρουμένη, ἰδίως πρὸς τὰ ἀνώτερα τῆς Σχολῆς στρώματα, εὐάρεστός ἐστιν, ἀλλ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα λιαν ἀξιοβήρητος, οὐ μόνον διὰ τὴν πολλὴν πολλῶν μαθητῶν ἡμῶν ἀμέλειαν καὶ τὰς συχνὰς ἀπουσίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἐπιπολάζοντα μάλιστα τῶν περισσοτέρων ψιττακισμόν. Αἱ ἐξετάσεις οὐ μόνον αἱ ἐνιαύσαι, ἀλλὰ καὶ αἱ καθημεριναί, εἰσὶ τὸ βαθμόμετρον τῆς διανοητικῆς προόδου τῆς Σχολῆς, ὅταν αὗται γίνωνται ὅτε καὶ ὡς δεῖ ἐν τῶς τοῦ ὑπὸ τοῦ Προγράμματος ὀριζομένου ποσοῦ τῶν γνώσεων. Ὁ μαθητῆς, δοκιμαζόμενος πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν γνώσεων αὐτοῦ, καταδείκνυται οἷός ἐστι. Κρίνεται δὲ οὐχ οὕτω

(α) Ἐν τῇ Α' τάξει τοῦ Α' τμήμ. μαθητῶς	21		
» Β'	24	καὶ ἀπροατῶς	5
» Γ'	45	»	4
» Δ'	81	»	7
			<hr/>
Τὸ ὅλον μαθητῶς	171	καὶ ἀπροατῶς	16
Ἐν δὲ τῇ β' τάξει τοῦ Β' τμήματος μαθητῶς	41		
» β'	78		
» γ'	64		
» δ'	98		
			<hr/>
Τὸ ὅλον μαθητῶς	282		

Ἐκ τούτων δὲ ὠρῶντο	
Ἀπὸ μὲν τῆς Θράκης, ἰδίᾳ δὲ ἐκ Κ]πόλεως καὶ τῶν προαστείων αὐτῆς,	290
Ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας	44
Ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, Ἐκ τε τῶν παραλίων καὶ ἐνδοτέρων αὐτῆς μερῶν	82
Ἀπὸ δὲ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, καὶ ἀπὸ τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος	52

πάντως ἀπὸ τοῦ ποσοῦ καὶ τῆς εὐφραδείας ὧν λέγει, ἄτινα παρασκευάζει ἡ ἀπλή συνήθως τῶν πραγμάτων ἐκστῆθις, ὅσον ἀπὸ τοῦ ἰσχύου καὶ περιεσκεμμένου τρόπου καὶ τῆς σαφηνείας, μετ' ὧν διαλέγεται τῷ διδασκῶ. Καὶ ἡμῶς ὁμολογητέον ὅτι ἡ νεολαία ἡμῶν ἥκιστα διακρίνεται ἐπὶ τούτοις. Καὶ εἰς τὰς καθ' ἡμέραν καὶ εἰς τὰς ἐνιαυσίας ἐξετάσεις τῶν Σχολείων ἡμῶν ὅτι παρατηρεῖ τις ἐν τοῖς πλείστοις, τοῦτό ἐστι γελῶντις καὶ παρὰ φύσιν ἀπαγγελία, τὸ δὲ χειρίστον πάντων ἡ μηχανικὴ τῶν πραγμάτων ἐκστῆθις. Ὀλίγιστοι συγκριτικῶς εἰσι πάντασι οἱ καλῶς ἐνοουῦντες τὰ προγμματα, ὀλίγιστοι ἐπομένως καὶ οἱ χανεύοντες καὶ μετουσιῶντες αὐτὰ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν καὶ κατὰ νοῦν καὶ κατὰ τύπον. Τὸ δὲ κακὸν πρόερχεται μὲν καὶ ἐξ ἄλλων ὑποκειμενικῶν, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἀντικειμενικῶν λόγων, πρόερχεται δὲ μάλιστα, ὡς ἡμεῖς νομίζομεν, καὶ ἐκ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐλαττωματικῆς προπαιδείας, ἐν ἣ στοιχειοῦνται οἱ παῖδες εἰς τὰ πρῶτα δημοτικὰ Σχολεῖα, ἐν οἷς δὴ καὶ ἥκιστα ἐθίζονται εἰς τὴν ἥρεσιν, φυσικὴν καὶ νοῦμονα μετὰ τοῦ διδασκάλου συνδιαλέξιν. Ὡστε, τὸ ἐφ' ἡμῖν, ἵνα ἔχωμεν καὶ πολλοὺς καὶ καλοὺς μαθητῶς, ὁποῖους ἀπαιτοῦσι τὰ ὁπωπιῶν συγκεκριημένα τῶν παρ' ἡμῖν Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων, οφείλομεν προνοῆσαι περὶ τῶν κατωτέρων Σχολείων καὶ περὶ αὐτῶν ἐτι τῶν νηπιαγωγείων, καὶ ταῦτα πάντα πρὸς ἄλληλα κανονικῶς συναρμολογῆσαι διότι ὁ ψιττακισμὸς, ὃν μετὰ λύπης παρατηροῦμεν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν μαθητῶν ἡμῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ παρὰ φύσιν ἀπαγγελία καὶ αὐτὴ ἡ πολλὴ περὶ τὰ μαθήματα ἀμέλεια καὶ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἐν ταῖς ὥραις τῆς παραδόσεως τῶν μαθημάτων ἀπροσεξία, βαθύτερον ἀναντιβῆτως ἔχουσι τὰς ρίζας αὐτῶν, ἐν αὐτῇ δηλονότι τῇ ἀρχικῇ καὶ πρώτῃ τῶν παιδῶν ἀγωγῇ καὶ μορφώσει. Ταύτης οὖν ἐπιμελητέον ὅση δύναμις διότι, ὡς γνωστὸν, οἰκοδόμη, μὴ ἔχουσα ἀνάλογα τὰ θεμέλια, ἐπισηφαλῆς ἐστὶ πάντοτε, καὶ ταχέως καταπίπτει καὶ ἀφανίζεται. Περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς διαβῆθιμείσεως καὶ καρπίσεως τῶν κατωτέρων δημοτικῶν ἡμῶν σχολείων, καὶ τῆς πρώτης ἐν γένει ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως, καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης ἡ προσήκουσα νύξις ἐδόθη, καὶ ἤδη ἐγκαρδίως χαίρομεν βλέποντες ὅτι καὶ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ πρῶτα φέροντες σπουδαίως τὴν προσοχὴν αὐτῶν πρὸς τὸ μέρος τοῦτο στρέφουσι, συνδιασκεπτόμενοι καὶ διενεργοῦντες ἤδη πολλὰ περὶ τῆς κατωτέρας καὶ μέσης παιδεύσεως καὶ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ὀρίζοντι. Ἀλλὰ πολλῶ μείζων καὶ σπουδαιότερα ἐπίκειται ἡμῖν ἀνάγκη, ἡ περὶ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἡμῶν μορφώσεως, εἰς ἣν ἤδη καὶ μεταβαίνομεν.

γ'. Ἠθικὴ κατὰστασις. Δυστυχῶς εὐρισκόμεθα εἰσέτι εἰς τὴν περιόδον ἐκείνην, καθ' ἣν πολλᾶκις τῆς ἡμέρας ἀναγκαζόμεθα ἐπαναλαμβάνειν

ὅτι ἡ ἠθικὴ μόρφωσις τῆς νεολαίας ἡμῶν ἤμιστα συμβαδίζει μετὰ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ὁ δὲ λόγος τῆς διαφωνίας ταύτης κείται ἀναμφιβόλως ἐν πρώτοις καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν ἡμῖν αὐτοῖς· οὐ γὰρ δύναται, κατὰ τὸ θεῖον λόγιον, *δέδρην σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν, οὐδὲ σιλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλῆν ἢ ἀπὸ τριβύλων σῦκα*. Ὄθεν καὶ τὸ ἀξίωμα, ὁπερ ἐπὶ τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ κατ' ἐξοχὴν ἀληθεύει, ὅτι τὰ πάντα σχετίζονται πρὸς ἄλληλα, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα καὶ πάντῃ ἀσημαντά ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ἰσχυρῶς ἐπιδρῶσιν εἰς τὴν διάπλασιν τῶν ἀνθρωπίνων ἠθῶν, τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ὃ οὐδεὶς ἐστὶν ὁ μὴ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπιτάμενος, πάντες σχεδὸν ἀδιαφόρως καὶ ἀδεῶς καθ' ἐκάστην παραβαίνομεν. Ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν μεγαλοπόλεων κοινωνίαι, ὅποια μάλιστα ἡ ἡμετέρα, ἡ τοσοῦτον ποικίλη καὶ διάφορος ἐν τοῖς συστατικοῖς αὐτῆς στοιχείοις, πλεῖστα ὅσα ἔχουσι τὰ παρακαλοῦντα τὴν νεότητα εἰς τὴν πλατείαν ὁδὸν τῶν παραβάσεων καὶ τῆς ἠθικῆς ἀσχημίας, εἰς ἣν τοσοῦτω βεβαίως εὐχερέστερον παρασύρεται αὕτη, ὅσω μᾶλλον ἐλλείπει ἀπ' αὐτῆς ἡ ἠρησκευτικὴ μόρφωσις τῆς εὐθεθείας, τῆς ἐν Κυρίῳ παιδείας καὶ νοουθεσίας, ἣν ὀφείλουσιν ἐνσπεύρειν ἐν ταῖς καρδίαις τῶν τέκνων αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς καὶ νηπιόθεν οἱ γεννήτορες. Ἐὰν δὲ τούτοις προσθῶμεν νῦν καὶ τὴν φοβερὰν σπάνιν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας διδασκάλων τοῦ θεοῦ λόγου, ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει καὶ πολιτείᾳ ἐναρτέω τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ ποιμαίνοντων, ἔχομεν ἐν ὀλίγοις τοὺς παράγοντας τῆς ἡμετέρας ἐν γένει θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς καταστάσεως. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς νεολαίας ἡμῶν ἴδια, οὐδέποτε ἐπιλησόμεθα ὧν καὶ ἄλλοτε ἐνταῦθα ἐμνημονεύσαμεν σωφωτάτων καὶ καλλίστων φηθῶν τοῦ ἱερωτάτου τῆς Ἐκκλησίας πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ὃς, καὶ τὴν φύσιν καὶ τὴν παιδαγωγίαν τῆς νεότητος ἀριστα καὶ συντόμως ὑποτυπῶν, λέγει· «Καθάπερ τις ἵππος ἀδάμαστος, καθάπερ τι θηρίον ἀτίθασσον, τοιοῦτόν ἐστιν ἡ νεότης καὶ πολλῶν δεῖται τῶν ἐπιτατουμένων, διδασκάλων, παιδαγωγῶν, ἀκολούθων, τροφῶν. Ἀγαπητὸν γὰρ μετὰ τσαῦτα κατασχεθῆναι αὐτήν». Ἡ ἠθικὴ μόρφωσις τῆς νεολαίας, μάλιστα ἐν ταῖς τοιαύταις κοινωνίαις, ὅποια, ὡς εἴρηται, ἡ ἡμετέρα, χεῖρίζει καὶ πρῶτον καὶ ὕστερον μυρίων ὀφθαλμῶν ἀγρύπνων, μηδὲ πρὸς στιγμὴν ἐγκαταλιμπανόντων τὸ ἀγαλμα αὐτῶν, ἀπαιτεῖ δὲ πρὸ πάντων ἀσχηροτάτην νηπιαγωγίαν, ἥτις καὶ ἡ βῆσις ἐστὶ τῆς μετὰ ταῦτα ἀγωγῆς καὶ παιδείσεως. Ἀλλ' ἡμεῖς, οἱ πλεῖστοι τούλάχιστον, στερούμεθα ὀκνοῦν τῆς βῆσεως ταύτης, ἐφ' ἧς κεκλημένοι εἰσὶ νὰ ἐποικοδομήσωσιν ὕστερον αἱ Σχολαί. Δυσχερὲς δὲ πάντως τὸ ὀρθῶσαι φύσιν διεστραμμένην, δυσχερέστατον δὲ τοῦτο ἐν τοῖς Σχολείοις ἡμῶν, ὡς νῦν ἔχουσιν, ἐν οἷς ἐκατὸν καὶ πλείονες μαθηταί, διαφόρου ἡλικίας καὶ ποιότητος ἠθικῆς,

ἐν μιᾷ αἰθούσῃ στενοτάτῃ τὸ πλεῖστον καὶ δυσῶδιε συνωθῶνται, συσφηνούμενοι, οὕτως εἰπεῖν, πλησίον ἀλλήλων, καὶ πολλὰ διδόντες καὶ λαμβάνοντες ἀμοιβαίως καὶ ἐν ταῖς ὥραις τῆς παραδόσεως τῶν μαθημάτων. Τούλάχιστον ἡ ἡμετέρα Σχολή, ὡς ἤδη μυριάκις ἐλέχθη, καὶ ἡ φιλόμουσος καὶ φιλόκαλος αὕτη Ὁμήγουρις ἰδίους ὀρθαλμοῖς βλέπει, στερεῖται ἔτι καὶ νῦν καταλλήλου οἰκοδομῆς καὶ δὴ καὶ τῆς ἀπαιτουμένης εὐρυχωρίας πρὸς τε τὰς ἐπιστ.μονικὰς καὶ πρὸς τὰς σωματικὰς καὶ ἠθικὰς αὐτῆς χρείας. Μία δὲ τῶν πολλῶν αὐτῆς ἐλλείψεων, οὐ μὰ τὴν ἀλ.θιαν ἢ ἐλαχίστην, ὑπάρχει καὶ ἡ ἐλλείψις τῆς *συστηματικῆς γυμναστικῆς*, τῆς ἀναγκαιοτάτης οὐ μόνον πρὸς τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν τῶν παιδῶν ἡμῶν εὐεξίαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ἠθικὴν αὐτῶν μόρφωσιν καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, καὶ διότι δι' αὐτῆς γοῦν περιορίζουσα τοὺς μαθητὰς ἐνδον τοῦ ἑαυτῆς περιβόλου καὶ ἐπωρελῶς ἀπασχολοῦσα ἡ Σχολή, δύναται οὐκ ὀλίγον περιστέλλειν αὐτοὺς, ἀπαλλάττουσα τῶν πολλῶν καὶ ἐπιβλαβεστάτων ἐν ταῖς τριόδοις περιπλανήσεων. Ὄθεν καὶ τὴν ἀνάγκην ταύτην ἐλπίζομεν ἵνα μὴ παρίδωσιν ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ τῆς ἡμετέρας Σχολῆς οἱ εὐχόμενοι νὰ ἀκούωσι καὶ βλέπωσι τὴν καθ' ἡμᾶς νεολαίαν ὑγαινοῦσαν κατ' ἄμφω.

δ'. Ἡ Βιβλιοθήκη. Τοῖς εἰρημένοις ἐπισυνάπτομεν ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Σχολῆς καὶ τῶν εἰς αὐτὴν γεννημένων δωρεῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἀναγγέλλομεν ὅτι καὶ μετὰ τὰς σπουδαίας ἐργασίας, ὄσαι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐγένοντο πρὸς διευθέτησιν τῶν πραγμάτων αὐτῆς, οὐδὲν ἥττον ἡ Βιβλιοθήκη ἡμῶν πολλὰς εἶχε τὰς ἐλλείψεις καὶ σημαντικά. Πρώτη δὲ καὶ σπουδαιοτάτη ἦν, ὡς ἐπ' ἐσχάτων ἐφανερώθη, ἡ ἐν αὐτῇ συμφορῆσις πλείστων ὅσων περιττῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὅσημέρρι ἐπληθύνετο. Οὐ μόνον τρία καὶ τέσσαρα καὶ πέντε, ἀλλὰ καὶ δέκα καὶ εἴκοσι σώματα ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ συγγράμματος καὶ τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως ἐκείντο ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ἡμῶν ὑπὸ διαφόρους ἀριθμοὺς, ἐξ οὗ δῆλον ἐγένετο ὅτι καὶ ὁ αὐτῶν ἀριθμὸς τοῦ καταλόγου αὐτῆς ὀνομαστικῶς μόνον ἐτύγχανεν ὧν, καὶ τόπος πολὺς ἐν αὐτῇ ἀδίως κατεῖχετο. Δευτέρα ἐλλείψις ἦν ὅτι βιβλία μεγέθους ἐλαχίστου ἴσταντο ἐγγὺς βιβλίων πρῶτου μεγέθους· τρίτη δὲ ὅτι ὁ ἀλφαριθμητικὸς ἡμῶν Κατάλογος, ὅστις εὐρίσκετο ἔτι καὶ ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ μορφῇ, ἤγουν εἰς φύλλα ἀρῶαφα, εὐκόλως διασκορπιζόμενα καθ' ἐκάστην, ἦν ἀτελέστατος καὶ διὰ τοῦτο ἤκειστα πρὸς τὰς χρήσεις αὐτοῦ λυσιτελής. Τὰς ἐλλείψεις ταύτας ἐθεραπεύσαμεν, κατὰ τὸ ἐνόν. Καὶ πρῶτον μὲν συνετάχθη ἐξ ἀρχῆς νέος ἀλφαριθμητικὸς καὶ καθ' ὕλην συγχρόνως Κατάλογος, δι' οὗ γνωσθέντα τὰ περιττὰ, ἐξηρέθησαν ἐναποτεθέντα ἐν τῇ ἀποθήκῃ πρὸς ἐκποίησην. Δεύτερον μετὰ

τεπισθέντα ἐτέθησαν ὅπου ἔπρεπε τὰ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου μεγέθους βιβλία, πρὸς ἀποφυγὴν δὲ, ὅσον οἶόν τε τῆς τοιαύτης ἀταξίας ἐν τῷ μέλλοντι, ὠρίσθη δι' αὐτὰ ἐν τῷ Α'. τμήματι τῆς Βιβλιοθήκης ἰδιαίτερος τόπος καὶ ἰδιαίτερος αὐξων ἀριθμὸς ἐν τῷ Κατάλογῳ. Τρίτον ἀντεγράφη εἰς νέον κώδικα ὁ κατ' αὐξῶντα ἀριθμὸν Κατάλογος, ὅστις, ἕνεκα τῆς ἀφαιρέσεως τῶν περιττῶν καὶ τῆς μετατοπίσεως τῶν ἄλλων, ἀπέβη πλήρης ἀποσβεσμάτων καὶ σπιιδάων, ἀποβαλὼν οὕτω τὴν χαρακτῆρα τῆς ἀειραιότητος καὶ ἀξιοπιστίας, ὅν δέον ἵνα φέρῃ ὁ τοιοῦτος Κατάλογος. Ἐξ ὅλης δὲ τῆς ἐργασίας ταύτης ἀπεδείχθη ὅτι συγγράμματα μὲν διαφόρου ὑποθέσεως καὶ ὕλης ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Σχολῆς κέκτεται σήμερον 2,433, τόμους δὲ 4,513.

Καὶ αὗται μὲν εἰσιν αἱ ἐν τῷ παρόντι δυναταὶ βελτιώσεις τῶν πραγμάτων τῆς ἡμετέρας Βιβλιοθήκης· τὰ δὲ προσερχθέντα αὐτῇ βιβλία κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀριθμοῦνται εἰς τόμους καὶ φυλλάδια 317, ἐν οἷς ἀξία ἰδιαίτερης μνείας ἐστὶν ἡ ἐξ 128 τῶν συγγραμμάτων σπουδαία καὶ πολυτίμος ἐπιστημονικῶν θεολογικῶν συγγραμμάτων συλλογὴ. ἦν ἐδώρησάτο ὁ ἐν Λονδίῳ φιλογενῆς καὶ φιλόμουσος κυριὸς Ἐμμανουὴλ Μαυρογορδάτος. Πρὸς τὸν ἀξιότιμον τοῦτον ἄνδρα, ὡς καὶ πρὸς πάντας τοὺς φιλοκαλοῦς Κυρίους, τοὺς δωροφρήσαντας τῇ ἡμετέρᾳ Βιβλιοθήκῃ ἀπινέμοντες ἐνταῦθα τὴν ὀφειλομένην εὐχαριστίαν, ἐπιφυσασθήμεθα ὅπως ἐκτενέστερον τὰ κατ' αὐτοὺς ἀναγράψωμεν ἀλλαγῶν, νῦν δὲ λέγομεν βραχεία καὶ περὶ τῆς οικονομικῆς καὶ ὕλικῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς καθόλου, ὡς ἐν ἀρχῇ προσθέμεθα.

Ἐ. Ἡ Οἰκονομικὴ καὶ ὕλικὴ κατάσταση τῆς Σχολῆς καὶ καθόλου. Ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση τῆς Σχολῆς οὐδὲ κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος ὑπῆρξε διάφορος τῆς προτέρας. Ἐπετάθη δὲ ἡ κρίσις ἐτι μᾶλλον, τοῦτο μὲν, ὅτι ἡ πρὸς τὴν Σχολὴν σχέσις τῆς μεγάλης κεντρικῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος ἀπέβη παντάπασιν οὐδετέρα, ὡς μὴδ' ὄβολον ἐπιχορηγήσεως αὐτῇ κατ' ὅλον τοῦτον τὸν ἑνιαυτὸν· τοῦτο δὲ, ὅτι αἱ ἐκτάκτως κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν διενεργούμεναι συνδρομαὶ δὲν ἐγένοντο, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἐστερήθη τὸ ταμεῖον τῆς Σχολῆς τοῦλάχιστον 300 ὀθ. λίρ. τοῖτον, διότι καὶ ἐκ τῶν πολλάκις προσκληθειῶν συντεχνιῶν τῆς ἡμετέρας πόλεως δύο μόνον ἐχρηγήσαν, ἡ τῶν λιμονάδων καὶ ἡ τῶν βαφέων, ἡ μὲν ἀργυροῦς μεθ' ἑταίρους 30, ἡ δὲ λίρ. ὀθ. 2· τέταρτον δὲ καὶ τελευταῖον, διότι αἱ πρὸς τῆς Σχολῆς ἐν τοῖς ναοῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως περιεγόμενοι δίσκοι πού μὲν οὐδὲως περιήχθησαν, πού δὲ ἐπὶ τινα μόνον καιρῶν, πού δὲ περιελθόντες πάνυ μικρὰ καὶ γλίτγρα, ἢ οὐδὲν ἀπέδωκαν. Ἐκ τούτων εἰσέπραξε τὸ ταμεῖον τῆς

Σχολῆς ἀπὸ Νοεμβρίου ἄ. μέχρι 31 Μαΐου γρῶς 36,502, 30· ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὸ διπλάσιον ἢ εἰσέπραττετο, ἐὰν πανταχοῦ ἀνεδέχοντο τὸ μικρὸν τοῦτο βάρος τῆς Σχολῆς ἄδρες διακεκοιμένοι καὶ ζηλωταί, πολλοὶ δὲ τῶν κατ' ἐνορίας ἐπιτρόπων δὲν παρενέβαλλον ἐμπόδια εἰς τὴν περιφορὰν τοῦ δίσκου τούτου. Μετὰ πολλῆς τῆς λύπης ἀναφέρομεν τοῦτο, καὶ ὅμως εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ πρὸς ἡμᾶς διαγωγὴ ἐνοριῶν τινῶν, ἢ μᾶλλον ἐνοριακῶν ἐπιτροπῶν, διατελεῖ εἰσέτι ὡς πρὸς τοῦτο τοιαύτη, ὡς ἂν ἡ Σχολὴ ἦν παντάπασιν ξένη πρὸς αὐτάς, ἢ ὡς ἂν τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπεκλείοντο τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς. Ταῦτα δὲ λέγοντες, οὐδὲως ἐννοοῦμεν νὰ ἐλαττώσωμεν τὸν ὀφειλόμενον ἔπαινον καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἡμῶν πρὸς τε τὰς ἐπιτροπὰς ἐκείνας, ὅσαι, φρονίμως ποιῶσαι, συνήγησαν πρὸς ἀνακούφισιν τῆς πενομένης Σχολῆς, καὶ πρὸς τοὺς μετὰ ζήλου καὶ φιλοτιμίας τὸν δίσκον αὐτῆς περιεγαγόντας.

Γενναία δὲ ἐφάνη καὶ αὖθις πρὸς τὴν Σχολὴν ἡ μικρὰ, ἀλλὰ φιλότιμος Ἀδελφότης Ἐπιτροπῆς, χρηρήσασα μεδζ. ἀργυροῦς 934 2|4, 525 εἰς μετρητὰ καὶ 409 2|4 εἰς γραμμᾶτια τοῦ λαχείου αὐτῆς, ἅτινα, διανεμηθέντα τοῖς μαθηταῖς ἡμῶν, ἐξηργυρώθησαν ἐγκαίρως.

Προσφοράς δὲ ἐκτάκτως ἔλαβεν ἡ Σχολὴ ἄ. παρὰ τῶν εὐγενεστάτων καὶ φιλομουσῶν ἀδελφῶν Σοβατζόγλου καὶ Συρ. λίρ. 50. 6'. παρὰ τοῦ εὐπαιδευτοῦ καὶ ζηλωτοῦ τῶν καλῶν ἀρχιμανδρίτου κυρίου Νικηδόχου τοῦ ἀγιοσαφίτου ὡσαύτως λίρ. Τουρκ. 50· καὶ γ'. παρὰ τοῦ πανιερωτάτου ἀγ. πρώην Ἐρέσου κυρίου Ἀνθίμου κατὰ τὴν ἐορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν ἀργυροῦν μεδζ. ὅπερ ὡς τὸν ὄβολον τῆς χήρας εὐγνωμόνως ἀπεδεδόξαμεθα. ἐπαινέσαντες τὴν προαίρεσιν τοῦ προσενεγκόντος, ὡς καὶ πάντων τῶν ἄλλων.

Παρὰ ταῦτα τὸ ταμεῖον τῆς Σχολῆς εἰσέπραξεν

Ἐκ τῶν εἰσιτηρίων τοῦ σχολικῆ ἔτους 1872—1873, γρ. 3,096 20] 00, ἐκτὸς τῶν 28.3 1/4 γρ ἄτερ διεχειρίσθη ἡ προκατοχὸς Ἐρριρία.

Ἐκ τῆς ἐκμισθώσεως τῶν ἐν Βασταραβία κτημάτων διὰ τὴν ἀπὸ κγ'. Ἀπριλίου μέχρι κς'. Οκτωβρίου 1873 ἔξαμηνίαν γρ. 44,731, 20· καὶ

Ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ ταμεῖου διὰ μισθοῦς Σχολάρχου γρ. 11,250.

Τὸ ὅλον τῶν εἰσπραχθέντων ὑπὸ τῆς Σχολαρχίας ἀπὸ Νοεμβρ. ἄ. καὶ ἐξῆς γρῶς. 141,432.

Τὸ ὅλον δὲ τῶν δαπανηθέντων εἰς μισθοῦς καθηγητῶν, διδασκάλων καὶ ὑπαλλήλων καὶ εἰς λοιπὰ ἐξοδα καθημερινὰ γρ. 141,303. 30.

Τὸ δὲ ἄλλειμμα ἡμῶν μέχρι 31 Αὐγούστου, ὅτε τὸ σχολικὸν ἔτος τελευτᾷ, γρ. 85,570, ἀπέναντι τῶν ὁμοίων ἡ μόνη πρόσδοδος ἡμῶν μέχρι τοῦ εἰρημένου χρονικοῦ σημείου, ἢ ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐνορίαις περιεγόμενων

δίκου τῆς Σχολῆς καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἔθνικοῦ ταμείου, ἀναβήσεται μόλις εἰς 15.000 γρ.

Ἐκτός τῆς οικονομικῆς δυσχερείας, πράγματα παρέσχον ἡμῖν καὶ αἱ οἰκοδομαὶ τῆς Σχολῆς, αἵτινες, σεσαθρωμέναι ἤδη πρὸ πολλοῦ καὶ πανταχόθεν καταρρέουσαι, ἀπειλοῦσι νὰ ἐνθαψωσιν ὑπὸ τὰ εἰρηπία αὐτῶν καὶ μαθητὰς καὶ διδασκάλους. Αἱ περὶ αὐτῶν ὑπόνοιαι καὶ ὁ φόβος ἡμῶν προέβησαν ἐν τῷ μίσθῳ τοῦ ἔτους εἰς τοσοῦτον, ὥστε ἀδύνατον ἦν ὅπως καταστήσωμεν εἰς τὰς ἡμέρας ταύτας, ἐμὴ παρεμυθούμεθα ὅπως δῆποτε δι' ἐπισκευῆς, ἦν ὀρεῖται ἡ Σχολὴ τῷ ἀξιοτίμῳ ἀρχιτέκτονι κ. Βασιλείῳ Ἰωαννίδῃ, ἰδίᾳ δαπάνῃ, ὑποστηρίζαντι καὶ αὐτὸς τούτους δὴ τοὺς γεγηρακότηας καὶ δυσγρήστους πλέον ἀποβάντας οἰκίσκους αὐτῆς.

Ἄξιον δὲ σημειώσεως ἐνταῦθα ἡγούμεθα κάκεινο, ὅτι ἡ Σχολὴ διέμεινε κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπὶ πολὺ ἄνευ ἔφορίας. Ἡ σχολαρχία, ἡ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ σχολικοῦ ἔτους καὶ καθήκοντα ἔφορίας ἐκπληρώματα, ἀνεκουρίσθη ὁπωσοῦν ὑπὸ τῆς ἔφορίας, διορισθείσης μόλις μεσοῦντος τοῦ παρελθόντος Μαρτίου. Κατόπιν δὲ πολλῶν ἄλλων ἀποποιηθέντων, τὸ χαρτοφυλάκιον τῆς ἔφορίας ἐδέξαντο καὶ περισσευμένως ἐναπεδύθησαν εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τῆς ὑλικῆς καταστάσεως τῆς Σχολῆς ἀγαθὸν ἀγῶνα ὁ πανιερ. ἅγιος Διδυμοταίτου κ. Σωφρόνιος ὡς πρόεδρος, καὶ οἱ κύριοι Ζανῆς Χρυσοβελόνης, Θεμιστοκλῆς Κοσσούδης, Ζαχαρίας Ἀλεξανδρίδης καὶ Νικολάος Πασπαλῆς. μετ' αὐτοὺς δὲ ὁ ἐξηχώτατος κ. Κωνσταντῖνος Ἰ. Φωτιάδης βέης καὶ ὁ κ. Λεωνίδας Χρυσοβελόνης. Ἐγνωμόνως δὲ μνημονεύει ἐνταῦθα ἡ Σχολὴ καὶ τῶν ὀνομάτων δύο ἄλλων ἱεραρχῶν, τοῦ τε Σ. ἀγίου Δέρκων κ. Νεοφύτου καὶ τοῦ πανιερ. ἀγ. Βάρνης κ. Ἰωακείμ, οὐ μικρὸν συνεργασθέντων καὶ τούτων ὑπὲρ αὐτῆς κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας.

Καὶ αὕτη μὲν ἐστὶν ἡ πραγματικὴ κατάστασις τῆς Σχολῆς ἡμῶν· τίς δὲ καὶ ὁποῖα ἡ προσδοκωμένη, πάντες ἤδη ἐνωτίσθημεν μετ' ἀνεκφράστου ψυχικῆς ἀγαλλιάσεως, καὶ πάντες ἀναμένομεν αὐτὴν μετὰ παλλούσης καρδίας. Τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα, ἅπερ καὶ ἀπλῶς προφερόμενα σήμερον, ἀναπολοῦσιν εἰς τὸν νοῦν ἐκάστου τὰς μεγαλειτέρας καὶ εὐγενεστέρους τῆς φιλθρωπίας καὶ φιλογενείας πράξεις· τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα, ἅπερ συνώνυμα, ὡς εἶπεν, ἀπέβησαν, πάσης ἀγαθουργίας· τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα, ἅπερ καθ' ἡμέραν εὐλογοῦσιν ἐνδομύχως χιλιάδες ψυχαί, ἀνακουφιζόμεναι ἀπὸ τῆς κατατροχούσης αὐτὰς ἐνδείας ἢ καὶ πολλαχῶς ἄλλως προστατευόμεναι καὶ παραμυθούμεναι· τὰ ὀνόματα ἐκεῖνα, ἅπερ χρυσοῖς γράμμασι φέρονται ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐξῶ ὑπερχούταις Σχολαῖς, ταῖς Λέσχαις καὶ τοῖς Συλλόγοις ἡμῶν· τὰ ὀ-

νόματα ἐκεῖνα, ἐφ' οἷς δικαίως σεμνυνόμεθα καὶ ἐγκαυχώμεθα ἡμεῖς ἐθικῶς· τὰ ὀνόματα... τὰ ἐντίμα καὶ πολυύμηνα ὀνόματα τῶν ἀξιοτίμων ὀμογενῶν ἡμῶν κκ. Χρηστάκη ἐφένδου Ζωγράφου, Γεωργίου Ζαρίφη καὶ Ζανῆ Στεφάνοβι, τὰ μεγάλα ταῦτα ὀνόματα ἡγγυήθησαν ἤδη ἐπισήμως τὴν παλιγγενεσίαν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς!

Τῆς παλιγγενεσίας ταύτης τὴν ἀνάγκην ἀπὸ πολλοῦ ἤδη πάντες συνησθάνθημεν, καὶ πάντες θερμῶς ἐπεδιώξαμεν· ἀλλ' ἀνεβλήθη, ὡς φαίνεται, μέχρι τοῦ νῦν, ὅπως καὶ ταύτης ἡ πραγματοποίησις εἰς τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ὑπερέχοντάς τούτους ἄνδρας χρωστέται.

Τὴν ἐπίσημον δὲ ταύτην ἐγγύτησιν ὅπως λάβῃ ἡ Σχολὴ ἤρκεσεν ὀλιγόστιχος πρὸς τοὺς ἄνδρας τούτους ἰπμνήσεως μᾶλλον ἢ αἰτήσεως χαρακτηριστῆρα φέρουσα ἀναφρὰ τῆς ἔφορίας ἡμῶν καὶ συμπάσης, ὡς εἶπεν, τῆς ὀρθοδόξου ὀλομελείας τῆς ἡμετέρας πόλεως, ἦν ὡς πράξιν ἐπίσημον ἀναγράφομεν ἐνταῦθα, ἔχουσαν ὡδε·

» Φιλογενέοτατοι Κύριοι!

Ἐν ἡμέραις, καθ' ἃς σύμπαν τὸ ἡμέτερον ἔθνος, ὑπὸ γενικοῦ πρὸς τὰ γράμματα ὀργασμοῦ κατεχόμενον, συλλόγους συνίστασι, λέσχας ἀνεγείρει, ἐκπαιδευτικὰς Ἀδελφότητας συγκροτεῖ, διδασκαλεῖα καθιδρύει, τὰ ἔπορα Σχολεῖα ὑποστηρίζει, ὅπου οὐχ ὑπάρχουσι κτιζει, ἐν ἡμέραις, καθ' ἃς οἱ ἄξιοι τῶν ἀσίδιμων Ζωιμαδῶν καὶ Καπλανῶν καὶ τῶν ἄλλων τοῦ ἔθνους εὐεργετῶν ἀπόγονοι, ὑπὸ ζήλου ἀκριφνοῦς ἐμφροῦμενοι, δαψιλῶς τὸν πλοῦτον αὐτῶν ὑπὲρ τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἀναβιώσεως πανταχοῦ διαχέουσι — τὸ ἀνώτατον καθ' ἡμᾶς ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ ἐκπαιδευτήριον, ὅπερ ἐν καιροῖς χαλεποῖς καὶ ἐν ἡμέραις πονηραῖς τὸ ἡμέτερον Γένος ἐφώτισε, καὶ ὅπερ ἀπάντων τῶν κατ' αὐτοῦ ἐξαναστάντων παντοίων πειρασμῶν κατισχῦταν, διατελεῖ ἔως νῦν τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀποστολὴν σκοπῶν καὶ τελεσφόρος ἐκπληροῦν, ἡ γηραιὰ καὶ παλαιφατος δρυς, ἡ ὑπὸ τοῦ ἀμφιλαφεῖς αὐτῆς κλάδους τὴν νεολαίαν ἡμῶν οἰκιάζουσα καὶ διατρέφουσα, ἡ περιώνυμος Μεγάλῃ καὶ Πατριαρχικῇ τοῦ Γένους Σχολῇ καταπίπτει· καὶ τὸ μὲν οἰκοδόμημα αὐτῆς ἐρειπωθὲν καταρρέει, τὰ δὲ μέσα τῆς συντηρήσεως ἀφανίζονται καὶ ἐκλείπουσιν.

Οἱ ὑποφαινόμενοι, ὑπὸ βαθυτάτης ψυχικῆς ἀθυμίας ἐπὶ τούτῳ συνεχόμενοι, καὶ περὶ τῆς περαιτέρω διαβιώσεως τοῦ μεγάλου τούτου τῶν Μουσῶν καθιδρύματος παντελῶς ἀπογνωσθέντες, μόνῃ τῇ ἡμετέρᾳ ἀκνωτῶ καὶ ἀνεξαντλήτῳ φιλογενείᾳ καὶ φιλομουσίᾳ θαρροῦμεν· καθ' ὅσον μάλιστα καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἤδη ἡ προνοητικὴ ἡμῶν περὶ τούτου ἀτεπάγγελτος

μέριμα διὰ τῶν ἐρημερίδων πανηγυρικῶς διασαλπίζθη ὄθεν πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἐν πάσαις ταῖς ἐθνικαῖς ἀνάγκαις γενναίους ἀντιλήπτορας καὶ ἀρωγούς καταφεύγοντες, θερμοῦς ἐξαιτούμεθα ὅπως μὴ παροίητε τὸ ἀγλαόν τοῦτο τῶν πατέρων ἡμῶν κληροδόχημα ἐξοντούμενον, ἀλλὰ σπεύσητε ὅπως, κοτὰ τὴν ἀγαθὴν ὑμῶν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἐπιζήλον πρωτοβουλίαν, διενεργήσητε ἵνα καὶ ἐκ βάρθρων ἀνεγερθῆ καὶ ἡ ἐν τῷ μέλλοντι μάλιστα συντήρησις αὐτοῦ ἐξασφαλισθῆ. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐνθερμος παράκλησις οὐμπαντος τοῦ ἡμετέρου Γένους.

Πεποιθότες ὁδιστάκτως, ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ ὑμῖν πᾶσα ἀγαθοεργία, πολλῶν δὴ μῶλλον τοιαύτη, πολλοὺς τοὺς τίτλους καὶ τὰ δικαιώματα ἔχουσα ἀπέναντι παντός ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ, ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἐν σικιτήματι καρδίας ἀπεκδελχόμεθα τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν ἀνακαινισθῆσεται ἐν μέσῃ τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἡ νεότης τῆς πολιούχου ταύτης πνευματικῆς ἐστίας τῷ ζειδώρῳ ἡμῶν ἐμφυσημάτι. Διὸ καὶ ὑποσάλλοντες ὑμῖν ἐκ τῶν προτέρων τὴν κοινὴν εὐγνωμοσύνην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους μετὰ συγκινήσεως ἐπιφωνοῦμεν· *Δόξῃ ὁ Κύριος κατὰ τὴν καρδίαν ὑμῶν καὶ πᾶσαν τὴν βουλήν ὑμῶν πληρώσει.*

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 13 μαΐου 1873.

(Ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῆς Ἐφορίας καὶ τοῦ Σχολάρχου μετὰ τῆς μεγάλης σφραγίδος τῆς Σχολῆς, καὶ αἱ τῶν προέδρων τῶν ἐπιτροπῶν πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν μουκαρίδων μετὰ τῶν σφραγίδων αὐτῶν. Ἄνωθεν δὲ ἡ Πατριαρχικὴ ἐπικύρωσις).

Τὴν ἀναγορὰν ταύτην εὐμενῶς ἀποδεξάμενοι οἱ φιλογενεῖς ἄνδρες, ἐνεφανίσθησαν ἥδη ἐνώπιον τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ ἐξεδήλωσαν τὰς εὐγενεῖς αὐτῶν ὑπὲρ τῆς Σχολῆς προθέσεις· ἡ δὲ Α. Θ. Π. ἐπαινεῖσα τὸν ζῆλον καὶ τὴν προθυμίαν αὐτῶν καὶ ἐκτιμῆσασα θεόντως τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐκτεθὲν σχέδιον πρὸς διεκπεραίωσιν τῆς μεγάλης ταύτης ἐπιχειρήσεως, ἀπέδειξε τοῦτο καὶ ἐμπράκτως, προσνεγκούσα καὶ αὐτὴ 1000 ὀθ. λίρ. εἰς χρεώγραφα τῆς Αὐτοκρ. Κυβερνήσεως.

Ἐκ τῶν εὐχαρίστων ταύτων γεγονότων ὀρμώμενοι, περαίνομεν τὴν λογοδοσίαν ταύτην πλήρεις χαρᾶς καὶ ἐνδομύχου πεποιθήσεως, ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη καὶ πρεσβυγενὴς τοῦ Γένους ἡμῶν Σχολὴ ἐφεξῆς ὑπάρχει ἐξασφαλισμένη διὰ παντός. Καθῆκον δὲ ἱερώτατον ἐκπληροῦντες, ἐκφραζόμεν καὶ ἐνταῦθα δημοσίᾳ τὴν ἐπὶ τούτοις βαθυτάτην εὐγνωμοσύνην ἀπάσης τῆς Σχολῆς, ἧς οἱ φιλόανθρωποι καὶ γενναῖοι οὗτοι ἄνδρες δικαίως ἀναγαφῆσονται ἐς αἰεὶ μεγάλοι εὐεργεταὶ καὶ σωτῆρες.

Μετὰ ταῦτα ἤρξαντο αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν, συνωδᾶ τῶν ἐκ τούτῳ δημοσιευθέντι Προγράμματι, καθ' ὃ ἐγένετο καὶ ἡ διανομὴ τῶν πτυχίων τῇ κδ' Ἰουνίου. Προηγήθησαν δὲ ταύτης ἡ συνήθης ἱερά τελετὴ, βραχεῖα τοῦ Σχολάρχου πρὸς τοὺς τελειοδιδάκτους προσλαλιὰ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ γραμματέως τῆς Σχολῆς ἀνάγνωσις τοῦ ἐπὶ τῆς βιθμολογήσεως αὐτῶν πρακτικοῦ τοῦ καθηγητικοῦ Συλλόγου. Τὴν δὲ ἑορτὴν ἐπεσφράγισεν ὁ λόγος τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ 5', μεθ' ὃν εἰς τῶν τελειοδιδάκτων ἀπέδωκε τὴν εὐχαριστίαν.

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΑΡΧΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΕΛΕΙΟΔΙΔΑΚΤΟΥΣ.

Φίλοι Ὀμιληταί.

Δόξα τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ τῶν φώτων, τῷ εὐλογήσαντι καὶ αὖθις τὰ ἔργα ἡμῶν, καὶ ἀξιώσαντι ἡμᾶς ἰδεῖν τὴν εὐφρόσυνον ταύτην ἡμέραν! Ὄρατε, ἀγαπητοὶ, ὅση καὶ ἡλικία ἡ περὶ ὑμᾶς σήμερον ἱεροπροπέης καὶ ἐντιμὸς ὀμύγυρις; Χορὸς σεβασμίων ἱεραρχῶν, ὑπὸ τοῦ γηραιῷ πρωθιεραρχοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν προεδρευόμενος, ἄνδρες φιλογενεῖς καὶ τιμιώτατοι, οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ ἐκ τε τῶν ἐν ἀξιώμασι καὶ τῶν ἄλλων ἡμῶν συμπολιτῶν, πατέρες, ἀδελφοὶ καὶ φίλοι, ὁ σεμνὸς τῶν ὑμετέρων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων θιασος, πάντες μετὰ χαρᾶς πληροῦσι τὸν ἱερόν τοῦτον τῶν γραμμάτων περιβόλον, ὅπως ἐν δημοστελεῖ παρατάξῃ καὶ τιμῇ προπέμφωσιν ὑμᾶς ἀπερχομένους τῆς Σχολῆς ἐν εἰρήνῃ. Τί δὲ τοῦτο; Τοῦτο τῆς ὑμετέρας φρεσπονίας τὸ ἔπαθλον, τοῦτο τῆς φιλομαθείας καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ὁ ἔπαινος, τοῦτο τῶν χρηστῶν περὶ ὑμῶν ἐλπίδων ὑψηλὴ καὶ ἱερά τῆς κοινωνίας ἔνδειξις.

Ἴτε λοιπὸν καὶ ὑμεῖς, ὦ τέκνα τῆς μεγαλωνύμου ταύτης Σχολῆς, χωρεῖτε θρόναλέως εἰς τὸ εὐρύτερον τοῦ κοινωνικοῦ βίου στάδιον, τῆς ἀληθοῦς παιδείας καὶ ἀρετῆς τὴν φαεινὴν λαμπάδα ἄσβεστον καὶ ὑψηλὰ διὰ παντός κρατοῦντες, ἵνα ἀξιοὶ τῶν ἡμετέρων προσδοκιῶν ἀναφανέντες, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ τὸν οἶκον καὶ τὴν πατρίδα καὶ τὸ γένος καὶ τὴν Σχολὴν ὑμῶν, τὴν οὕτω φιλοστόργως καὶ ἐπιμελῶς εἰς τέλος ὑμᾶς ἐκπαιδεύσαν, ἀριπρεπῶς τιμήσητε.

Φίλοι ὀμιληταί, ὅπως ἄλλοτε ἡ εὐγενὴς καὶ μεγαλόφρων μήτηρ τῶν Γράκων, ἡ περικλεῆς Κορνηλία, ἀντὶ πολυτίμων θησαυρῶν τὰ ἑαυτῆς τέκνα εἰς μέσον ἔφερε, καὶ ταῦτα πρὸς τὰς φίλας αὐτῆς σεμνῶς καὶ μετὰ χάριτος ἐπέδεικνεν· οὕτω καὶ νῦν ἡ ἡμετέρα Σχολὴ τὰ ἑαυτῆς τέκνα προ-

βάλλεται, καὶ ἐπ' αὐτοῖς μόνοις ἐγκαλλωπιζόμενοι, οὗτος ἐμοὶ πλοῦτος, ἀναφωνεῖ, οὐ γυγάδας τις ἢ λύδιος, ἀλλὰ τινες παῖδες, ἡβώντες μὲν τὴν ὄραν καὶ τὴν ἡλικίαν ἀκμάζοντες, τῷ θειοτάτῳ δὲ τῆς παιδείας δῶρον κεκοσμημένοι. Δειξάτε λοιπὸν τῷ κόσμῳ, εἰς ὃν μετ' οὐ πολὺ ἐξέρχεσθε, ὅτι εὐσεβοῦς καὶ μεγάλης Σχολῆς παιδεύματά ἐστε· δεῖξατε ἐν τῷ σταδίῳ ὑμῶν, οἷον δήποτε ἐσται τοῦτο ὀφειζόμενοι, ὅτι οὐ μάτην καὶ ἐφ' ὑμῖν ἡ Σχολὴ ὡς ἐπὶ στολισμῷ καλλίστῳ σεμνύνεται· δεῖξατε δὲ τοῦτο ἐν ἐργαίῳ ἀγαθοῖς, καὶ μάλιστα ἐν εὐσεβείᾳ πρὸς τὸν Θεὸν ἀνυποκρίτῳ καὶ θερμοτάτῳ, ἐν ἀγάπῃ πρὸς τὸν πλησίον ἀγῆ καὶ ἀδόλῳ, ἐν χρηστότητι καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἐν ὑπομονῇ πολλῇ. Ταῦτα τῆς ὑψηλῆς μορφώσεως ὑμῶν ἐστῶσαν τὰ γνωρίσματα, ἵνα καὶ ἡ προκοπὴ ὑμῶν βεβαία ἢ καὶ ἀσφαλῆς ἐν τῷ κόσμῳ.

Κύριος δὲ ὁ Θεός, ὁ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύων καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῶν, αὐτὸς, τέκνα, φωτίζοι ὑμᾶς, ἐνισχύοι καὶ μεγαλύνοι, ἐξακριβῶν πρὸς πάντας ἀρετὴν, εὐχαίς καὶ εὐλογίαις τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν πατρὸς καὶ Πατριάρχου καὶ πάντων τῶν περὶ Αὐτὸν σεβασμίων Ἱεραρχῶν.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ἐπὶ τῆς βαθμολογήσεως τῶν τελειοδιδάκτων.

Τῆ κατ' ἰουνίου τοῦ χιλιοστοῦ ὀκτακοσιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ τρίτου Σωτηρίου ἔτους, συνελθὼν ὁ τῶν Καθηγητῶν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς Σύλλογος ἐν τῷ Διευθυντηρίῳ, προεδρευόντος τοῦ Σχολάρχου πανοσιολογιωτάτου ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλοθέου Βρυεννίου, μετὰ τὸ πέρας τῶν δημοσίων ἐξετάσεων τῆς τῶν τελειοδιδάκτων τάξεως, ἀριθμούσης εἴκοσι καὶ ἓνα τὸ ὅλον φοιτητᾶς, τὸν δίκαιον ἐκάστῳ βαθμὸν ἀπενείμειν, ὑπολογισάμενος κατὰ λόγον τῆς εἰδικῆς ἀξίας τῶν τε μαθημάτων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς προόδου. Οἱ πάντες δὲ ἐκρίθησαν ἀξιοὶ τοῦ νονομισμένου πτυχίου, λαβόντες τὸν μὲν βαθμὸν ἀριστα (7 12]38) ὁ

1. Ἐμμανουὴλ Βιρναῖος Κρής.

Τὸν δὲ βαθμὸν πάνυ καλῶς οἱ ἐξῆς :

2. Παῦλος Θεαγένης Παλατιδῆς Βυζάντιος	(6 26]38)
3. Ἀναστάσιος Μαράσσογλου Βυζάντιος	(6 18]38)
4. Ἀπόστολος Μαραγκὸς Τήνης	(6 16]38)
5. Κωνσταντῖνος Ἐμμανουηλίδης Βυζάντιος	(6 6]38)
6. Δημήτριος Ἰωάννου Γανοχωρίτης	(6 2]38)
7. Βασίλειος Τριβέλης ἐκ Βώλου	(5 37]38)

8. Πρόδρομος Δημητριάδης Καισαρεύς	(5 20]38)
9. Ἐμμανουὴλ Βιτάλης Σερίφιος	(5 20]38)

Τὸν δὲ βαθμὸν καλῶς οἱ ἐξῆς :

10. Ἰάκωβος Δραγάτσος Σίφνιος	(4 34]38)
11. Γεώργιος Γεωργιάδης Καισαρεύς	(4 20]38)
12. Νικόλαος Κουμαριανὸς Βυζάντιος	(4 18]38)
13. Χρῆστος Δημητριάδης Βυζάντιος	(4 8]38)
14. Γεώργιος Λεμονίδης Βυζάντιος	(4 3]38)
15. Κωνσταντῖνος Κωνσταντινίδης Βυζάντιος	(4 2]38)
16. Γεώργιος Νακίδης Μακεδὼν	(3 24]38)
17. Εὐστάθιος Σταύρου Ἰκονιεὺς	(5 21]38)
18. Μιχαὴλ Ἄγγελος Οἰκιάδης Βυζάντιος	(3 3]38)

Τὸν δὲ βαθμὸν σχεδὸν καλῶς οἱ ἐξῆς :

19. Ἀλέξανδρος Θεοδορίδης Βυζάντιος	(2 6]38)
20. Κωνσταντῖνος Νικολάου Μώραλης Βυζάντιος	(1 33]38)

Εἰς δὲ, ὁ Ἀημίτριος Ἰακίνθης Βυζάντιος, τὰς γραπτὰς μόνον ὑποστάς ἐξετάσεις καὶ ἐκ τῶν προφορικῶν τὴν τῆς ἱεραῶς κατ' ἕκτασιν Κατηγήσεως, ἀπελείφθη τῶν λοιπῶν ἕνεκα ἀσθενείας.

ΠΡΟΣΛΑΛΙΑ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

« Τέκνα μοι ἐν Κυρίῳ προσφιλῆ !

Δῶμεν δόξαν τῷ Ὑψίστῳ, ὅτι ἠξίωσεν ἡμᾶς καὶ ἐφέτος ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ περιβόλῳ τῆς μεγαλωνύμου Σχολῆς συνελθόντας, θερίσαι ἐπ' εὐλογίαις τοὺς ἐπ' εὐλογίαις σπαρέντας καρπούς. « Ὁ γὰρ σπειρῶν ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει ».

« Ὅτι ἡ τοῖς χρόνοις πρεσβυτάτη καὶ παλαιγενὴς αὕτη Πατριαρχικὴ Σχολὴ διετελέσει καὶ διατελεῖ οὕσα ἢ πρώτη τῶν κατὰ τὴν ἑῶαν καὶ κεντρικωτάτη φωτοδόλος ἐστία, ἐξ ἧς ἀφθονα διαχέοντι τὰ φῶτα τῆς ἐν Χριστῷ ὑγιοῦς παιδείας καὶ ἐπιστήμης, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ διδασκαλίαν ἀριπρεπῶν ἀνδρῶν, κλειζομένων ἐπ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ, ἐνθέρμων δὲ περὶ τὰ πατρῶα ζηλωτῶν καὶ προμάχων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, τοῦτο τοῖς πάσι καθωμολόγηται· ὅτι δὲ αὕτη, κατηρτισμένη ἤδη ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ ἐπηξημένη μαθήμασί τε καὶ διδασκάλοις, ἀφθόνους καὶ ἀ-

γλαοὺς κατ' ἔτος ἀποφέρει τοὺς καρποὺς τῆς διδασκαλίας τῶν ὀτρηνῶν τούτων δαδούχων καὶ τῆς ὑγιοῦς παιδείας θεραπεύοντων, καὶ τοῦτο τρανῶς καταφαίνεται ἐκ τῶν κατ' ἔτος ἀπολυομένων τελειοδιδάκτων, υἱῶν τῆς καλλιγόνου ταύτης μητρὸς, νέων παιδεία καὶ ἠθικῆ κατηρτισμένων, ἐπαξίως τῆς τε διδασκαλίας τῶν φερεπόντων καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, τῆς ἀόκνου καὶ φιλοτίμου προστασίας τῶν ἐφόρων, καὶ παντὸς ἐν γένει ζηλωτοῦ τῶν πατρῶων, καὶ πρὸ πάντων, τῆς διηνεκοῦς μερίμνης τῆς κοινῆς ἀπάντων ἡμῶν πνευματικῆς μητρὸς, τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· ἥτις, καίπερ, ὡς γνωστὸν, πολλαῖς ἀντιπαλαίουσα δυσχεραῖαις, ὑλικάις τε καὶ πνευματικαῖς, οὐδέποτε οὐδ' ἐπαύσατο, οὐδὲ παύσεται, Θεοῦ συναρμομένου, ἐνδελεχῶς μεριμνῶσα περὶ τῆς διαπλάσεως καὶ διὰ τῆς ὑγιοῦς παιδείας μορφώσεως τῆς ὁμογενοῦς νεολαίας.

Ἴδου καὶ σήμερον ἐκ τῶν κόλπων τῆς καλλιγόνου ταύτης μητρὸς, τῆς μεγάλης, λέγω, καὶ Πατριαρχεικῆς τοῦ Γένους Σχολῆς ἀπολύονται εἴκοσι νέοι εὐπρεπεῖς, ὀργῶντες πρὸς μάθησιν, κατηρτισμένοι δεόντως καὶ ἀναφανέντες ἀξιοὶ τῶν τε ἡμετέρων εὐχῶν καὶ προσδοκιῶν καὶ τοῦ κλέους τῆς πρεσβυγενοῦς ταύτης καὶ περιύστου Σχολῆς.

Ἀπολυομένους ὑμᾶς σήμερον, τέκνα μοι ἀγαπητὰ, τῆς Σχολῆς, καταστέφομεν καὶ ἡμεῖς ταῖς πατρικαῖς εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις. Εἶθε ἡ θεία χάρις, ἡ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, χειραγωγῆσειε καὶ ὀδηγήσειεν ὑμᾶς εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, βίον βιοῦντας ἀξίον τῆς κλήσεως ὑμῶν, βίον προμνηστευόμενον καὶ τὴν μέλλουσαν ἐκείνην καὶ ἀγήρω μακαριότητα. Μέμνησθε δὲ εὐγνωμόνως διὰ παντὸς τοῦ βίου ὑμῶν τῆς ἐκθρεψάσης ὑμᾶς Σχολῆς, μέμνησθε τῶν παιδευσάντων ὑμᾶς καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, μέμνησθε τῆς Ἐκκλησίας, ἧς στρατιῶται, τὸ ἐφ' ὑμῖν, ἐτάχθητε, φρουροὶ καὶ φύλακες τῶν θείων καὶ ἱερῶν αὐτῆς ἐνταλμάτων.

Δώη δὲ ὁ Ὑψιστος ἰσχὺν, ὑγείαν καὶ εὐημερίαν πᾶσι τοῖς φιλοτίμως ἐργαζομένοις καὶ κειπῶσιν ἐν τῷ νοητῷ τούτῳ ἀμπελώνι, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ, αὐξήσειε δὲ καὶ μεγαλύνειε τὸ κλέος τῆς πολυπαθοῦς ταύτης σχολῆς, πρὸς εὐκλειαν τῆς Ὁρθοδόξου.

ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, συνετίζων καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ φοιτῶντας εἰς προκοπὴν καὶ ἐπίδοσιν καὶ αὐξήσιν ἀληθοῦς γνώσεως καὶ εὐσεβείας. Γένοιτο ! »

— — —

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

Α'.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

τῶν μαθημάτων

τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς

ἐν ἔτει 1872—1873

(Ὅμοιον τῷ τῷ 1871—1872).

— — —

Β'.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

τῶν δημοσίων ἐξετάσεων.

τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς,

ἀρχιμένων ἀπὸ τῆς 10 Ἰουνίου.

(Εργάσιμοι ὥραι, ἐν μὲν τῇ Α' ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς 2 μέχρι μεσημβρίας, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἀπὸ τῆς 12—4 καὶ ἀπὸ τῆς 6—9 Τουρκιστί).

ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

ΤΑΞΕΙΣ.

ΚΑΘΗΓΗΤΑΙ

Κυριακῆ.

Ἱερὰ Κατήχησις (κατ' ἔκτασιν)

Α'. Φ. Βρυέννιος

Δευτέρᾳ.

Ἑλληνικὴ Φιλολογία (Αἰσχύλ. καὶ Πίνδαρ.)

Α'. Ι. Φιλαλήθης

Φυσικὴ πειραματικὴ

Α'. Α. Σπαθάρης

Γαλλ. (Διάφ. τεμάχ. ἐκ τῆς Χρηστομ. Βινέτ, καὶ Γραμμ. Ν. Σαψάλ)

Β'. Αἰμ. Νοννόττης

Τρίτῃ.

Ἱστορία νεωτέρα

Α'. Ι. Ἀριστοκλῆς

Ἄλγεβρα καὶ Τριγωνομετρία

Γ'. Α. Σπαθάρης

Χημεία

Α'. Α. Σπαθάρης

Τετάρτη.

Κοσμογραφία Β'. Α. Σπαθάρης
 Λατινικά (Βιργίλιος και Οράτ.) Α'. Αίμ. Νοννόττης
 Έλληνικά (Δημοσθένους Ολυμπιακοί) [Β'. τμ.] α'. Β. Δ. Καλλιφρών

Πέμπτη.

Ίστορία τῆς Φιλοσοφίας Α'. Ι. Ἀριστοκλῆς
 Ὄθωμανικά (Δζεβδέτ πασά δεβλέτ ἀλιενίν
 κουβέι μπαχρισί, Γραφή και κανόνες τῆς
 Ἀραβικῆς και Περσικῆς γλώσσης) Α'. Α. Λουκίσσης
 Ἑλληνικά (Θουκυδίδης και Ἡρόδοτος) Γ'. Α. Χαρίλαος

Παρασκευῆ.

Φυσικὴ Ἱστορία Α'. Αίμ. Νοννόττης
 Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Β'. Φ. Βρυέννιος
 Γαλλικά (Τηλέμ. Θεματογρ. και Τεχνολ.) Δ'. Αίμ. Νοννόττης

Σαββάτω.

Ίστορία ἀρχαία Γ'. Ι. Ἀριστοκλῆς
 Ἱστορία νεωτέρα (κατ' ἐπιτομὴν) [Β'. τμ.] α'. Κ. Ζαχαριάδης
 Ἱερά Ἱστορία (τῆς Καινῆς Διαθήκης) [ὅμ.] γ'. Φ. Βρυέννιος

Δευτέρα.

Ἑλληνικά (Δημοσθ. περὶ Στεφάνου και
 Πλάτ. Ἀπολογ. Σωκρ.) Δ'. Α. Χαρίλαος
 Λατινικά (Σαλλ. Κατιλίν. και Ὀβιδ.) Β'. Αίμ. Νοννόττης
 Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ (μέχρι τῶν δεκαδ.
 κλασμάτων) [Β'. τμ.] δ'. Ἀν. Χουρμουζιάδης
 Ἰχνογραφία [ὅμ.] δ'. Κ. Ὀρφανουδάκης

Τρίτη.

Ἀνθρωπολογία και εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν. Γ'. Ι. Ἀριστοκλῆς
 Κατήχησις [Β'. τμ.] β'. Φ. Βρυέννιος
 Ἑλληνικά (Ξενοφ. ἐκ τῶν Ἀπομν.) [ὅμ.] γ'. Ἀν. Χουρμουζιάδης
 Γαλλικά (Τηλέμ. Θεματ. και Τεχν.) [ὅμ.] α'. Αίμ. Νοννόττης

Τετάρτη.

Γεωμετρία Δ'. Α. Σπαθάρης
 Ἑλληνικά (Ὀμηρος και Θεόκρ.) Β'. Ι. Φιλαλήθης
 Ἱερά Ἱστορία (τῆς Π. Διαθήκης) [Β'. τμ.] δ'. Φ. Βρυέννιος

Ἰχνογραφία

[ὅμ.] δ'. Κ. Ὀρφανουδάκης

Πέμπτη.

Ἑλληνικά (Λυκούργου ὁ κατὰ Λεῶκρ.) [Β'. τμ.] β'. Β. Δ. Καλλιφρών
 Λατινικά (Καῖσαρ και Κικέρων) Γ'. Αίμ. Νοννόττης
 Γεωγραφία πολιτικὴ (τῆς Εὐρώπης) [Β'. τμ.] γ'. Κ. Ζαχαριάδης

Παρασκευῆ.

Ὄθωμανικά (Χουκεμαΐ Γιουναντάν Σωκράτης
 και Πλάτων. Γραφὴ ρικᾶ, τεχνολ. Ἀρά-
 βικοὶ κανόνες) Β'. Α. Λουκίσσης
 Ἀρχαιολογία Ἑλληνικὴ Δ'. Κ. Ζαχαριάδης
 Ἀριθμητικὴ θεωρητικὴ [Β'. τμ.] α'. Α. Σπαθάρης
 Ἑλληνικά (Ἰ. Χρυσοστ. ἐξήγ. εἰς τὸ Πάτεο
 ἡμῶν—Ἰσοκρ. πρὸς Δημόν.) [ὅμ.] δ'. Ἀν. Χουρμουζιάδης
 Ἰχνογραφία [ὅμ.] δ'. Κ. Ὀρφανουδάκης

Σαββάτω.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία Γ'. Φ. Βρυέννιος
 Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ (ἀπὸ τῶν συμμιγῶν
 μέχρι τέλους) [Β'. τμ.] γ'. Ἀν. Χουρμουζιάδης
 Ὄθωμανικά (Ἀνάγν. και ἐξήγ. ἐκ τοῦ
 Ρεχνουμαΐ Κιραὰτ και μέρ. τυπ. τῆς
 Γραμματικῆς) [ὅμ.] β'. Α. Λουκίσσης

Κυριακῆ.

Ἐπίδοσις τῶν πτυχίων, κατὰ τὴν Β'. ὄραν Τουρκιστί.

Δευτέρα.

Ἱστορία τοῦ Μεσαιῶνος Β'. Ι. Ἀριστοκλῆς
 Ὄθωμανικά (Χουκεμαΐ Γιουναντάν Σόλιων
 — Γραφὴ ρικᾶ, τεχνολ.) Δ'. Α. Λουκίσσης
 Ὄθωμανικά (Μῦθοι ὑπὸ Ἀχμέτ—Ἀνάγν.
 Ρίσαλέϊ Ἀχλάκ, τεχνολ. και γραφὴ ρικᾶ) Γ'. Α. Λουκίσσης
 Στοιχειώδης Γεωμετρία [Β'. τμ.] β'. Κ. Ζαχαριάδης

Τρίτη.

Γεωγραφία φυσικομαθηματικὴ [Β'. τμ.] α'. Κ. Ζαχαριάδης
 Ἱστορία τῶν Ἀνατ. ἐθνῶν και Ἑλλήν. [ὅμ.] γ'. Κ. Ζαχαριάδης
 Γαλλικά (Στοιχειώδη μαθήματα) [ὅμ.] β'. Α. Λουκίσσης
 Γεωγραφία πολιτικὴ (Εἰσαγωγή εἰς τὴν
 Γεωγρ. τῆς Εὐρώπης, και Γεωγρ. τῆς
 Ἑλλάδος) [ὅμ.] δ'. Κ. Ζαχαριάδης

Τετάρτη.

Λογική και Ἠθική	Β'. I. Ἀριστοκλῆς
Γαλλικά (Ἐκ τῆς Χρηστομ. Βινέτ—Συντακτ. και Θεματογρ. ἐκ τοῦ Ῥοβιν.)	Γ'. Αἰμ. Νοννόττης
Λατινικά (Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία—Νέπ. Κόν. και Θρασ.)	Δ'. Αἰμ. Νοννόττης
Ἑλληνικὴ Μυθολογία	[Β'. τμ.] Β'. Κ. Ζαχαριάδης

Πέμπτη.

Ὄθωμανικά (ἐκ τῆς Χρηστομ. Α. Κωνστ. Μῦθοι ὑπὸ Ἀχμέτ—τεχνολ. Τυπ. μέρος και γραφὴ ρικᾶ)	[ὄμ.] α'. Α. Λουκίτης
Γεωγραφία πολιτικὴ (Ἀσίας, Ἀφρικῆς και Ἀμερικῆς)	[ὄμ.] β'. Κ. Ζαχαριάδης
Ἱστορία Ῥωμαϊκὴ και μέση	[ὄμ.] β'. Κ. Ζαχαριάδης
Ἰχνογραφία	[ὄμ.] δ'. Κ. Ὀρρανουδάκης

Ἐξεδόθη ἐν τῇ Μεγ. τοῦ Γένου. Σχολῆ, τῇ 5 Ἰουνίου 1873.

Ὁ Σχολάρχης Φ. ΒΡΥΕΝΝΙΟΣ.

Ὁ Γραμματεὺς Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΩΝ.

— — —

Γ'.

ΤΥΠΟΣ ΠΤΥΧΙΟΥ

(Ὁ αὐτός).

— — —

Δ'.

Οἱ δωροφορήσαντες και τὰ δωρηθέντα τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1872—1873.

- 1) Ὁ κ. Σπυρίδων Π. Λάμπρος
Οἱ ἐκ μικρῶν τεχνιτῶν μεγάλοι ἄνδρες, σύγγραμμα Ἀντωνίου Desaint gervais, μεταφρασθὲν και διασκευασθὲν ὑπὸ Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου, Ἀθήν. 1872, σ. 1, τ. 1.
- 2) Ὁ κ. Ἀναστάσιος Ν. Γούδας
Βίοι παράλληλοι τῶν ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ἑλλάδος διαπρεψάντων ἀνδρῶν, ὑπὸ Ἀναστασίου Ν. Γούδα, Ἀθήν. 1872, τόμ. ἐ. σ. 1, τ. 1.

3) Ἡ διεύθυνσις τοῦ Συλλογοῦ α Ἡ Σμύρνη η
Περιοδικὸν τοῦ ἀναγνωστηρίου α Ἡ Σμύρνη η, συνέχειαι, ἔτος β', τευχ. β', ἐν Σμύρνη, 1871, σ. 1, τομίδ. 1.

4) Ὁ κ. Ν. Ἀργυριάδης
Ἑλληνικὴ Γραμματικὴ, ἰδίως τῆς Ὀμηρικῆς διαλέκτου, ὑπὸ Φρειδερίου Θερισίου, ἐκδ. γ', ἐν Λεψία, 1826, σῶμ. 1, τ. 1.

5) Ὁ κ. Μ. Μελιόρτου
Περιγραφή ἱστορικὴ και γεωγραφικὴ ὑπὸ Ἐκκλησιαστικῆν ἔποψιν τῆς ἐπαρχίας Μαραωνείας, ὑπὸ Μ. Μελιόρτου, ἐν Κωνσταντινῶν, 1871, σ. 10, φυλλ. 10.

6) Ἡ Ἀδελφότης Ἐπιοκρήνη
Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὲρ τῆς Μεγ. τοῦ Γένου. Σχολῆς Ἀδελφότης Ἐπιοκρήνη. Λογοδοσία τῶν πράξεων τοῦ α. ἔτους ἐν Κ]πόλει, 1872, σ. 1, φυλλ. 1.

7) Τὸ οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον
Πρακτικὰ τῆς ἁγίας και μεγάλης Συνόδου τῆς ἐν Κ]πόλει ἐν ἔτει σωτηρ. 1872, ἐν Κ]πόλει, 1872, σ. 2, φυλλ. 2.

8) Ὁ ἀρχιμανδρίτης και διεθυντῆς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς
Λόγος ἐκφωνηθεὶς εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων τελεσθὲν μνημόσυνον τῶν κεκοιμημένων, Ἀθήν. 1872, σ. 1, φυλλ. 1.

9) Ὁ κ. Αἰμίλιος Λεγρανδίου διὰ τοῦ κ. Α. Βερναρδάκη
Ποίημα νέον πᾶν ὥραϊον περὶ στρατιωτικῆς πραγματείας, ὑπὸ Λεονάρδου Φορτίου, νῦν τὸ δεύτερον ἐκδοθὲν ἐπιμελεῖα και διορθῶσει Αἰμ. Λεγρανδίου, Ἐνετίσιν, 1871, σ. 1, φ. 1.

Ἡ εὐμορφὴ βροσκοπούλα, ποίημα Νικολάου Δριμωτικοῦ, ἐκδοθὲν ἐπιμ. και διορθ. Αἰμ. Λεγρανδίου, ἐν Παρισίοις, 1870, σ. 1, φ. 1.

Ἀπόκοπος, ποίημα συντεθὲν ὑπὸ Μπεργᾶ και ἐκδοθὲν ὑπὸ Αἰμ. Λεγρ. Παρισ. 1870, σ. 1, φ. 1.

Ἱστορία τοῦ Ῥὲ τῆς Σκωτίας μετὰ τὴν Ῥήγισσα τῆς Ἑγγλητέρας, ποίημα συντεθὲν ὑπὸ Ἰακώβου τοῦ Τρίβωλη και ἐκδ. ὑπὸ Αἰμ. Λεγρανδίου, Παρισ. 1871, σ. 1, φ. 1.

Ἠλιάδος Ῥαψῶδια Α., μεταφρασθεῖσα εἰς δημοτικὸς στίχους, ὑπὸ Ἀθ. Χριστοπούλου, ἐκδιδόντος Αἰμ. Λεγρανδίου, Παρισ. 1870, σ. 1, φ. 1.

Περὶ τοῦ γέροντος τοῦ φρονίμου Μουτζοκουρεμένου, ποίημα νῦν τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ ἐν Παρισίοις χειρογράφου ἐκδοθὲν ἐπιμ. και διορθ. Αἰμ. Λεγρανδίου, Παρισ. 1872, σ. 1, φ. 1.

Γραφαὶ και στίχοι και ἐρμηνεῖαι Στεφάνου τοῦ Σαχλήνη, ποίημα ἠθι-

κόν, νῦν τὸ πρῶτον ἐκδοθὲν ὑπὸ Αἰμ. Λεγρανδίου, ἐν Παρισ. 1874, σ. 1, φ. 1.

Ἱστορία τοῦ ἄρχοντος καὶ σπαθαρίου Σταυράκη, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Αἰμ. Λεγρανδίου, Παρισ. 1870, σ. 1, φ. 1.

Tragudia ke paramythia tis Kalabrias ὑπὸ Αἰμ. Λεγρανδίου, Παρισ. 1870, σ. 1, φ. 1.

N. G. politis Mythologie neo-Hellenique, compte-rendu par Emile Legrand, Paris, 1872, σ. 1, φ. 1.

Ψυχοφελὲς Σαραντάρι, ἤγουν ἐξήγησις ψυχοφελὲς διὰ σαράντα στίχων εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν, ποιηθὲν παρὰ Κυρίλλου τοῦ Χίου ἱεροδιακόνου καὶ ἐκδοθὲν ἐπιμ. Αἰμ. Λεγρανδίου εἰς τὸ Παριζί, 1869, σ. 1, φ. 1.

Documents ineditis sur l'histoire de la revolution française ὑπὸ Ἰουλίου Lair καὶ Αἰμ. Λεγρανδίου, Παρισ. 1872, σ. 1, τ. 1.

10) Ὁ κ. Θ. Α. Ζαίμης

Ἐκθεσις Θ. Α. Ζαίμη, ἐφόρου τοῦ ἐθνικοῦ ὄρφανοτροφείου τῶν κορασιῶν ἐν ἔτει 1871—1872, Ἀθῆν. 1872, σ. 1, φ. 1.

11) Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς κεντρικῆς Φιλεκαπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος Εὐθύναι τῶν κατὰ τὴν κεντρικὴν Φιλεκαπαιδευτικὴν Ἀδελφότητα, ἐν Κ]πόλει, 1870, σ. 2, φ. 2.

12) Ὁ κ. Κωνσταντῖνος Τίνδαρος

Σιωνίτης προσκνητῆς ὑπὸ Κωνστ. πρεσβυτέρου καὶ Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Ἀθῆν. 1850, σ. 1, τομίδ. 1.

Ἐγχειρίδιον τοῦ ὀρθοδόξου ἱερέως ὑπὸ Γρηγορίου Γώγου (ἐκ τοῦ Ῥωσ.) ἐν Κ]πόλει, 1858, σ. 1, τ. 1.

L'Ange conducteur par le R. P. I. Goret. Paris, 1840, σ. 1, τ. 1.

L'imitation de Jesus-Christ Thom, K, Lyon, 1842, σ. 1, τ. 1.

Esempi di bello scrivere in prosa ὑπὸ Luigi Fornaciari. Lugano, 1852, σ. 1, τ. 1.

Li cibgue ordini di Architettura di Giacomo Barozzi. Milano, 1852, σ. 1, τ. 1.

Μαλουμάτι Μουχτασερέ ῤισαλεσί, ὑπὸ Ἐσέρ Νεδζίπ, ἐν Κ]πόλει, σ. 1, φυλλ. 1.

Δζεζὰ Κανοναμί Χουμαγιουνούν, ἐν Κ]πόλει, 1859, σ. 1, φ. 1.

Μαλουμάτι ναφιὰ, ὑπὸ Ἀλεξ. Κωνσταντινίδου, ἐν Κ]πόλει, 1871, σ. 1, φ. 1.

Θωμᾶς Σιάτερτων, μετάφρ. Ν. Ἀργυριάδου, ἐν Κ]πόλει, 1866, σ. 1, φυλλ. 1.

Τὸ Θαβῶρ ἤτοι περιγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ περιγραφή τοῦ Θαβῶριου ὄρους ὑπὸ Βενιαμὶν Ἰωαννίδου, Ἱερουσαλήμ, 1867, σ. 1, τομίδ. 1.

Ἐπιστολὴ Νικ. Μ. Βοσκρεσένσκη, ἐν Κ]πόλει, 1872, σ. 1, φ. 1.

Λεξικὸν τῆς Ἑλλ. ὀρθογραφίας, ὑπὸ Γ. Σερούου, Ἐρμούπολ. 1837, σ. 1, φ. 1.

Μαθήματα ἀριθμητικῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς, ὑπὸ Κ. Γ. Σταυρίδου, Ἀθῆν. 1862, σ. 1, τ. 1.

13) Ὁ κ. Ἐμμανουὴλ Ι. Κρητικίδης

Περίβασις εἰς τὰς μονὰς καὶ μετόχια τῆς Σάμου κατὰ τὸ 1854, ὑπὸ Ἐμμανουὴλ Ι. Κρητικίδου, ἐκδ. Β', Ἐρμούπ. Σύρου, 1873, σ. 1, φ. 1.

14) Ὁ ἐν Λονδίῳ κ. Ἐμμανουὴλ Α. Μαυρογορδάτος

Lutheri opera ἐν Ἰένῃ, 1579, σ. 1, τ. 4.

Philippi Melanthonis opera, Witembergae, σ. 1, τ. 4.

J. Augustini Opera, Amtwerpiae, 1700, σ. 1, τ. 7.

J. Hieronymi opera, Parisiis, 1793, σ. 1, τ. 5.

J. Ambrosii opera, Venetiis, 1748, σ. 1, τ. 4.

Francisci de Oviedo Tractatus theologici scholastici et morales, Lugduni 1651, σ. 1, τ. 2.

J. Hilarii opera, Parisiis, 1693, σ. 1, τ. 1.

J. Cypriani opera, Oxonii, 1700, σ. 1, τ. 1.

Mastricht, theorico practica theologia Trajecti, 1699, σ. 1, τ. 2.

Ephraem Syri, opera, Coloniae, 1603, σ. 1, τ. 1.

Walchii Bibliotheca theologica, Jenae, 1757, σ. 1, τ. 4.

Ziegleri Gaspari de episcopis, Norimbergae, 1686, σ. 1, τ. 1.

Baronii Annales ecclesiastici, Mosuntiae, 1601, σ. 1, τ. 7.

Henrici Spondani, Annalium eccl. C. Baronii continuatio. Tigini, 1682, σ. 1, τ. 3.

Polani Commentarius Ezechielis Basileae, 1612, σ. 1, τ. 1.

J. Langii Mysterium Christi et Christianismi. Halae, 1717, σ. 1, τ. 1.

Cour Vorstii commentarius in omnes epistolas apostolicas. Amsterdami, 1631. σ. 1, τ. 1.

Zuinglii Huld. opera. Turici, 1836, σ. 1, τ. 5.

Kuinoel commentarius in libros novi Testamenti. Lipsiae, 1823, σ. 1, τ. 4.

Tossanni comment, in tres evangelistas Matthaeum, Lucam, Johannem. Hanovriae, 1606. σ. 1, τ. 2.

Bengelii gnomon. Novi Testamenti. Tubingae, 1835, σ. 1, τ. 2.

J. Langii Systema dogmatum Evangelicorum, Berolini, 1709, σ. 1, τ. 2

R. Andala Exegesis illustrium locorum accedit clavis apocalyptica. Francq., 1720. σ. 1, τ. 1.

Chr. L. Martini Comment, in Judae epistolam. Lipsiae, 1694 σ. 1, τ. 1.

Davenantii Determinationes quaestionum Cantabrigiae, 1634, σ. 1, τ. 1.

Dan. Gerdes doctrina Gratiae. Vizburgi, 1744, σ. 1, τ. 1.

Andr. Essenii, Triumphus Christi de satisfactione. Christi. Amst. 1649. σ. 1, τ. 1.

Goar. Durii Compendium Theologiae moralis Altdorf, 1675, σ. 1, τ. 1.

Conr. Dannhaverii Liber conscientiae. Argentor. 1679, σ. 1, τ. 1.

Abr. I. Gildi lucubrationes in Zachariam Doridraci, 1716, σ. 1, τ. 1.

Mose Amiraldi Εἰρηνικὸν sive de ratione pacis in religionis negotio. Salmurii, 1662, σ. 1, τ. 1.

Τῶν αὐτοῦ exercitationes Duae altera in orationem Dominicam etc. Ultrajecti, 1767, σ. 1, τ. 1.

Τῶν αὐτοῦ de mysterio Trinitatis. Salmurii, 1661, σ. 1, τ. 1.

Chr. Knappii scripta varii argumenti exegetici atque historici. Halae sax. 1823. σ. 1, τ. 2

Asahel Grant The Nestorians or the lost Tribes. London, 1841, σ. 1, τ. 1.

Bernh. Moor. Supplementum comment. in Johannis Marckii compendium theologiae, Lugduni. 1774, σ. 1, τ. 1.

Toh. Prideaux Fasciculus controversiarum theologiarum. Oxoniae, 1664, σ. 1, τ. 1.

Downam lectures upon the prophety of Hosea, σ. 1, τ. 1.

Marc. Maruli Evangelistarum. etc. Rasileae, 1819, σ. 1, τ. 1.

Math. Schroeckh kirchengeschichte. Leipzig. 1792, σ. 1, τ. 45.

The sacred method of Saving humane Souls by Jesus Christ, by Henry Hallywell London, 1677, σ. 1, τ. 1.

15) Η Α. Εξεχότης ὁ ὑπουργὸς τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Κεμάλ πασᾶς

Γεωγραφικὸς ἀτλας νέος (Τουρκ.), ἐν Παρισ. 1285 (ἔγχει.) σ. 1, τ. 1.

Λεξικὸν τῆς Τουρκικῆς Γλώσσης μετὰ προσθηκῶν, ἐν Κ)πόλει, 1296 (ἔγχει.), σ. 2, τ. 2.

Τηλέμαχος (μετάφρ. Τουρκ.) ὑπὸ Κεμάλ πασᾶ, ἐν Κωνστ]πόλει, 1275 (ἔγχει.), σ. 10, τ. 10.

Ἐγχειρίδιον περὶ ἀνατροφῆς τῶν παιδῶν (Τουρκιστί) ὑπὸ Μιρμιράμ-Ἐ-χέμ-Ἰβραήμ πασᾶ, ἐν Κ)πόλει, σ. 15, τομ. 15.

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος (Τουρκ.) ὑπὸ Ἀλεξ. Κωνσταντινίδου, ἐν Κ)πόλει, σ. 20, τ. 20.

Ἠθικῆς Ἐγχειρίδιον (Τουρκ.) ὑπὸ Ριφὰτ πασᾶ, ἐν Κωνστ]πόλει, σ. 15, φυλλ. 15.

Περσικὰ γυμνάσματα, ἐν Κ)πόλει, σ. 15, φυλλ. 15.

16) Ὁ πανοσιολ. ἀρχιμανδρίτης κ. Νικόδημος Ἀγιοταφίτης.

Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ἔτει 1453, μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ὑπὸ Μενδελιτῶνος Βαρθολόδου (μετάφρ. Μιχαὴλ Παπαρῥηγοπούλου), μέρος πρῶτον, ἐν Ἀθήναις, 1872, σ. 1, τ. 1.

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὑπὸ Μάρκου Δ. Σακκοράφου, ἔκδοσ. Δ'. Ἀθῆν. 1870, σ. 1, τ. 1.

Τὸ κανονικὸν δίκαιον τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Σινᾶ, ἐν Κ)πόλει, 1868, σ. 1, τ. 1.

17) Ἀνόνημος

Ὁ σεισμὸς ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἔκθεσις πρὸς τὸ ἐν Ἀθήναις ὑπουργικὸν συμβούλιον, ἐν Κ)πόλει, 1868, σ. 1, φυλλ. 4.

18) Ἀνόνημος

Τὸ σχίσμα τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀνθίμου τοῦ Γ' καὶ ἡ Βουλγαρικὴ Ἐξουχία, ἐν Κ)πόλει 1873, σ. 1, φυλλ. 1.

19) Ὁ κ. Β. Δ. Καλλιφρων

Ἐκκλησιαστικὰ ἢ Ἐκκλησιαστικὸν Δελτίον ὑπὸ Β. Δ. Καλλιφρονος, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1867 - 1870, σ. 1, τ. 6.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις εἴτε συλλογὴ κτλ. ὑπὸ Β. Δ. Καλλιφρονος, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1871—1872, σ. 1, τ. 3.

20) Ὁ ἱεροσπουδαστὴς Γεώργ. Μ. Βιζυηνῆς

Παιητικὰ πρωτόλεια Γεωργίου Μ. Βιζυηνοῦ, ἱεροσπουδαστοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογ. Σχολῆς, ἐν Κ)πόλει, 1873, σ. 1, φ. 1.

21) Ὁ κ. Δημήτριος Βερναρδάκης

Ἱερά Ἱστορία ὑπὸ Δ. Ν. Βερναρδάκη διὰ τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα, ἐν Κ)πόλει, 1872, σ. 1, τ. 1. (ἔκδ. β'.) σ. 1, τ. 1.

Ἱερά Κατήχησις ὑπὸ Δ. Ν. Βερναρδάκη διὰ τὰ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα, ἐν Κ)πόλει, σ. 1, τ. 1.

Ἱερὰ ἱστορία διὰ τὰ ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα ὑπὸ Δ. Βερναρδάκη, ἐν Κ)πόλει, 1873, (ἐκδ. γ') σ. 2, φ. 2.

Ἱερὰ Κατήχησις διὰ τὰ ἀλληλοδιδασκτικὰ σχολεῖα ὑπὸ Δ. Βερναρδάκη, ἐν Κ)πόλει, 1873, σ. 2, φ. 2.

22) Ὁ κ. Α. Κορομηλάς

Δόγος εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων τελεσθέν μνημόσυνον τῶν κεκοιμημένων ὑπὸ Σωκράτους Κολιάτσου Ἀρχιμ. καὶ Διευθ. τῆς Ρίζα-ρείου σχολῆς, Ἀθῆν. 1873, σ. 1, φ. 1.

23) Ἐκθεσις τῆς καταστάσεως τῆς Μεγ. τοῦ Γένους Σχολῆς κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1870—1872, ἐν Κ)πόλει, 1871, 1872, σ. 2, φ. 2.

24) Ὁ κ. Ἀριστομένης Δουκίσσης

Στοιχειώδης Γραμματικὴ τῆς Ὄθωμανικῆς γλώσσης ὑπὸ Ἀλεξ. Κωνσταντινίδου, ἐν Κ)πόλει, 1860, σ. 1, τ. 1.

25) Ἀνώνυμος

Méthode pour les classes de plain chant etc par M. l' Abbé Ca-ron. Paris, 1863, σ. 1, τομίδ. 1.

Ἀθηναῖου Δειπνοσοφισταί, ἐκδ. Teubner Lipsiae, 1858, σ. 4, τ. 3.

Θεοφράστου περὶ φυτῶν ἱστορία, ἐκδ. Teubner Lipsiae, 1854, σ. 4, τ. 1.

Πλουτάρχου βίοι παράλληλοι, ἐκδ. Teubner Lipsiae, 1858, σ. 1, τ. 1.

Συλλογὴ ξένων δραμάτων πρὸς χρῆσιν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν σκηνῆς, τόμ. α' καὶ β'. ὑπὸ I. M. Ραπτάρου, ἐν Κ)πόλει, 1861, σ. 4, τ. 1.

Ἡ μελίφωνος Τερψινοῆ, ἥτοι Ἀνθολογία τῶν Ἐκκλησ. ἀσμάτων ὑπὸ Γεωργίου τοῦ Λεσβίου, ἐν Ἀθῆν. 1847, σ. 1, τ. 2.

Τὸ νέον Ἐκκλησιαστικὸν κύμβαλον, ἥτοι Δοξαστάριον σύμμικτον κτλ. ὑπὸ Γεωργίου Λεσβίου, ἐν Ἀθῆν., 1863, σ. 1, τ. 2.

Θεωρητικὸν στοιχειῶδες τῆς Μουσικῆς ὑπὸ Κυριακοῦ Φιλοξένου, ἐν Κωνστ)πόλει, 1859, σ. 4, τ. 1.

Δοκίμιον Ἐκκλησιαστικῶν μελῶν ὑπὸ Χριστοδοῦλου Γεωργιάδου Κασσανιεύς, Ἀθῆν., 1856, σ. 1, τ. 4.

Ἀναστασιματάριον νέον ἀργὸν καὶ σύντομον ὑπὸ Πέτρου Λαμπαδαρίου, ἐκδ. Ἰωάννου Πρωτοφάλλου, ἐν Κ)πόλει, 1863, σ. 1, τ. 1.

Ἰπόμνημα τῆς νήσου Ψαρῶν ὑπὸ Κωνσταντίνου Νικοδήμου, Ἀθῆν., 1862, σ. 1, τ. 2.

26] Ὁ κ. Αἰμ. Νωνόττης

Ἐπιτομὴ φυσικῆς ἱστορίας (Ζωολογία, Βοτανικὴ καὶ γεωλογία) ὑπὸ Α. Μίλνου Ἐδουάρδου μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Αἰμ. Νωνόττης, ἐν Κ)πόλει, 1873, σ. 1, τ. 1.

27) Ὁ κ. Θ. Ἀσκληπιάδης

Τὰ διὰ τῶν Βουλγάρων ἐν τῇ Ἀνατολῇ τεκταινόμενα ὑπὸ Θ. Ἀσκληπιάδου, ἐν Ἀθῆναις, 1872, σ. 5, τομίδ. 5.

28) Ἡ Πρωτανεῖα τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου

Τὰ κατὰ τὴν λγ' Πρωτανεῖαν τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ Εὐθυμίου Καστόρη Πρωτάνεως, ἐν Ἀθῆναις, 1873, σ. 1, τ. 4.

29) Ὁ κ. Ἀλεξάνδρος Κωνσταντινίδης ἐφένδης

Θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ Μέθοδος πρὸς ἐκμάθησιν τῆς Ὄθωμ, γλώσσης ὑπὸ Ἀλεξ. Κωνσταντινίδου ἐφένδου, ἐν Κ)πόλει, 1872, σ. 1, τ. 1.

Λεξικὸν Ἀραβο-περσο-τουρκο ἑλληνικὸν ὑπὸ Ἀλεξ. Κωνσταντινίδου ἐφένδου, ἐν Κ)πόλει, 1872, σὺμ. 2.

30) Ὁ κ. Ξένης. συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ «Βυζαντίς»,

Τὰ φύλλα τῆς Βυζαντιδος.

31) Ὁ κ. Β. Δ. Καλλιφρων, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ «Ἀνατολικὸς Ἀστὴρ»,

Τὰ φύλλα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀστέρου.

32) Οἱ κκ. Σ. Βουτυρᾶς, Ἰ. Βρετὸς καὶ Γ. Βαφειάδης, συντάκται τῆς ἐφημερίδος ἡ «Νεολόγος»,

Τὰ φύλλα τοῦ Νεολόγου καὶ συνέχειαν τοῦ λεξικοῦ τῆς ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας.

33) Ὁ κ. Δ. Νικολαΐδης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ «Κωνσταντινούπολις»,

Τὰ φύλλα τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

34) Ὁ κ. Κ. Πληθωνίδης. συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ «Τύπος»,

Τὰ φύλλα τοῦ Τύπου.

35) Ὁ κ. Ἰάκωβος Σαμιωτάκης, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ «Ἀμαλθεῖα»,

Τὰ φύλλα τῆς Ἀμαλθείας.

36) Ὁ κ. Ν. Δεστουნიάνος, συντάκτης τῆς ἐφημερίδος ἡ «Θεατὴς».

Τὰ φύλλα τοῦ Θεατοῦ.

37) Οἱ κκ. Κλεάνθης Παππάζογλου, Πλάτων Κ. Βάμβας καὶ Τιμολεῖον Ρουμπίνης, συντάκται τῆς ἐφημερίδος οἱ «Σύλλογοι»,

Τὰ φύλλα τῶν Συλλόγων.

38) Ἡ κ. Αἰμιλία Θ. Κτενᾶ Λεοντιάς, συντάκτις τῆς «Εὐρυδίκης»,

Τὰ φύλλα τῆς Εὐρυδίκης.

Ε.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΣΗΣ,
ἀπὸ 12 Ἰουνίου 1872 — 30 Ἰουνίου 1875.

Εἰσπράξεις.

Ἰπόλοιπον ἐν τῷ ταμείῳ μέχρι 12 Ἰουνίου 1872	γρ.	8,650
Παρὰ τοῦ Ἀθνασίου Σταμητιάδου, τελειοδιδάκτου τῆς Σχολῆς, διὰ τὴν ἐν τῷ πτυχίῳ αὐτοῦ γενομένην μεταβολὴν τοῦ ἐπωνύμου αὐτοῦ 1 ὀθ. λίρ.	»	120
Ἐξ 108 ὑκάδ. χαλκοῦ εἰς πίνακας τῆς Σχολῆς γεωγραφικῶς διεφθαρμένους καὶ ἀχρήστους πρὸς 15 γρ. τὴν ὀκτῶν	»	1,620
Ἐκ τῶν Δελτίων	»	3,405
Ἐκ δέκα καὶ ἕξ τελειοδιδάκτων μαθητῶν τῆς Σχολῆς (ὡς τοῦ Εὐσταθίου Σταύρου, Ἐμμανουὴλ Βιτάλη, Γεωργίου Λεμονίδου καὶ Βασιλείου Τριβέλη, μηκέτι ἀποτισάντων τὴν ὀφειλὴν), λόγῳ τοῦ Πτυχίου, λίρ. ὀθ. 14, ἀργ. μεδζιτ. 5 καὶ γρ. 100	»	1,897 20
	»	<u>15,692 20</u>

Δαπάναι.

Τῷ κ. Β. Δ. Καλλίφρονι διὰ τὸν χάρτην καὶ τὴν ἐκτύπωσιν τῆς Ἐκθέσεως τοῦ 1871—1872	»	857
Τῷ αὐτῷ διὰ τὸν χάρτην καὶ τὸν ἐκτύπωσιν τῶν διπλοτύπων Δελτίων τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1872—1873	»	690
Τῷ βιβλιοδέτῃ εἰς δετικὰ 400 ἀντιτύπων τῆς Ἐκθέσεως καὶ τῶν εἰρημένων διπλοτύπων Δελτίων	»	284
Εἰς δετικὰ 4 ἀντιτύπων τῆς Ἐκθέσεως	»	16
	»	<u>1,847</u>

Μεταφορὰ	γρ.	1,847
Εἰς τὴν θήκην καὶ τὸν ὕαλον τοῦ Προγράμματος τῆς Σχολῆς	»	82
Εἰς 4 γραμμᾶτια τοῦ λαχείου τοῦ μεγάλου τῶν ἐπιστημῶν λεξικοῦ	»	47
Εἰς τοὺς διανομείς τῶν ἐφημερίδων διὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους	»	60
Εἰς χάρτην, ἐπικαλύμματα ἐπιστολῶν καὶ ἄλλα χρειώδη εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Σχολῆς	»	115
Εἰς κώδικα πρὸς ἀντιγραφὴν τοῦ Καταλόγου τῆς Βιβλιοθήκης	»	296
Εἰς τελωνιακὰ καὶ μεταφορὰν τῶν βιβλίων, τῶν ἀποσταλέντων διὰ τοῦ Ἐθν. τῆς Ἑλλ. Πανεπιστημίου ὑπὸ τοῦ φιλογενοῦς Ἐμμ. Α. Μαυρογορδάτου	»	300
Εἰς κατασκευὴν μιᾶς θήκης ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ	»	120
Εἰς σύνταξιν Καταλόγου ἀλφριθητικοῦ, εἰς ἀντιγραφὴν αὐτοῦ τε καὶ τοῦ γενικοῦ Καταλόγου τῆς Βιβλιοθήκης καὶ εἰς ἐκκαθάρσιν καὶ διευθέτησιν αὐτῆς λίρ. ὀθ. 20	»	2,400
Εἰς ἀγορὰν ταινίας διὰ τὰ πτυχία	»	120
Τῷ κ. Α. Σπαθάρῃ διὰ τὰ ἐξῆς ὄργανα		
Εἰς ζυγὸν	»	300
Εἰς λύχνον γενικὸν	»	200
Εἰς αἰολοπύλην	»	120
Εἰς ἠλεκτροφόρον	»	80
Εἰς φιάλην δι' εἰδικὰ βίχρη	»	20
Εἰς πλάκα ἀργίλλου	»	24
Εἰς σωλῆνας ἐλαστικοῦς)	
Εἰς σωλῆνας δοκιμαστικούς, φιάλας, χοάνας, κύστεις)	107
Τῷ αὐτῷ διὰ τὰς ἐξῆς χημικὰς ὕλας		
Εἰς 5 ὀκ. ὑδραργύρου	»	600
	»	<u>6,838</u>

Μεταφορά	γρ. 6,838
»	60
Εἰς οἰνόπνευμα	» 24
Εἰς θεϊκὸν ὄξυ	» 24
Εἰς ἀζωτικὸν ὄξυ	» 24
Εἰς χλωρυδρικὸν ὄξυ	» 20
Εἰς θειοῦχον ἀντιμώνιον	» 20
Εἰς ἀζωτικὴν ἀμμωνίαν	» 18
Εἰς χάλυδα καὶ φωσφόρον	» 18

γρ. 7,028
» 8,664 20

Ἵπόλοιπον

— — —

ΣΤ'.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ καὶ ΔΑΠΑΝΑΙ

Τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς

ἀπὸ Νοεμβρίου ἀ. 1872 — λά. Αὐγούστου 1873.

Εἰς πράξεις.

Ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις περιεχομένων δίσκων πρὸς βοήθειαν τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς	Γρόσ. 49,503, 20
Ἐκ τῶν εἰσπραξίων τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1872—1873	3,096, 20
Παρὰ τῶν εὐγενεστάτων ἀδελφῶν Σοβατζόγλου καὶ Σας προσφορὰ λίρ. Τουρκ. πενήκοντα (ἀρ. 50)	6,000
Παρὰ τοῦ πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου τοῦ ἁγίου Τάφου κ. Νικοδήμου προσφορὰ λίρ. Τουρκ. πενήκοντα (ἀρ. 50) πρὸς 112	5,600
Παρὰ τοῦ πρ. ἀγ. Ἐφέσου κ. Ἀνθίμου προσφορὰ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν ἐν ἀργ. μεδζ.	22
Παρὰ τῆς συντεχνίας τῶν λιμονάδων προσφορὰ	600
Παρὰ τῆς συντεχνίας τῶν βαφέων προσφορὰ	234
	<hr/> 65,056

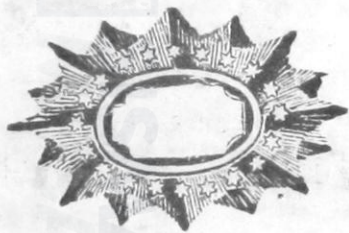
Μεταφορὰ	Γρόσ. 65,056
Παρὰ τοῦ μουσικολ. Λαμπαδαρίου κ. Νικολάου προσφορὰ	50
Παρὰ τῆς Ἀδελφότητος Ξηροκρήνης εἰς μετρητὰ μεδζ. ἀργ. 150 πρὸς 23 1]2, 375 πρὸς 23 καὶ λίρ. Τουρκ. 50 πρὸς 120	18,150, 20
Παρὰ τῆς Αὐτῆς εἰς γραμμάτια τοῦ λαχείου αὐτῆς μεδζ. ἀργ. 409 1]2, δοθέντες οἱ μὲν 235 πρὸς 23 1]2, οἱ δὲ 174 1]2 πρὸς 22	9,244, 30
Παρὰ τῆς Κεντρικῆς Φιλεκπαδευτικῆς Ἀδελφότητος λίρ. Τουρκ. 50 πρὸς 120	6,000
Ἐκ τῆς ἐκμισθώσεως τῶν ἐν Βασσαραβία κτημάτων τῆς Σχολῆς διὰ τὴν ἀπὸ κγ'. Ἀπριλ. 1873 — κς'. Ὀκτωβρ. τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἑξαμηνίαν λίρ. Τουρκ. 372 καὶ 76 1]2 0)0	44,731, 20
Ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Κοινοῦ διὰ μισθὸν Σχολάρχου ἀπὸ Ἰανουαρ. ἀ. — λά. Αὐγούστου 1873	118,000

161,232, 30

Δαπάναι.

Τῷ Σχολάρχῳ Ἀρχιμ. Φ. Βρυεννίῳ ἀπὸ ἀ. Νοεμβρ. — λά. Αὐγούστου	Γρόσ. 24,000
Τῷ κ. Ἰ. Φιλαλήθει ἀπὸ ἀ. Ὀκτωβρ. — λά. Αὐγούστου	22,000
Τῷ κ. Ἄντ. Χαριλάῳ ἀπὸ ἀ. Νοεμβρ. — λά. Αὐγούστου	17,500
Τῷ κ. Β. Καλλιφρονι ἀπὸ ἀ. Ὀκτωβρ. — λά. Αὐγούστου	16,500
Τῷ κ. Ἄν. Χουρμουζιάδῃ ἀπὸ ἀ. Ὀκτωβρ. — λά. Αὐγούστου	16,500
Τῷ κ. Ἰ. Ἀριστοκλεῖ ἀπὸ ἰέ. Δεκεμβρ. — λά. Αὐγούστου	17,000
	<hr/> 113,500

	Γρόσ.
Μεταφορά	113,500
Τῷ κ. 'Α. Σπαθάρη ἀπὸ ἀ. Νοεβρ. — λά.	17,000
Αὐγούστου	
Τῷ κ. Αἰμ. Νοννόττη ἀπὸ ἀ. Νοεμβ. —	24,000
λά. Αὐγούστου	
Τῷ κ. Κωνστ. Ζαχαριάδη ἀπὸ ἀ. Νοεμβ. —	9,000
λά. Αὐγούστου	
Τῷ κ. 'Α. Λουκίση ἀπὸ ἀ. Νοεμβρ. — λά.	10,000
Αὐγούστου	
Τῷ κ. Κ. 'Ορφανουδάκη ἀπὸ ἀ. Νοεμβρ. —	2,400
λά. Αὐγούστου	
Τῷ συνταξιούχῳ κ. Σκαρλάτῳ Βιλκίῳ ἀπὸ ἀ.	7,500
Νοεμβρ. — λά. Αὐγούστου	
Τῷ συνταξιούχῳ κ. Γ. 'Ραφάνη ἀπὸ ἀ. Νοεμ-	7,500
βρίου — λά. Αὐγούστου	
Τῇ συνταξιούχῳ χήρᾳ Αἰκατερίνῃ Κωνσ.	2,500
Εὐθυβούλου ἀπὸ ἀ. Νοεμβρ. — λά. Αὐγούστου	
Τοῖς τέσσαρσι παιδονόμοις ἀπὸ Νοεμβ. ἀ. —	14,500
λά. Αὐγούστου	
Τοῖς ὑποτρόφοις ἀπὸ Νοεμβρ. ἀ. — λά. Αὐγ.	2,550
Δι' ἐξοδα καθημερινὰ ἀπὸ 'Οκτωβρ. ἀ. — λά.	
Αὐγούστου	3,165, 10
Δι' ἐξοδα ὁδοιπορικὰ τοῦ εἰσπράκτορος τῶν χρη-	
μάτων τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις περιαγομένων δίσκων	1,155, 20
ἀπὸ Νοεμβρ. ἀ. — λά. Αὐγούστ.	
Εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ διὰ φωτα-	950
ψίαν καὶ κηροδοσίαν τῆς ἐορτῆς τῶν τριῶν 'Ιεραρχῶν	
Τῷ ἀγ. Ξάνθῃ κ. Καλλινίκῳ, πρώτῃ 'Εφορο-	535
ταμίᾳ τῆς Σχολῆς, πρὸς ἐξίσωσιν τοῦ λογαριασμοῦ	
αὐτοῦ μετὰ τοῦ ταμεῖου τῆς Σχολῆς	578, 10
Ζημία τοῦ νομίσματος ἐπὶ τῶν χρημάτων τῶν δίσκων	
	246,834
	161,232, 30
<hr/>	
'Ἐλλειμμα μέχρι λά. Αὐγούστου 1873	55,601, 10

ANOGGIO